

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME
TUTUMLARI İLE MUTLULUK KORKUSU
ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZGÜVENİN ARACILIK
ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Mehveş Duru DENİZ

Yüksek Lisans Tezi

ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI İLE MUTLULUK KORKUSU ARASINDAKİ İLİŞKİDE
ÖZGÜVENİN ARACILIK ROLÜNÜN İNCELENMESİ

Mehveş Duru DENİZ

2023

2023

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

ANNE-BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI İLE MUTLULUK KORKUSU
ARASINDAKİ İLİŞKİDE ÖZGÜVENİN ARACILIK ROLÜNÜN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE MEDIATING ROLE OF SELF-ESTEEM IN THE
RELATIONSHIP BETWEEN PARENTS ATTITUDE AND FEAR OF
HAPPINESS

Mehveş Duru DENİZ

Doç. Dr. Zöhre KAYA

Yüksek Lisans Tezi

Van, 2023

ONAY SAYFASI

Mehveş Duru DENİZ tarafından Doc Dr Zöhre KAYA danışmanlığında hazırlanan Anne-baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişkide Özgüvenin Aracılık Rolünün İncelenmesi başlıklı bu çalışma, 10/04/2023 tarihinde Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun 29/03/2023 tarihli ve 2023/20-5 sayılı kararı ile Doç. Dr. Seda DONAT Başkanlığında, Başkanlığında, Dr. Öğr. Üyesi Zöhre KAYA ve Dr. Öğr. Üyesi Gaye Zeynep ENESİZ Jüri Üyeliğinde oluşturulan Tez Savunma Jürisi huzurunda savunularak Jüri tarafından Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri kapsamında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

UYGUNDUR

...../ 05./2023

Prof. Dr. Fuat TANHAN

Enstitü Müdürü

Öz

Bu araştırmada, ergenlik dönemindeki bireylerde anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide övgüvenin aracılık rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın katılımcılarını; 13-18 yaş aralığında bulunan, kolay örnekleme yoluyla ulaşılan ve gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 603 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Övgüven Ölçeği, Mutluluk Korkusu Ölçeği ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 21 ve AMOS 22.0 programları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının övgüvenle pozitif yönde ve mutluluk korkusu ile negatif yönde anlamlı ilişki gösterdiği bulunmuştur. Yine korelasyon sonuçları övgüven ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada değişkenler arasındaki ilişkilere dair oluşturulan model, yapısal eşitlik modeliyle test edilmiş ve kabul edilebilir uyum değerleri gösterdiği görülmüştür. Aracılık testinden elde edilen bulgulara göre, anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının övgüveni pozitif yönde, mutluluk korkusunu ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığı tespit edilmiştir. Ayrıca övgüvenin de mutluluk korkusunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. Son olarak anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide övgüvenin aracılık etkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmanın sonuçları ilgili alanyazın ışığında tartişılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları, mutluluk korkusu, övgüven, ergen, yapısal eşitlik modeli.

Abstract

In this study, it is aimed to examine the mediating role of self-esteem in the effect of parental attitudes towards happiness phobia in adolescents with a structural equation model. The participants of the research consist of 603 students aged 13-18, reached through easy sampling and voluntarily accepted to participate in the research. Child-rearing Attitudes Scale, Self-Confidence Scale, Fear of Happiness Scale and Personal Information Form were used to collect the research data. The data obtained in the research analyzed using SPSS 21 and AMOS 22.0 programs. According to the findings obtained from the study, it was found that parental child-rearing attitudes were positively related to self-confidence and negatively related to fear of happiness. Again, the correlation results revealed that there is a negative and significant relationship between self-esteem and fear of happiness. In the research, the model created about the relationships between the variables was tested with the structural equation model and it was seen that it showed acceptable fit values. According to the findings obtained from the mediation test, it was determined that parental attitudes predicted self-esteem positively and negatively predicted the fear of happiness. In addition, it was found that self-esteem predicted the fear of happiness negatively and significantly. Finally, it was concluded that self-esteem has a mediating effect on the relationship between parental attitudes and fear of happiness. The results of the research were discussed in the light of the relevant literature and suggestions were presented.

Keywords: Fear of happiness, adolescence, self-esteem, parental attitudes.

Teşekkür

Tezimi yazma konusunda beni cesaretlendiren herkese çok teşekkür ederim. Bana gülmeyi, ağlamayı, duygularıma eşit yaklaşmayı, hatalarımı kabul edip ders çıkarmayı öğreten mesleğime teşekkürler. Eserlerini okuduğum, konuşmalarını dinlediğim ve bir şekilde bana katkı sağlamış herkese teşekkürler. Bana acı çektiren, beni mutlu eden, hayatımdan bir şekilde geçip giderken bana bir şeyler öğreten herkese ve her şeye teşekkürler. Son olarak gerek ders, gerekse de tez dönemimde bana katkı sağlayan sayın hocam Doç. Dr. Zöhre KAYA'ya teşekkür ederim.

“Anneme ”

İçindekiler

Öz	4
Abstract.....	5
Teşekkürler.....	6
İçindekiler	7
Tablolar Dizini.....	8
Şekiller Dizini	9
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.	10
Bölüm 1 Giriş	11
Problem durumu	11
Araştırmanın Amaçı ve Önemi	15
Araştırma Problemi	20
Varsayımlar.....	22
Sınırlılıklar.....	22
Hipotezler.....	22
Tanımlar	23
Bölüm 2 Araştırmanın kuramsal temeli ve ilgili araştırmalar	24
Mutluluk korkusu.....	24
Anne- baba tutumları.....	32
Özgüven.....	36
Bölüm 3 Yöntem.....	42
Araştırma Modeli.....	42
Araştırmanın Evreni	43
Veri Toplama Araçları.	43
Veri Toplama Süreci.	55
Verilerin Analizi.	56
Bölüm 4 Bulgular ve Yorum.....	60
Bölüm 5 Tartışma, Sonuç ve Öneriler.....	75
Sonuç	88
Öneriler.....	91
Kaynakça.....	92

EK-1: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	108
EK-2: anne-baba tutum Ölçeği anne formu	109
EK-3: Özgüven Ölçeği.....	110
EK-4: anne-baba tutum Ölçeği baba formu	111
EK-5: Mutluluk korkusu Ölçeği	112
EK-6: Kişisel bilgi Formu	112
EK-7: Etik Komisyonu Onay Bildirimi.....	113
EK-8: Etik Beyanı.....	114

Tablolar Dizini

Tablo 1. <i>Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı</i>	42
Tablo 2. <i>Mutluluk Korkusu Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Model Uyum İyilik Değerleri</i>	43
Tablo 3 <i>Mutluluk Korkusu Ölçeği DFA ve Güvenirlilik Analizi Bulguları</i>	45
Tablo 4 <i>Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Model Uyum İyilik Değerler</i>	46
Tablo 5 <i>Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA ve Güvenirlilik Analizi</i>	47
Tablo 6 <i>Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Model Uyum İyilik Değerleri</i>	49
Tablo 7 <i>Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA ve Güvenirlilik Analizi Bulguları</i>	49
Tablo 8 <i>Özgüven Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizinde Elde Edilen Model Uyum İyilik Değerleri</i>	52
Tablo 9 <i>Özgüven Ölçeği DFA ve Güvenirlilik Analizi Bulguları</i>	53
<i>Tablo 10 Model uyum indeksleri</i>	55
Tablo 11 <i>Ölçek ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler</i>	57
Tablo 12 <i>Değişken Puanları Arasındaki İlişki</i>	58
Tablo 13 <i>Araştırma Modeline İlişkin Sonuçlar</i>	62
Tablo 14 <i>Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırması</i>	69
Tablo15 <i>Ölçek Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırması</i>	70
Tablo 16 <i>Ölçek Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırması</i>	71
Tablo 17 <i>Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırması</i>	73
Tablo 18 <i>Ölçek Puanlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırması</i>	73

Şekiller Dizini

Şekil 1 Hipoteze ait model	25
Şekil 2 Mutluluk Korkusu Ölçeği DFA Diyagramı	49
Şekil 3 Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA Diyagramı	48
Şekil 4 Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA Diyagramı	51
Şekil 5 Özgüven Ölçeği DFA Diyagramı	55
Şekil 6 Araştırma Modeli	61
Şekil 7 Anneden Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişkide Özgüvenin Aracılık Rolü.....	67
Şekil 8 Babadan Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişkide Özgüvenin Aracılık Rolü.....	68

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
YEM	: Yapısal Eşitlik Modellemesi
N	: Örneklem/gruptaki örneklem sayısı
%	: Yüzde
\bar{X}	: Ortalama
SS	: Standart sapma: Anlamlılık düzeyi t: <i>t</i> değeri
r	: Pearson korelasyon katsayısı
β	: Standardize regresyon katsayısı

Bölüm 1

Giriş

Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracı rolünün incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmanın giriş bölümünde; araştırmanın problemine, amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına, tanımlarına ve ilgili kavramlara ait genel bilgiler yer almaktadır.

Problem durumu

Günümüzde, bireyin güçlü yönlerini ortaya çıkarıp ve bireyi koruyan etmenlere yönelik gerçekleştirilen pozitif psikoloji çalışmaları yoğun ilgi görmektedir. Seligman'a (2002) göre pozitif psikoloji, psikoloji alanının yıprandığını göstermektedir. Çünkü psikoloji sadece zayıf yanlarla değil güçlü yanlarla da ilgilenmelidir. Sorun odaklı psikoloji yaklaşımları, danışanın hastalığının azalması veya yok olması için uğraşırken (Hefferon ve Boniwell, 2014), pozitif psikolojinin buna ek olarak sorunlu bireyleri iyileştirmek, üstün yeteneklilerle ilgilenmek ve insanın iyilik seviyesini arttırarak gelişmesini sağlamak gibi üç esas görevi bulunmaktadır (Linley, 2009). Sadece soruna değil iyi yönlerle de odaklanan pozitif psikolojinin giderek daha fazla önem kazandığı ve Türkiye'de de son dönemlerde konuyla ilgili yapılan çalışmaların sayısının arttığı izlenmektedir. Son yıllarda üzerinde çalışma yapılan pozitif psikoloji konularından birisi de mutluluk kavramıdır.

Bülbül ve Giray (2011), mutluluğu yaşamın genel kalitesinin olumlu olması olarak tanımlamıştır. Tuzgöl ve Dost'a (2004) göre, kişinin mutluluk seviyesinin yüksek olması için olumlu duyguların olumsuz duygulardan daha fazla yaşanması ve kişinin kendi yaşamına ilişkin bilişsel değerlendirmesinin olumlu yönde olması gerekir. Öznel iyi oluş olarak da alanyazında sıklıkla yer alan mutluluk kavramı, bireyin hayatında en önemli kavramlardan birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bireyin mutlu olmayı amaç edinmesi beklenirken bazı bireyler, son derece olumlu ve gerekli bir duygu olmasına rağmen mutlu olmaktan kendilerinin bile çoğu zaman farkında olmadığı bir şekilde bilinç dışı bir korku duymaktadır. Bu korku günümüzde alanyazında mutluluk korkusu olarak geçen bir kavram olarak yerini almıştır.

Mutluluk korkusu, bireylerin geçmiş yaşantıları, kültürü gibi bazı sebeplerden dolayı mutluluktan korkması, mutluluğu anımsatan her şeyden çekinip uzaklaşma isteği duyması olarak tanımlanmaktadır (Çevik, 2020). Mutluluk korkusu, fazla mutlu olmaktan duyulan mantık dışı bir korkudur. Bazı insanların mutluluk veren eylemlerden kaçındıkları hatta kendilerini daha az mutlu veya hatta üzgün hissetmelerine neden olabilecek bazı faaliyetlere yöneldikleri görülmektedir (Erber ve Erber, 2000).

Mutluluk korkusu, bireylerin içinde bulunduğu gelişim dönemine bağlı olarak değişebilen ve depresyon gibi olumsuz duygu durum bozukluklarının ortaya çıkma ihtimalini yükseltebilen bir korkudur (Mauss ve diğ, 2011). Birçok alanda olduğu gibi mutluluk korkusu üzerinde de anne-babanın çocuk yetiştirme tutumlarının etkisi olabileceği düşünülmektedir. Anne-babaların çocuklara etkileri, psikoloji biliminin ilk yıllarından günümüze kadar en çok incelenen konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bowlby (1988), çocuklarıyla güvenli bağlanma gerçekleştiren anne-babaların aynı zamanda onlara değerli oldukları, güvende oldukları ve sevildiklerine yönelik güven duyduklarını belirtir. Bu güvenle gelişen çocuklar başarı için ihtiyaçları olan özgüveni de kazanır. (Sümer, 2009).

Bilindiği gibi ergenlik dönemindeki gelişim aşamalarından birisi de duygusal gelişim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde hem bedensel hem de sosyal yönden hızla gelişen ergen duygusal yönden de bazı değişiklikler yaşar. Bu değişiklikler ergenlerde duygusal çalkantılar ve davranışlarda tutarsızlıklara neden olabilir (Başaran, 2006). Ergenlik dönemi, bireylerde meydana gelen bu değişimlerden dolayı oldukça zor ve gelişimsel acıdan önemli bir dönemdir. Bu dönemde ergenlerin tüm duyguları daha yoğun yaşadıkları gibi mutluluk korkusunu da yoğun yaşamaları olasıdır. Ergenin bu dönemde yaşadığı en karışık süreç anne-babasıyla yaşadığı çatışmalardır. Dolayısıyla anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun da ergenlerde mutluluk korkusu oluşumunda önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Ergenlik döneminde karşımıza çıkan önemli bir diğer faktör ise güven duygusudur. Yaşanan fiziksel, psikolojik, zihinsel ve çevresel değişimler içinde kendisini bulan ergenin kendisini anlayabilen anne ve baba desteğine ihtiyacı vardır (Kahraman, 2022). Özgüven duygusu, bireyin olumlu anılara sahip olup

kendini yetenekleri doğrultusunda geliştirebilmesi ve iyi yönlerini başarılı olmak amacıyla geliştirmesi için gerekli olan oldukça önemli bir duygudur (Ekinci, 2013). Coopersmith'e (1967) göre, özgüven bireylerin kendine yönelik yaptığı değerlendirmelerinin, kendilerini yeterli, değerli, başarılı ve önemli görüp görmemeye yönelik inançlarının ve kendilerini kabul etme ya da etmemeye ilişkin tutumlarının tümünü kapsar. Özgüven, kişinin başarılı olmadaki becerisi veya yeterliliğin genel duygu durumu (Mahoney ve Chapman, 2004), bireyin kendisinden beklenen veya istenen bir davranışı gerçekleştirebilmesine yönelik olan inancıdır (Weinberg ve Gould, 2003).

Lindenfield (2004), özgüveni iki boyutta ele almaktadır. Bunlardan birincisi olan iç özgüven; kendini tanıyıp, kendini sevme, kendine açık hedefler koyma ve olumlu düşünceyi kapsayan kişinin içsel değerlendirmelerinin bulunduğu dört alt boyutta ele alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle iç özgüven, bireyin kendisiyle barışık ve kendisinden memnun olma hissidir. Dış özgüven ise iletişim, kendini ifade edebilme, duygularını kontrol altında tutma olarak kişinin çevreye karşı sergilediği üç alt boyuttan oluşur. Dışarıya karşı bireyin kendisinden emin ve özgüvenli görünmesi olarak tanımlanabilir. Bireylerin sağlıklı iletişim kurabilmesi için iç ve dış özgüveni dengede tutması gerekmektedir.

Birey için son derece önemli olan özgüvenin temeli, çocukluk döneminde başta anne-babası olmak üzere yakın çevresinin etkisiyle atılmaktadır. Bu dönemde çocuk üzerinde en büyük etkiye sahip olan kişiler, doğumla beraber çocukla ilk iletişimi gerçekleştiren anne ve babasıdır. Anne-babanın iletişim tarzı ve çocukla kurduğu iletişimin kalitesi çocuğun özgüven seviyesi üzerinde etkilidir (Akbiyık, 2022). Anne-babalar çocuklarının özgüvenine katkı sağlamak istiyorlarsa önce kendi özgüvenlerini geliştirerek çocuklarına model olmalı, sonrasında ise çocuğun gayret ve başarılarını desteklemelidir. Başoğlu (2007), özgüven düzeyleri düşük ve orta olan anne ve babaların çocuklarının özgüvenlerinin de benzer seviyede olacağını belirtmektedir. Bu nedenle anne-babaların çocuklarının özgüven seviyesini artırmak için işe öncelikle kendilerinden başlamalıdır. Çocuğun özgüven gelişimine katkı sağlayabilecek başka bir yol ise, çocuğa seviyesine ve yaşına uygun sorumluluk vermektir. Gerek duyulduğunda çocuğa kendi kararını verme hakkı tanınmalı ve bu

kararının sorumluluğunu alması sağlanmalıdır. Çocuğun ne yapacağı konusunda kararı sürekli kendisi veren, çocuğa sorumluluk duygusu kazandırmayan korumacı anne-babalar, çocuğun özgüveni kırar ve bunun sonucunda çocuk kendisini değersiz görmeye başlar (Uykan, 2019). Çocuğun güven duygusunu zedeleyen bir diğer husus ise tutarsızlıktır. Anne ve babaların çocuklarına karşı tutarlı şekilde sergiledikleri davranışlar, onların algı ve etkileşimlerinde büyük öneme sahiptir. Anne-babanın çocuğa yönelik sergilediği yapıcı tutumlar çocuğun gelişimini olumlu yönde desteklerken zıttı tutumlar ise çeşitli problemlerin meydana gelmesine yol açabilir.

Bu çalışmanın planlanmasında, özgüvenin anne baba tutumundan etkilendiği varsayımından hareket edilerek, özgüveni yüksek bireylerin mutluluk korkularının düşük olması beklenmektedir. Bu nedenle anne baba tutumunun hem özgüveni hem de mutluluk korkusunu etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmada ergenlerde anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracılık rolünün yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi amaçlanmıştır.

Bireyin güçlü yönlerine vurgu yapan ve koruyucu faktörlere ağırlık veren pozitif psikoloji, bireyin sadece hasta yanlarıyla ilgilenmenin yanlış olduğu, güçlü ve geliştirilebilir yanlarıyla da ilgilenerek yaşam kalitesinin artırılması gerektiği yönündeki bir düşünceden doğmaktadır. Hasta veya sorunlu olarak görülen kısım bütünün sadece küçük bir kısmıdır ve psikoloji bilimi belirli parçalarla değil insanın bütünüyle ilgilenmesi gereken bir bilim alanıdır. Önemi gittikçe artan pozitif psikolojiyle alakalı Türkiye’de de son dönemde yapılan çalışmaların sayısı artarken üzerinde çalışılan konularından birisi de Bülbül ve Giray’ın (2011) yaşamın genel kalitesinin pozitif olması olarak tanımladığı mutluluk kavramıdır. Öznel iyi oluş olarak da alanyazında yer alan mutluluk kavramı bireyin hayatında yer alan en önemli kavramlardan birisidir

Mutluluk terimi, insan yaşamında önemli kavramlardan birisi olarak yıllardır birçok araştırmacının dikkatini çekmiştir (Sarı, 2016). Bazı bireyler son derece olumlu ve gerekli bir duygu olmasına rağmen mutlu olmaktan bilinç dışı

bir korku duymaktadır. Bu korku son yıllarda alanyazına mutluluk korkusu olarak geçen bir kavramın girmesine neden olmuştur. Mutluluk korkusu, bireylerin geçmiş yaşantıları, kültürü gibi bazı sebeplerden dolayı mutluluktan korkması, mutluluğu anımsatan her şeyden korkup uzaklaşma isteği duyması olarak tanımlanmaktadır (Çevik, 2020).

Çocuklar mutlu olmayı veya mutlu olmaktan kaçınmayı ilk olarak aileden öğrenmektedir. Mutluluktan kaçınma davranışı alanyazında mutluluk korkusu olarak karşılık bulmaktadır. Mutluluk korkusu, fazla mutlu olmanın ardından üzüntüye sebebiyet vereceği konusundaki mantık dışı düşüncedir. Bu korkuyu hissedenler mutlu olduklarında bunu diğer insanlardan saklamak gerektiğini düşünürler. “Çok gülen çok ağlar” atasözü bu mantık dışı inancın kültürümüzdeki yerine bir örnektir.

Birçok konuda olduğu gibi mutluluk korkusunun gelişiminde de anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının etkisi olduğu düşünülmektedir. Baumrind (1967; 1971), anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarını incelemek için yaptığı çalışmalarında anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarını otoriter, demokratik ve izin verici olmak üzere üç kategoriye ayırmıştır. Demokratik anne-babalar, çocuklarının davranışlarını izleyip şekillendirirken destekleyicidir. Çocuklarının kişiliklerini kabul edip gelişimlerini olumlu yönde destekler. Otoriter anne-babalar için öncelik itaattir ve gerektiğinde cezayı kullanırlar. Çocuğun kendini ifade etmesini engeller ve benlik gelişimini olumsuz etkilerler. İzin verici anne-babalar çocuklarına tanıdıkları aşırı özgürlükle, çocuklarını kendi haline bırakırlar. İzin verici tutumla büyüyen çocuklar, kendini kontrol etme yeteneğine sahip olmayan, kural tanımaz ve bencil bireylerdir. Ailedeki tutum dış dünyada da sürdürülemediği için bu tutumla büyütülen bireyler dış dünya ile karşılaştığında hayal kırıklığına uğurlar (Baumrind 1967; 1971; Maccoby ve Martin, 1983).

Ergenlik dönemi, ergenlerde fiziksel ve duygusal değişimlerin yaşandığı önemli bir dönemdir. Bu dönemde ergenler tüm duyguları daha yoğun yaşarlar bu yüzden mutluluk korkusunu da yoğun yaşamaları olasıdır. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun da çocukların mutluluk korkusunun oluşumunda önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Çünkü bireylere aile tarafından öğretilenlerden biri

de duygularını yaşama tarzıdır. Mutluluk da bu duygulardan birisidir. Bireyler çocukluk çağında ailelerinde mutluluk duygusunun ne şekilde dışavurulduğunu görecek ve ileride kendisi de büyük ihtimalle bu duygusunu aynı şekilde yaşayacaktır. Ergenlik dönemi birçok farklı şekilde tanımlansa da genel itibariyle kişilerde fiziksel, zihinsel ve duygusal değişim ve gelişimlerin yaşandığı 12- 20 yaş arasını kapsayan önemli bir gelişimsel dönemdir. Ergenler bu dönemde birçok şeyi çevreden gözlemlendiği davranışlar, düşünceler, inançlardan görerek öğrenir ve bu öğrendiklerini ilk kez tecrübe eder. Bu çevrenin ilk ve en önemli parçası ise kendi ailesidir. Birey dünyaya geldiğinde genetik unsurların yanı sıra çevreyle etkileşimiyle algılarını oluşturmaya başlamaktadır. Bu süreçte başta anne ve baba olmak üzere çevresiyle kurduğu iletişim ve çevresel uyarıcılar bireyin gelişim sürecine etki etmektedir (Yağan, 2022). Ergenlik dönemi yapı itibarı ile bireyin kendini aradığı, kişiliğini oluşturmaya çalıştığı, kendi doğru ve yanlışlarını oluşturmaya başladığı, dolayısıyla ailesinin kural ve beklentilerine karşı çıktığı bir dönemdir. Dönemin doğası gereği bu dönemde ergen ve aile arasında çatışmalar meydana gelir. Bu çatışmanın sağlıklı bir şekilde çözülmesi ergenin bireyin ileriki yaşamı için oldukça önemlidir. Zor ve sancılı bir dönem olarak nitelendirilen ergenlik dönemi (Karademir, 2002), insanın gelişim sürecinde, çocukluk ve yetişkinlik yılları arasında bulunan ve gelişimin her alanında önemli değişimlerin yaşandığı bir ara dönemdir. Ergenlik döneminde ergenler aile içinde bir sürü şey öğrenir, davranış şekilleri geliştirir, kendileri için önemli olan anne-baba, arkadaş, öğretmen gibi insanların davranışlarıyla kendilerini tanımakta ve yetişkinlikteki kimliklerinin gelişimi için önemli beceriler edinmektedirler. Birey ergenlik döneminde ailede öğrendiği kalıpları hayatının büyük bir kısmında kullanacaktır. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumu, bu nedenle hem aile içi iletişim hem de dış dünya ile kurulacak iletişim için oldukça önemli bir role sahiptir. Çocuğun anne ve babasıyla kurmuş olduğu ilişkide ailenin tutumu çocuğun ileriki hayatında nasıl bir insan olacağı noktasında büyük öneme sahiptir. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının bireyin hayatına etkileri göz önünde bulundurulduğunda hala akademik çalışmalarda merak edilen konu olması anlaşılır niteliktedir. Özellikle bireyin mutluluğunu etkileyen faktörler araştırılırken anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının bu konudaki rolü sıklıkla

karşımıza çıkar. Bireyin anne-babası tarafından koşulsuz sevildiğini ve destekleneceğini hissetmeye en çok ihtiyaç duyduğu çocukluk çağında bu ihtiyacı karşılanmayan bireylerin psikolojik durumlarının negatif etkilendiği görülmektedir (Mendi, 2015). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen nüfusun gün geçtikçe artıyor oluşu, çağın gerekliliklerinin sürekli değişmesi ve bu durumdan kaynaklı problemlerin artmaya devam etmesi bu konuda araştırma yapılmaya devam edilmesi yönündeki ihtiyacın devam ettiğini göstermektedir.

Mutluluk korkusu üzerinde etkili olabileceği düşünülen bir diğer kavram ise özgüvendir. Özgüveni yüksek bireylerin mutluluk korkularının daha düşük olması beklenmektedir. Özgüvenli bireyleri yetiştirenlerse özgüven sahibi anne-babalardır. Özgüven bireyin sahip olduğu yetenek ve duygularını bilmesi, kendini sevip kendisine güvenmesidir (Günel, 2007). Çocuklara dair birçok şeyde olduğu gibi çocuğun özgüven gelişimini de anne-baba çocuk yetiştirme tutumuyla birlikte incelemek çocukların daha sağlıklı zihinsel, bedensel, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler ve daha özgüvenli ve sosyal açıdan daha gelişmiş bireyler olmalarını sağlar. Çocuğun okul öncesi döneminde, anne-babaların sergilediği bütün tepkileri, çocuktan beklentileri, övgüleri, yergileri, çocuğa karşı tutum ve davranışları çocuğun özgüveni üzerinde bir şekilde etki etmektedir (Kocaarslan, 2009).

Özgüven, kişinin yapıcı davranışlar sergilemesi, kötü düşüncelere kapılmayarak düşünce ya da isteklerini doğrudan aktarabilmesi, kendisi ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olup beklenmeyen olumsuz durumlar ve başarısızlıklar karşısında kötü davranışlardan kaçınması, bir birey olarak kendisiyle barışık bir ruh haline sahip olmasıdır (Kasatura, 1998). Anne-babalar çocuğun özgüven gelişimine katkı sağlamak istiyorlarsa çocukların onları örnek aldığını bilmeli ve öncelikle kendi özgüven seviyelerini yükseltmelidirler. Özgüven düzeyleri düşük ve orta olan anne- babaların çocuklarının özgüveni de benzer seviyede olacaktır (Başoğlu, 2007).

Aile çocuğa farkında olarak ya da olmayarak birçok şey öğretmektedir. Örneğin; ailesi tarafından dinlenmeyen çocuk daha sonrasında dinlenmeme

fikrine alışacaktır, itaat etmeye zorlanan çocuk ileriki hayatında kendisine yapılan bu tarz zorbalıkları normal karşılayacaktır. Hoşgörüle karşılanan, fikirlerine saygı duyulan ve bir isteği reddedilirken kendisine makul bir açıklama yapılan bireylerse hayatı boyunca çevresinden bunu bekleyecektir.

Bireyde özgüvenin temelini atıldığı çocukluk döneminde çocuk üzerinde en büyük etkiye sahip kişiler anne ve babalardır. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları çocuğun, benliği ve özgüveni açısından etkisi olan önemli etmenlerdendir. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları çocuğun yetişkinlik döneminde ne tarz bir birey olacağı noktasında büyük oranda belirleyici rol oynamaktadır. Dünyaya geldiği andan itibaren çocuğun kendi ailesiyle kurduğu etkileşimin güvenilir olması gelecek yıllarda da anne-babasından gözlemleyerek model aldığı davranışlar psiko-sosyal gelişimi ve özgüven oluşumu açısından önemlidir (Bilgin, 2011). Anne-babalar çocuklarının özgüvenine katkı sağlamak için önce kendi özgüvenlerini geliştirerek çocuklarına model olmalı, sonrasında ise çocuğun çaba ve başarılarını desteklemelidir.

Alanyazın incelendiğinde mutluluk korkusu ile ilgili günümüzde yeterli sayıda çalışma yapılmadığı görülmektedir (Baş, 2021). Mutluluk insan hayatı için önemli bir kavramdır. Ergenlik dönemi ise belirli özellikleri itibari ile tüm duyguların daha yoğun yaşandığı bir dönemdir. Ergenlik çağı ergen için oldukça hızlı gelişim ve olgunlaşmanın yaşandığı ve karakterinin şekillenmesinde önemli rol oynayan evrelerden birisi olup hem ergen hem de anne-babası için birçok değişikliği içermektedir (Gürsu, 2019). Bu dönemde ergenler diğer yaşlara oranla daha duygusal davranırlar. Bu dönemde duygularını ifade etme konusunda zorlanan ergenlerin mutluluk korkusunun da diğer duygular gibi daha yoğun yaşanacağı düşünülmektedir. Bu korkunun kültürden aileye, aileden ise sonraki nesillere aktarıldığı göz önünde bulundurulduğunda anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının da bu korku üzerinde etkisi olması beklenmektedir. Ailenin sergilediği tutumlar ve çocuklarına yönelik davranışları çocukların ileriki yaşamlarında mutluluktan korkup korkmayacakları üzerinde belirleyici bir role sahip olacaktır. Anne-babanın çocuk yetiştirme tutumu ile mutluluk korkusu arasında özgüveninde aracı rolü olduğu düşüncesi bu araştırmayı gerekli kılmıştır. Bu çalışma planlanırken, özgüvenin anne-baba çocuk yetiştirme tutumundan

etkilendiği düşünölmekte ve özgüveni yüksek bireylerin mutluluk korkularının daha düşük olması beklenmektedir. Bu nedenle anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun hem özgüveni hem de mutluluk korkusunu etkilediği öngörülmektedir.

Birbiriyle ilişkili olduğu düşünölen özgüven, mutluluk korkusu ve anne-baba çocuk yetiştirme tutumu konularıyla ilgili ayrı ayrı yapılan araştırmalar alanyazında bulunmaktadır. Ancak bu üç konuyu birlikte ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle bu araştırmada, ergenlerde anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin araca rolü olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle araştırmanın alanyazına önemli katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın amacı, ergenlik dönemindeki bireylerde anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracı rolünü incelemektir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle belirtilen değişkenler arasındaki ilişkilere bakılmış, daha sonra ise anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk üzerindeki doğrudan ve özgüven üzerinden aracı etkisini ortaya çıkarmak amacıyla ortaya konulan hipotetik model yapısal eşitlik modeli ile test edilmiştir.

Alanyazında özgüven, anne-baba çocuk yetiştirme tutumu ve mutluluk korkusunu inceleyen araştırmalar mevcut olmasına rağmen bu değişkenlerin birlikte incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Yapısal eşitlik modelinde belirtildiği gibi, modelde yer alan gizil değişkenler arasındaki bağlantılar araştırma hipotezini oluşturmaktadır.

Araştırma hipotezleri ise aşağıda sıralanmıştır.

H₁: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₂: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₃: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₄: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₅: Özgüven, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₆: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₇: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₈: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₉: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

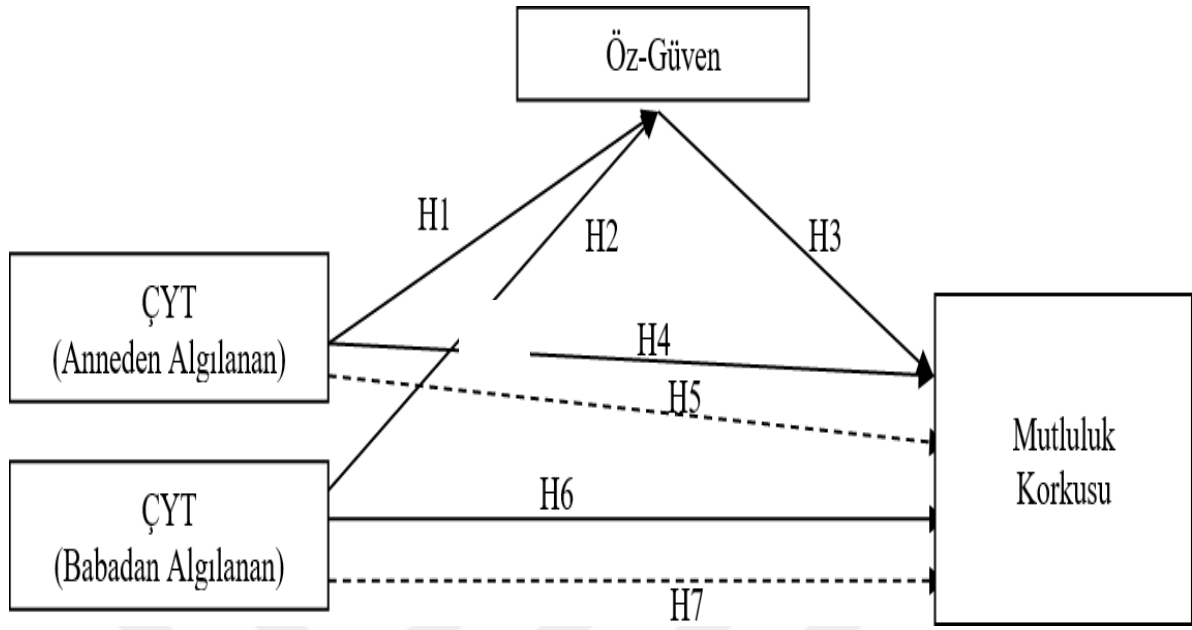
H₁₀: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₁: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₂: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₂: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Araştırmada yer verilecek kuramsal bilgiler ve kavramsal model Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Hipoteze Ait Model:

Varsayımlar

Katılımcıların, “Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği, Mutluluk Korkusu Ölçeği, Özgüven Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formunu” gerçek durumlarını yansıtacak şekilde cevaplandıkları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Van ilinde 2022 yılında eğitim gören 13-18 yaş aralığında ki 603 öğrenci ile sınırlıdır. .
2. Öğrencilere ait demografik bilgiler, araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Kişisel Bilgi Formu’ ile elde edilen verilerle sınırlıdır.
3. Öğrencilerden elde edilen veriler ölçeklere verilen yanıtlarla sınırlıdır.
4. Araştırma üç farklı okul türünde gerçekleştirilmiştir. Veriler bu üç okul türüyle sınırlıdır.

Tanımlar

Pozitif psikoloji: Peterson'a (2000) göre pozitif psikoloji bireyin yaşama bağlanması ve hayatını mevcut durumundan daha iyi bir duruma taşımasına katkı sağlayan, neyin en olduğuyla ilgilenen bir psikoloji alanıdır.

Ergenlik: Bireyin çocukluk ve yetişkinlik arasında yaşadığı 12-20 yaş arası psikolojik ve sosyal bir gelişme ve olgunlaşma dönemi olarak tanımlanabilir (Aktuğ, 2006). Yavuzer'e (2002) göre ergenlik dönemi; bireyin biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden geliştiği, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir.

Mutluluk: Mutluluk terimi genel olarak bireyin içinde bulunan tatmin duygusu veya durumu olarak tanımlanır (Uichida ve Oishi, 2016). Mutluluk terimi alanyazında genellikle öznel iyi oluş olarak karşılık bulmaktadır (Yiğit, 2013). Mutluluk, yaşamın genel kalitesinin pozitif olması olarak da tanımlanabilir (Bülbül ve Giray, 2011).

Korku: Akpınar(2011), korkuyu tehditkar veya belirsiz bir durum karşısında hissedilen huzursuzluk ya da telaş olarak tanımlamıştır.

Mutluluk Korkusu: Mutluluk korkusu, mutluluğun bazı olumsuz sonuçlara sebebiyet verebileceğine ve bu sebeple kimi durumlardan uzak durması gerektiğine yönelik duygu olarak tanımlanmaktadır (Joshnloo, 2014).

Tutum: Bireyin belli bir insan, grup, nesne vb. yönelik olumlu veya olumsuz bir şekilde düşünmesine, hissetmesine veya davranmasına yol açan kararlı bir eğilim olarak tanımlanabilir (Budak, 2000).

Anne-Baba Tutumu: Anne-baba tutumları, anne ve babaların çocuklarının özellikle psikolojik ve sosyal açıdan gelişimsel süreçlerini etkileyebilecek şekilde belirli kişi, olay veya nesnelere olumlu veya olumsuz bir şekilde tepki verme yönelimidir (Yavuzer, 1998).

Özgüven: Özgüven sözcüğünün sözlükteki anlamı, kişinin kendisine güvenme duygusudur (Çelik ve Onay, 2014). Özgüven, bireylerin kendileriyle ilgili değerlendirmeleri sonucunda ortaya çıkan kişisel bir olgudur. Özgüven genel olarak kişinin kendi duygularını, yeteneklerini tanıması ve kendini sevmesi olarak tanımlanır (Özbey, 2004).

İç özgüven: Adından da anlaşıldığı gibi iç özgüven kişinin iç dünyasıyla ilgili kendisinden memnun olduğu ve kendisiyle barışık olduğu yönündeki duygu ve düşünceleridir (Akın, 2006).

Dış özgüven: Dış özgüven kişinin çevresine kendisinden memnun ve kendisinden emin olduğu yönünde göstermiş olduğu tutum ve davranışların bütünü olarak tanımlanabilir. Dış güveni oluşturan iki etmen iletişim ve duygularını kontroldür (Akın, 2006).

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırmanın bağımlı değişkeni olan mutluluk korkusu kavramına, daha sonra bağımsız değişkeni olan anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarına ve son olarak aracı değişken olan özgüven kavramına ilişkin kuramsal bilgilere ve ilgili değişkenler hakkında alanyazında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

Mutluluk Korkusu

Geçmişten günümüze birçok araştırmacının dikkatini çeken mutluluk terimi pozitif psikolojide öznel iyi oluşun irdelenmesi şeklinde yer almakta olup bireyin kişisel değerlendirmeleri neticesinde oluşan iyilik halidir (Demirbilek, 2021). Mutluluk, tarihi süreç içerisinde her zaman bireyin elde etmek için çaba sarf ettiği en önemli kavramlardan olmuştur. Mutluluk teriminin ilk çağ düşünürlerinden başlayarak araştırılıp tanımlaması yapılmıştır (Omay, 2004). Taş'a (2019) göre mutluluk yoğun bir sevinç halidir, yalnızca zevkli bir duygu ya da kalıcı olmayan bir his değil, en iyi varlık durumudur. Hemen her dönemde bütün insanlığa, yaşamın amacı nedir? diye sorulursa belki de buna ortak verilecek en muhtemel cevap mutlu olmak olacaktır. Aristo'dan günümüze kadar insan nasıl mutlu olur? sorusu sorulmuştur. Mutluluk edebiyat, mitolojiye, felsefeye ve daha birçok sanatsal uğraşta da yer almıştır (Sahranç, 2007). Kısaca tarih boyunca mutlu olmak amaç edinilmiş ve mutlu olmanın yolları aranmıştır.

Seligman ve arkadaşları (2006) mutluluğun üç kökenine vurgu yapmaktadır: ilki, doyum sağlayan güzel hayat, ikincisi, akışı ve özümlemeyi içeren iyi hayat, sonuncusu ise kişinin kendinden üstün gördüğü bir değere adanmasını içeren anlamlı hayat.

Mutluluk bütün dünyada insanlar tarafından iyi bir yaşam ölçüsü olarak kabul gören önemli bir yaşam hedefidir (Türkdoğan, 2010). 19. yüzyılın başında psikoloji bilimi alanında çalışanlar depresyon, kaygı gibi olumsuz duygularla ilgili

çalışma yapıp, olumlu duyguları göz ardı ederken (Eryılmaz, 2009), günümüzde pozitif psikolojinin alanyazında yer edinmeye başlamasıyla beraber olumlu kavramlarla ilgili yapılan araştırmalar da önem kazanmıştır. Mutluluk kavramı da pozitif psikolojinin gelişmesiyle birlikte alanda yapılan çalışmalar arasında önem kazanmıştır. Bugün mutluluk pozitif psikolojide ele alınan önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Robbins vd. 2010). Alanyazına bakıldığında öznel iyi oluş, mutluluk ve yaşam doyumu başlıklarında 1900lü yıllarda senede ortalama 780 makale yazıldığı görülmektedir (Myers ve Deiner, 1995). Günümüzde de mutluluk kavramı önemini korumakta ve birçok araştırmacının dikkatini çekmeye devam etmektedir.

Mutluluk kavramı, Uichida ve Oishi (2016) tarafından genel olarak bireyin içinde bulunan tatmin duygusu veya durumu olarak tanımlanmıştır. Mutluluk eski zamanlardan beri sorgulanıp, üzerinde tartışılan bir kavram olup, Yunanca büyük çapta zenginlik anlamına gelen 'Eudaimonia' ve Arapça' da bolluk ve talih anlamına gelmekte olan "Saad" kelimelerine karşılık gelen bir anlamda kullanılmıştır (Hançerlioğlu, 2000). Mutluluk kavramı, pozitif psikolojiye olan ilginin artmasıyla birlikte kuramcılar tarafından tekrardan araştırılmaya başlanmış, mutluluğun ne olduğu, işlevi ve ne şekilde mutluluğa erişilebileceği hakkında araştırmacılar tarafından farklı fikirler ortaya konmuştur.

Birçoğumuz için mutluluk hayat amacımızdır. Bireyin yaşamında kontrolü elinde tutarak haz veren şeyleri yapması ve yaşamdan zevk alınması sonucu ortaya çıkan bir duygudur (Yağan, 2022). Bireyler mutlu olmak için sevdiği aktiviteleri yapar ve sevmediği aktivitelerden uzak dururlar. Mutluluk söz konusu olduğunda kişinin hayat standardı, sağlıklılığı, eğitime ve bilgiye ulaşılabilirliği ya da seyahat edebilme imkanı gibi dışsal koşullardansa, bireyin iç esenlik duygusu en belirleyici etmendir (Richard, 2007). Mutlu olduğu aktiviteleri daha sık gerçekleştiren bireylerin bu yolla özgüvenleri de artış gösterecektir. Terlemez' in (2019) yaptığı araştırma sonucunda sportif aktivitelere katılan bireylerin mutlu olduğu, keyif aldığı ve enerji seviyesinde artış meydana geldiği görülmüştür. Böylelikle kişide meydana gelen mutluluk ve haz alma duygusuyla beraber özgüvende de artış görülmüştür. Cornell ve Grossberg (1987) tarafından yapılan

üstün zekalı bir grup çocuğun aile bireyleriyle birlikte katıldığı bir çalışmada, aile içi iletişimin çocuğun özgüven seviyesi üzerinde oldukça etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Rask ve arkadaşlarının (2003), gerçekleştirdiği çalışmaya göre aile içerisinde açık iletişim ve karşılıklı duygusal yakınlığın varlığının, ergenin kendini aileden yalıtılmış hissetmemesi, etkileşimde güvenin olması durumunda ergende mutluluk seviyesinin artırdığı görülmüştür. Joronen ve Kurki'nin (2005) çalışmasına göre de ergen mutluluğu üzerinde ailenin önemli etkisi bulunmaktadır. Park'ın (2004) yaptığı çalışmaya göre de, ergen mutluluğunu etkileyen dört önemli faktörden birisi destekleyici anne-babaya sahip olmaktır.

Mutluluk ne kadar evrensel bir kavram olarak kabul edilse de bazı kültürlerin mutluluk terimi hakkında farklı inanç ve tutumları bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara bakıldığında batı kültüründe daha çok bireysel mutluluğa önem verildiği görülmüştür. Mutluluğun, kişinin kendisi için arzulaması gereken bir durum olduğu ve herkesin mutluluğu bir şekilde yakalaması gerektiğine inanılmaktadır (Eid ve Diener, 2001; Lyubomirsky, 2000). Örneğin Braun (2000) her insan hangi yaş grubundan, kültürden, eğitim seviyesinden olursa olsun mutlu olmak istediğini ve daimi bir mutluluğa ulaşmayı hedeflediğini belirtmektedir. Doğu kültürüne bakıldığında ise bunun tam aksine fazla mutlu olmanın yanlış bir şey olduğu ve insana bela getireceği inancı yaygındır. Örneğin, Joshanloo'nun (2012) İran'da üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada öğrencilerin mutluluğa yönelik olumsuz bir yaklaşım tarzı olduğu ve bazı bireylerin mutlu olmaktan korktukları verisine ulaşılıp bunun sonucunda "Mutluluk Korkusu Ölçeği" geliştirmiştir. Minami (1971), Japon kültüründe mutluluğun ardından yas ve üzüntü getireceğine yönelik bir düşüncenin var olduğunu belirtmiştir. Benzer bir şekilde Asya kültüründe de mutluluk, korkulması gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültür, bireyin olumlu yaşantılara bakış açısı üzerinde etkilidir. Japonların ve Amerikalıların katıldığı bir çalışmanın neticesinde, Amerikalılar Japonlara göre kendilerine mutluluk getiren yaşantılardan daha çok zevk almaktadırlar (Miyamoto ve Ma, 2011).

Tekke ve Özer (2019) tarafından Türkiye'de mutluluk korkusunun dinsel ve psikolojik etmenleri incelenmiş ve araştırmanın sonucunda, dindarlık ve mutluluk korkusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı araştırmada yaşam

doyumunu ve mutluluk korkusu arasında beklendiği gibi negatif yönlü bir ilişki görülmüştür. Mutluluk korkusunun dinsel nedenlerden çok kültürel inançlara bağlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mutluluğun ardından kötü bir sonuç getireceği düşüncesi dini bir öğreti olmaktan çok bir çeşit batıl inançtır. Bugüne kadar yapılan araştırmalarda bâtıl inançların meydana gelme şekilleri oldukça farklı olsa da bir olayın akışıyla mantıksal olarak ilişkisi bulunmayan bir nesne eylem yada durumun sonucunu etkilediği yönündeki rasyonel olmayan inançlar olarak da tanımlanabilir. Batıl inançlar ve mutluluk arasında bir ilişkinin söz konusu olduğu Kimter (2019) tarafından yapılan çalışmada da görülmüştür.

Batı kültürüne bakıldığında genel olarak bireysel mutluluk amaçlanır. Bireylerin çevresi tarafından mutsuz algılanması kişi için endişe verici bir durumdur. Bu kültürde yetişen insanlar için mutluluk ihtiyaçların giderilmesi haricinde yaşam doyumunu ve kendi potansiyelini ortaya çıkarma ile özdeşleşmektedir (Güleç, 2016). Daha önce yapılan çalışmalar da batıkültüründe daha çok bireysel mutluluğa önem verildiğini göstermektedir. Doğu kültürünün aksine mutluluğun, kişinin kendisi için istemesi gereken bir durum olduğu ve her bireyin mutluluğu bir şekilde yakalaması gerektiğine inanılmaktadır (Eid ve Diener, 2001).

Alanyazında son zamanlarda yer alan mutluluk korkusunun arkasında, fazla mutlu olmanın ardından üzüntü getireceği inancı hakimdir. Mutluluk korkusu mutluluğun kimi kötü sonuçlara sebep olabileceği gerekçesiyle bazı durumlarda uzak durulması yönünde kabul edilen duyguyu tanımlar (Joshnloo, 2014). Bu korkuyu hisseden bireyler mutlu olduklarında bunu saklamaya çalışırlar. Mutluluk korkusunun nedenleri arasında dini inançlar, kültürel değerler olabileceği gibi, bireyin çocukluğunda meydana gelen olumlu duygular karşısında cezalandırılması veya ailesinin mutsuz ve hasta olduğu zamanlarda eğlenirken duyduğu suçluluk duygusunun da etkili olduğu belirtilmektedir (Gilbert ve ark. 2014). Ayrıca mutlu olmak için caba harcamanın gereksiz olduğunu düşünmek veya eğlenceli etkinliklere katılmayı istememek de mutluluk korkusu yaşandığının bazı göstergeleridir.

Tunç (2020) tarafından yapılan araştırmada, mutluluk korkusu 18-25 yaş arası üniversite öğrencilerinde anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Çınar'ın çalışmasında (2021), ergenlerde mutluluk korkusuna anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının etki ettiğini tespit etmiştir. Algılanan anne-baba çocuk yetiştirme tutumuna göre aşırı korumacı ve ilgisiz anne-baba çocuk yetiştirme tutumu algılayan öğrencilerin demokratik anne-baba çocuk yetiştirme tutumu algılayanlara göre mutluluk korkularının daha yüksek olduğu görölmüştür. Demokratik anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk üzerinde olumlu etkisi olduğu görölmüş olup aşırı korumacı ve otoriter anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun ise mutluluk üzerinde olumsuz etkisi olduğu görölmüştür. Özkan'ın (2014) gerçekteşirdiği araştırmada, anne-babasını demokratik yada hoşgörölü olarak gören ergenlerin mutluluklarını anne babasını ihmalkar ve otoriter olarak tanımlayan ergenlere kıyasla daha yüksek olarak bulmuştur. Bu bulgulardan hareketle anne babanın pozitif tavır ve desteğinin ergenlerin mutluluk seviyelerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Özkan, 2014). Özen (2019) tarafından, obsesif inançların mutluluk korkusunu yordayıcılığı hakkında yapılan araştırmanın sonucunda, obsesif inançlar ile mutluluk korkusu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu veri, mutluluk korkusunun mantık dışı düşüncelerle ilişkili olduğunu göstermektedir.

Mutluluk kavramıyla ilgili çok sayıda kuram vardır. Bunlardan bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

Uyum kuramı. Mutluluğu açıklayan bu kurama göre birey, yeni durumlara ne kadar kolay uyum sağlarsa o kadar kolay mutluluğu yakalamaktadır. Mutluluk duygusu insanın hayatta kalabilmesi, mücadele etmesi ve çeşitli çevresel şartlara uyum sağlamasıyla olabilmektedir (Moneta, 2004). Kişilerin yaşamlarında daha önce karşılaşmadıkları bir olayla ilgili tutumları olumlu veya olumsuz olarak kendini göstermektedir. Böyle zamanlarda kişiler olumlu veya olumsuz tutumlarına göre tepki vererek kendilerini mutlu veya mutsuz olarak nitelendirir. Fakat zaman içinde bireylerin alışık olmadıkları olaylar da normalleşir ve bireyler bu durumlara alışıp normal tepkiler göstermeye başlarlar. Kısaca uyum kuramı, yeni mutluluk

düzeyinin zaman içinde normal düzeye inmesidir (Öztürk, 2020). Bu kurama göre bireyler, olumlu koşullara süreç içerisinde uyum gösterdiklerinden dolayı mutluluk süreleri de uzun sürmemektedir. Benzer şekilde olumsuz koşullara da süreç içerisinde uyum gösterdiklerinden mutsuzluk durumları da uzun sürmemektedir (Brickman ve Campbell, 1971).

Sabit nokta kuramı. Her bireyin mutluluğunun sabit bir seviyesi bulunmaktadır. Bireylerin mutlulukları uzun süreli incelendiğinde hayat boyu yaşanan ve etkisinde kalınan iyi veya kötü duyguları olaylara bağlı olarak artıp azalsa da zamanla mutluluğun sabit seviyesine döndüğü, mutluluklarının durağan seviyede olduğu görülür (Eryılmaz, 2016). Bununla beraber uyum kuramında vurgulanan süreç iken sabit nokta kuramında üzerinde durulan ise sabit bir mutluluk seviyesidir (Eryılmaz, 2016). Mutluluk seviyesinin en önemli belirleyicisi genetik faktörler olarak kabul edilir. Genetik olarak kişilerin sahip olduğu mutluluk seviyesinde büyük bir değişiklik görülmez. Bireyin mutluluk seviyeleri farklı yaşam olaylarından etkilenecek şekilde değişse de süreç içerisinde sabit noktalarına geri dönecektir (Deiner, 1984).

Erek kuramı. İslam bilgini Farabi, mutluluğu tüm bireylerin varmak istediği amaç olarak görür (Özgen, 2005). Bireyler hedef, amaç ya da ihtiyaçlara ulaşıldığında mutlu olurlar. Yani bireyler gereksinimlerinin karşılanmasıyla mutlu olurlar. Erek kuramı, amaç ve gereksinim olmak üzere iki önemli boyut üzerinde durur. Amaçlar ve gereksinimler birbirleriyle alakalıdır. Bazı amaçların arkasında, bireylerin ihtiyaçlarını giderme isteği bulunmaktadır (Deiner, 1984). Gerçekçi ve ulaşılabilir hedefler belirlemesi birey için önemlidir

Kişilerin bazı olayları yaşamının amacı olarak görmesi veya 'başına gelebilecek en kötü durum olarak' değerlendirmesi ve bunlara odaklanmasının uzun dönemde mutluluk seviyesine etki edip/etmeyeceği üzerinde durur. Benzer şekilde kişiler karşılaştıkları olaylardan olağan dışı etkilenecek şekilde bu olayları yaşamlarının sonu veya hayatlarının tek amacı gibi görebilirler. Bu iki uç duygu

ve tutumun süreç içinde bireyin mutluluk düzeyini ne derece etkileyeceği ile ilgilenmektedir (Öztürk, 2020). Bu kuram, ulaşılmaması zor olan amaçların bireyin olduğu yer ve olmak istediği yer arasındaki farkı arttırdığı ve bireyin ümitsizliğe düşmesine neden olduğu için mutluluğu tehdit eden unsurlar olduğuna inanır (Demirbilek, 2021).

Aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya kuramları. Diener'e (1984) göre mutluluk, yaşamda meydana gelen olaylara bağlı olarak, anlık sevinç ve acıların toplamıdır. Yani toplama bakıldığında mutlu anıların oranı fazla ise birey mutludur, mutsuz anıların oranı fazla ise birey mutsuzdur denebilir. Birey aşağıdan yukarıya kuramı'na göre anlık olarak sevinç ve acıları değerlendirip kendisini mutlu veya mutsuz olarak görür. Bu kuram temelini Kant'ın felsefesinden almıştır (Yetim, 2001). Yukarıdan aşağıya kuramına göre ise kişinin çeşitli olaylara karşı tutum ve davranışlarını mutluluk seviyesi belirler (Şimşek, 2011). Kişi mutlu olduğunda olaylara karşı tutumları ve davranışları ile mutsuz iken ki tutum ve davranışları birbirine zıttır. Yukarıdan aşağıya kuramına göre kişinin iyimser yaklaşımının mutlu olmasına sebep olduğu ve kötümser yaklaşımının ise mutsuzluğa sebep olduğu öne sürülmektedir. Aşağıdan yukarıya kuramında ise sürekli olarak olumlu anları biriktiren insanların mutlu olacağı, sürekli olumsuz anları biriktiren insanların mutsuz olacağı yönündeki düşünce hakimdir (Öztürk, 2020).

Yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya kuramlarından sadece birinin kabul edilmesi yaklaşımı bütünlüğü açısından eksik bırakmış olacaktır. Bireylerin kişilik özelliklerinden çok fazla etkilenen yaşam doyumunun yaşam koşullarından tamamen ayrı olarak ele alınması mümkün değildir. Bundan dolayı Yaşam doyumuyla ilgili çalışmalarda her iki yaklaşımın birlikte ele alınması gerekmektedir.

Mutluluk kavramı birçok araştırmacının da dikkatini çekmiş ve farklı kuramlarla da açıklanmaya çalışılmıştır. Tüm bu kuramların bakış açıları ve odak noktaları farklı olsa da mutluluğu yakalama noktasında bireylere yol göstermeyi amaçlamaktadır.

Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları

Bireyin içinde bulunduğu gelişim dönemi duygu ve düşünceleri üzerinde oldukça etkilidir. Ergenlik dönemi, bireylerin gelişimsel açıdan bedensel, zihinsel ve sosyal değişimler yaşadığı önemli bir evredir. Bu değişimler ergenlik dönemindeki bireyleri etkilediği kadar ergenlerin anne-babalarını da etkilemektedir (Kekeç, 2019). Ergen, bu evrede ailesinin dışına çıkıp kendi kişiliğinin toplum tarafından kabul görmesini istemektedir. Büyüme ve gelişme sürecinin sonucunda oluşan kimliğini, topluma kabul ettirebilmek ergenin en önemli gelişimsel hedeflerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Öğretir Özçelik, 2018).

Ergenlik döneminde, ergen aile ile çatışma yaşayacaktır. Ergenlerin bu dönemde aile ile yaşadıkları çatışmaları sağlıklı şekilde çözebilmeleri ilerde dış dünyada da yaşadıkları sıkıntıları aynı şekilde çözme yeteneğini kazanmaları açısından önemlidir. Ancak aile bu konuda ergene yeterli desteği sağlamaz ve ergen anne-babasıyla problemlerini yapıcı yollarla çözemezse dış dünyada da benzer problemlerle karşı karşıya gelmesi olasıdır.

Aile kurumu içinde bulunduğu topluluğun özelliklerini taşıyan en küçük yapıdır. Bireyin davranış, düşünce ve tutumları üzerinde etkili olan ve bu davranış, tutum ve düşünceleri şekillendiren en önemli kurum ailedir (Öğretir Özçelik, 2018). Aile içinde bireyin gelişiminde birçok faktörün önemli rolü bulunmasına rağmen bunların en başında anne-baba davranışları gelmektedir (Kaya, 2020). Anne-baba tavır ve yaklaşımları çocukların ruhsal ve duygusal gelişimlerine etki edip kişiliklerinin oluşumunu etkilemektedir (Özgüven, 2001). Ergenlik dönemindeki bireylerde görülen uyum ve davranış sorunlarınınanne-baba çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Kekeç, 2019).

Birçok aile çocuğunu bir proje gibi görmekte ve onu kendisine göre en iyi şekilde yetiştirmek istemektedir ve her ailenin muhtemel iyi anlayışı birçok açıdan kendisine benzeyen bir çocuk olacaktır. Bu istek ve beklentiler çocuğun kimlik gelişimini etkilemektedir. Yavuzer'e (1998) göre anne-baba çocuk yetiştirme tutumları, anne ve babaların çocuklarının özellikle sosyal ve psikolojik açıdan gelişimsel süreçlerini etkileyecek belirli kişi, olay veya nesnelere olumlu ya da

olumsuz şekilde tepki verme eğilimidir. Anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkinin temelinde anne-babanın tutum ve davranışları yer almaktadır. Çocukları yetiştirirken anne-babanın davranış ve tutumları çocuğun davranışlarını etkiler ve bu tutum ve davranışlar bir özdeşim modeli de oluşturur (Zöhrap, 2004). Çocuk anne-babasını örnek alarak kendisi ve diğerleriyle ne şekilde ilişki kuracağını da öğrenir. Farklı şekillerde yetişen çocuklarda farklı kişilik ve davranış kalıpları meydana gelir (Özyürek ve Şahin, 2017). Çocukların ilerde özgüvenli insanlar olması, çevreyle iletişim kurma yeteneğine sahip olması ve potansiyellerinin farkında olması anne-babanın görevleri arasındadır (Durmuş, 2006).

Diğer tüm kurumlar gibi aile de içinde yer aldığı toplumu yansıtan bir parçadır. Bütün olarak toplum tarihsel süreçte ciddi değişimlere uğrarken aileler de bundan kaynaklı değişimler geçirmiştir. Sağlıklı insanlar sağlıklı toplumu oluşturur, sağlıklı yetişkinlerse sağlıklı anne-baba-çocuk ilişkisiyle oluşur. Kültürler anne-babalar için uygun veya uygun olmayan davranışları tanımlar (Uykan, 2019). Buna bağlı olarak çocuklar anne ve babaları aracılığı ile uygun ve uygunsuz davranışları öğrenip uygularlar. Anne-babaların çocuklarına karşı sergiledikleri bu tutum ve davranışları üzerinde kendi yetiştirilme tarzları da etkilidir (Şirin, 2019). Dolayısıyla yetiştirilen çocuğun da ilerde yetişkin olunca benzer tutum ve davranışlar sergileme ihtimali yüksektir. Bu yüzden anne-babanın sevecen ve yapıcı tavırları çocuk ve dolayısıyla toplum için önemlidir (Kostak ve ark, 2017). Çocuk hayata geldiğinde ilk iletişimi anne ve babası ile kurmaktadır ve dünyaya gelişle başlayan bu iletişim hayatı boyunca sürecektir. Anne-babalar çocuklarının zihinsel, sosyal ve duygusal açıdan gelişimini destekleyen çocuğun ilk eğitimcileri olup (Şanlı ve Öztürk, 2015), farklı şekillerde çocuklarının kişiliklerinin oluşmasındaki en etkili kişilerdir (Yörükoğlu,1989). Çocuğun duygu ve davranışlarına etki eden anne-baba çocuğun davranışlarını da etkiler ve çocuğun, kendine güvenini, kendini ifade şeklini, diğer insanlarla kurduğu ilişkilerini de şekillendirirler (Tuzcuoğlu, 2003). İlerleyen yaşlarda çocuk farklı deneyimler yaşasa da çocukluk döneminde aile içinde öğrenilen tutum ve davranışlar kolay kolay değişmez (Gözübüyük, 2016).

Baumrind (1972), anne-babaların çocuklara karşı sergilediği bazı tutum türlerini incelemiş ve üç kategoriye ayırmıştır: otoriter, açıklayıcı otoriter ve izin

verici. Sonrasında, Maccoby ve Martin (1983) ise Baumrind'in modelinden hareketle, çocuk yetiştirme stillerini duyarlılık ve talepkarlık boyutları ve bu boyutların çaprazlanmasından ortaya çıkan açıklayıcı otoriter, izin verici-şımartan, açıklayıcı otoriter ve izin verici ihmalkâr anne babalık biçimleri şeklinde incelemesini yapmışlardır (Subaşı, 2019). Bu sınıflandırmaya göre, anne ve babalar çocuk yetiştirme stilleri yönünden hem talepkarlık hem de duyarlılık boyutunda yüksekse açıklayıcı/otoriter; her iki boyutta düşükse izin verici/ihmkar; talepkarlık boyutunda yüksek olup duyarlılık boyutunda düşükse otoriter; talepkarlık boyutunda düşük olup duyarlılık boyutunda yüksekse "izin verici/şımartan" stillere sahip anne ve babalar olarak tanımlanmıştır (Tunç,2006). Bu stillere ilişkin özellikler şu şekilde özetlenebilir.

Otoriter anne-baba çocuk yetiştirme tutumu. Baskıcı ve otoriter tutum, çocuğun özgüvenini düşüren ve benliğini hiçe sayan bir tutum olarak kabul edilir. Bu tavrı sergileyen ebeveynler genel olarak katı bir disiplin uygulayıp çocuklarından koyulan kurallara eksiksiz uymalarını beklerler (Doğdu, 2021). Çoğu kez çocuğa kuralların ve beklentilerin gerekçesini açıklama gereği duyulmaz. Otoriter tutumu benimseyen anne-babalar çocuğun gelişim seviyesi, ilgileri veya kişilik özellikleri gibi özellikleri göz ardı ederek çocuğa koydukları kurallara eksiksiz uyulmasını beklerler (Sezer, 2010). Çocuk sıklıkla cezalandırılır ve aile arasında bir denge söz konusu değildir. Mutlak olan anne- babaya itaattir. Aile bu tutumla çocuğuna koşulsuz itaat etme fikrini farkında olmadan aşılır. Otoriter anne–babalarla büyüyen çocuklarda, utangaçlık, hatalı davranmaktan fazlaca çekinen, olaylardan etkilenme eşiği oldukça düşük olan, aşağılık duygusuna sahip ve sıkılgan karakter yapısı görülür (Kaya ve diğ., 2012).

İzin verici anne-baba çocuk yetiştirme tutumu. Ortada belirgin bir kuralın olmadığı kayıtsız bir anne-baba çocuk yetiştirme tutumu vardır. Çocuğuna bu tarz bir tutumla yaklaşan anne-babalar çocuğa karşı çok oldukça özensiz davranmaktadır. Bu tutum çocuğa karşı sergilenmiş olan iyimser bir tutum gibi görünse de bu tutumda aslında hoşgörü gibi görünen bir ihmalkarlık söz konusudur. Bu tarz yaklaşımlar çocuğun davranışlarının ve kişilik

gelişiminin sağlıklı bir şekilde oluşmasını engellemektedir. Bu tutuma maruzkalan çocuk da benlik saygısı düşüktür. Aşırı derecede hoşgörülü ana-babalar, çocuklarının ne isterlerse yapmasına müsaade ederler (Uykan, 2019). Genelde bu düşüncenin ardında ben çektim çocuğum çekmesin istediği şeylerden mahrum olmasın fikri yatar. Diğer nedenlere bakıldığında Ekşi (1990), annelerin aşırı koruyucu olabilme nedenlerini; annenin belli bir süre çocuk sahibi olamaması, düşük geçmişinin olması ve ardından çocuk sahibi olması, çocukluğundaki aile ortamının da aşırı koruyucu olması veya eşiyle yaşadığı sorunlar sebebiyle çocuğuna karşı aşırı bağlı olması gibi etmenler olarak sıralamıştır (Akt.Yücel, 2013). Bu tarz ailelerde çocuk aşırı korunur. Ama birey ilerde gerçek hayatta ailede gördüğünün benzerini göremeyecek ve bu yüzden hayal kırıklığına uğrayacaktır. Çocuğun sorunlarla yüzleşmesine izin vermeyen her istediğini yapan anne-baba ilerde çocuğunun sorunlarla yüzleşme ve eksiklikleri kabul etmeyi öğrenmesine engel olur. Aşırı koruyucu anne-babalar çocuklarının üzerinde gereğinden fazla kontrol mekanizması kurarak çocuklarına zarar gelmemesi için gereğinden fazla çaba sarf ederler. Bu yaklaşımla büyüyen çocuklar ailelerinden ayrıldıkları zaman aşırı mutsuz hissederler, önemli işlerinde başarılı olamayacaklarını düşünürler. Ayrıca bu tarz ailelerde yetişen çocuklarda anne-babalarının desteğiyle hareket etmeye alıştıkları için kendi başlarına kaldıklarında çaresizlik duygusu belirgin şekilde gözlemlenir (Kaya ve ark. 2012). Bu tutumda çocuğa uygulanacak kurallar da dolayısıyla çocuğun ne zaman nerde ne tepki alacağı da belirsizdir. Bu durum çocuğun psikolojik sorunların yaşamasına sebep olur. İzin verici tutum, Maccoby ve Martin (1983) tarafından izin verici şımartan anne-baba çocuk yetiştirme tutumu ve izin verici ihmalkar anne-baba çocuk yetiştirme tutumu olarak alt kategorilere ayrılmıştır.

Açıklayıcı otoriter anne-baba çocuk yetiştirme tutumu. Ailede geçerli olan kurallar bellidir. Gerekli olduğunda çocuk kendi kararını kendi verebilir, daha çok demokratik bir anne-baba modelidir. Modelde ihtiyaç halinde ödül ve cezalara yer verilir. Anne-babalar çocuklarından yaptıkları şeylerin sorumluluğunu almasını bekler ve bu yolla anne-baba çocuk arasında bir denge oluşturulur (Sümer, 1999). Türkiye’de ve yurtdışında yapılan çalışmalar

demokratik tutum veya eşdeğeri olan açıklayıcı otoriter tutumunun en sağlıklı çocuk yetiştirme tutumu olduğunu göstermektedir (Kekeç, 2019).

Demokratik anne ve babalar çocuklarını ayrı birer kişi olarak ele alıp onlara değer verirler. Onların kendilerini gerçekleştirebilmelerini önemser ve bağımsız hareket edebilmelerine destek verirler. Çocuklarının eksiklerine destek olarak, onları hoşgörü ile karşılarlar (Kulaksızoğlu, 1998). Onlara ev içinde yapabilecekleri sorumluluklar verip bir şeye karşı çıkarken sebebi hakkında açıklamada bulunurlar. Yeri geldiğinde çocuklarına seçenek sunup tercih hakkı tanır. Demokratik aileler çocuğun yalnız yeme-içme, barınma gibi temel gereksinimlerini değil aynı zamanda sevgi gibi manevi ihtiyaçlarını da karşılarlar (Örgün, 2000). Demokratik bir ortamda yetiştirilen çocuk üzerinde açık ve sınırları önceden belirlemiş olan bir denetim mekanizması vardır. Anne babalar her tür sınırlamalarını mantıksal nedenleriyle çocuklarına açıkladıklarında, sergiledikleri davranışları tutarlı olduğunda bu sınırlandırmalar çocukları tarafından da kabul görür hale gelir (Oskay,1990)

Anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarına bakıldığında ideal anne-baba çocuk yetiştirme tutumu ilginin, özerkliğin ve kontrolün dengeli olduğu, çocuğun kişilik gelişimini destekleyen demokratik tutumdur. İlgisiz, kontrolsüz ya da baskıcı tutum çocuğun benlik gelişimini olumsuz etkiler (Tuğran, 2020).

Özgüven

Güven genel anlamda inanç ve duygulara dayanan beklentileri ve eğilimleri kast eden bir tutumdur (Govier,1993). Bireyler dünyaya gelir gelmez önce anneden başlayarak çevreye güvenmeyi öğrenirler, zamanla çevreye güvenen bireyler sonrasında kendilerine karşı güven duygusuyla karşılaşır. Çocukta güven anne-babanın eğitim yaklaşımına, tavırlarına ve disiplin tarzına bağlı olarak gelişir (Özbey 2016). Kişinin kendisine karşı hissettiği bu güven duygusuna özgüven denir. Bireyler belirli amaçlara ulaşmak için emek verir ve bu emeğin sonucunda yaşadıkları başarı ya da başarısızlık duygusu onların özgüven duygularını gelişimini olumlu veya olumsuz olarak etkiler (Soner, 1995).

Özgüven genel olarak kişinin sahip olduğu yetenek ve duygularını tanıyıp kendisini tanıması ve sevmesidir (Özbey, 2004). Başka bir tanıma göre özgüven,

benliğin temel özelliklerinden biri olup kişinin kendisiyle ilgili değerlendirmeleri sonucunda oluşturduğu bireysel bir olgudur (Bilgin, 2011). Bandura'ya (1997) göre özgüven bireyin kendisini değerli hissedebilmesidir. Sayar'a (2003) göre ise özgüven duygusu bireyin yaptıklarının ailesi veya yakın çevresi tarafından onaylanmasıyla oluşan ve kişide zorlukları, hayatında karşısına çıkan problemleri kendi iç kaynaklarıyla, kapasitesini kullanıp aşabileceği düşüncesidir. Bireyde özgüven doğumla beraber oluşmaya başlar ve hayat boyu bu gelişim sürer. Ergenlik dönemiyle birlikte bireyler özgüvenlerini değerlendirmeyi aynı zamanda geliştirmeyi amaçlarlar. Özgüven öncelikle anne çocuk ilişkisiyle şekillenirken sonrasında diğer kaynaklardan da beslenirler (Özsoy,2016). Kugle (1983) özgüveni kişiliği oluşturan kavramlardan biri olarak tanımlar. Özgüven bireyin kendisi hakkında değerlendirme yapması sonucunda ortaya çıkan öznel bir olgu olarak da karşımıza çıkmaktadır. Feltz (1988) ise özgüveni genel bir özellik değil kişinin belirli bir aktiviteyi başarılı biçimde gerçekleştirebileceğine yönelik inancı olarak görür. Özgüveni düşük kişinin kendini başarılı hissetmek için başkalarının beğeni ve onayına ihtiyacı vardır. Başarısızlıktan korkar, mücadeleden kaçır ve eleştirilere tahammül edemez (Turan-Başoğlu, 2007). Özgüveni yüksek kişi ise değiştiremeyeceği koşulları kabullenip değiştirebileceği koşulları değiştirme gayreti gösteren ve neyi değiştirip neyi değiştiremeyeceğini ayırt edebilecek insandır (Kaya, 2020). Bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkilerle paralel olarak gelişen özgüven, kişinin tüm hayatında çevresiyle ilişkilerinde önemli bir belirleyicidir (Kaçmaz ve Çağlar, 2022).

Özgüven kavramı, mutlulukla yakından ilişkili olup kişinin kendini gerçekleştirebileceği, memnun olacağı bir hayat yaşayabilmesi için özgüvenli olması gereklidir. Özgüven diğer insanlarla iletişimde de kendisini göstermekte özgüven düzeyi yüksek olan bireyler, diğer insanlarla daha samimi ve güvenilir ilişkiler geliştirebilmektedir (Bilgin,2011). Özgüven sahibi bir birey huzurludur, mutludur dolayısıyla etrafındakileri de mutlu eder (Soner, 2000).

Bireysel özgüvenin, iç özgüven ve dış özgüven olmak üzere iki farklı yanı bulunur. İç özgüveni meydana getiren bir takım unsurlar mevcuttur. Bunlar, kendine saygı, kendini sevme, kendini tanıma, kendine açık ve net hedefler koyma ve olumlu düşünebilmedir (Sarıçam ve Güven, 2012). Dış güven ise

bireyin dışarıya karşı göstermiş olduğu tavır ve davranışlarından oluşmaktadır. Dış güveni oluşturan unsurlar da iletişim ve duygularını kontrol edebilmedir (Akgündüz 2006). Kısaca dış özgüven kişinin çevresine karşı sergilediği kendisiyle ilgili emin ve kendinden memnun olma halidir.

Fromm (1997) herhangi bir şeyi sevebilmenin ön koşulu olarak kişinin kendisini sevmesini görür. Kendini sevmek ve özgüven kavramları eş değer olup sevebilme, güvenilebilme, yaratıcılık ve kendini ifade edebilme gibi özellikler özgüvenin yansımalarıdır. Özgüvenin kaynağı insanın pozitif olma duygusudur. Bir durum hakkında olumsuz düşüncelerimiz çoksa o konuyla ilgili iyi bir şey başarma ihtimalimiz azalacaktır. Özgüvenimizle hayatımızdaki başarılar karşılıklı olarak birbirini etkileyecektir. Parçal'a (2018) göre, psikolojik olarak sağlıklı bir yaşamın temel gerekliliklerine şekil veren temel öge özgüvendir. Kendisini toplum içerisinde değersiz hisseden birey yaşamının temel gereksinimlerine cevap veremediği zaman sıkıntı içerisine girer.

Özgüven insan kişiliğinde yüksek veya düşük olabilir ancak durağan özelliğe sahip değildir. Bireyin içerisinde bulunduğu şartlara ve koşullara bağlı olarak değişkenlik gösterir (Merey, 2010). Çocuğun özgüveninin inşa edebilmesi ve kendine olan güvenini geliştirebilmesi için öncelikle anne-babaların kendilerine saygılı olmaları, çocuklarıyla olumlu iletişim kurmaya ve güvenilir olmaya özen göstermeleri gereklidir (Kasatura, 2014). Çocuğunun özgüvenli olmasını isteyen anne-baba ona bu konuda rol model olmalıdır (Bilgin, 2011). Anne-babalarıyla güvenli ve sağlıklı bir bağ kurabilen çocukların daha özgüvenli olmaları beklenmektedir. Yapılan araştırmalarda ortaya konan hipotezler özgüvenin bireyin ruh sağlığı, başarı ve mutluluğundaki önemini ortaya koymaktadır (Soner, 2000). Özgüven konusu üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde:

Anne-babaya bağlanma düzeyinin bireyin özgüveni üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalara bakıldığında (Türktan, 2004; Öztürk, 2017) anneye ve babaya bağlanma düzeyi ve özgüven düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Nelson (1984), 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin katıldığı bir çalışma yürütmüştür. Bu araştırmanın sonucunda anne-baba çocuk etkileşiminin fazla olduğu ailelerde öğrencilerin özgüven seviyeleri de yüksek bulunmuştur. Demo, arkadaşları

(1987) 10-17 yaşları arasındaki ergen öğrenciler ve anne-babaları üzerinde yürüttükleri araştırma sonucunda, ergenlerin anne-babalarıyla kurduğu iletişim ve özgüvenleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Soner (2013), yaptığı çalışmada aile uyumunun, özgüven ve akademik başarı üzerinde anlamlı seviyede etkili olduğunu belirlemiştir. Özellikle, uyumsuz ailelerdeki çocukların özgüven ve akademik başarılarının düşük olması, gençlerin ilerdeki yaşamlarında olumsuz etkiler oluşturur. Çocuğun özgüveni ve akademik başarısı üzerinde annenin babaya göre daha etkin olduğu araştırmanın önemli bulgularındandır (Soner, 2013). Bunun sebebi olarak annelerin çocuklarıyla babalardan daha fazla vakit geçiriyor oluşu ve doğum ile iletişimin ilk olarak anneyle başlaması olabilir. Bilgin'in (2011) 'Ergenlerde özgüven düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi.' konulu çalışmada algılanan anne-baba tutumunun ergenlerin özgüvenini etkileyen etmenlerden biri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özgüvenin, kişilerin akademik, sosyal ve bilişsel olarak gelişmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Çocuk veya ergenin benlik gelişimi açısından özgüven derecesinin normal veya normalin üzeri olması ergenin gelişimi yönünden vazgeçilmezdir (Ceylan, 2017).

Dursun'un (2018) aile içerisinde şiddet gören bireylerin özgüven ve öfke kontrol durumlarını ele almak amacıyla gerçekleştirdiği bir çalışmada elde ettiği bulgulara göre, çocukluk yıllarında ailesi tarafından şiddet gören bireylerin özgüven düzeyleri düşük çıkmıştır. Sarkın (2012) çocuğa yönelik aile içi şiddetin, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin iletişim becerilerine ve özgüven düzeyine olan etkisini ele aldığı çalışmada ailesinden şiddet gören çocukların özgüven düzeyi ve iletişim yetenekleri üzerinde negatif etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailenin özgüvene etkisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada Uslu (2018) ergenlik dönemini anne-babasının yanında geçiren ve anne-babasından ayrı geçiren gençlerin özgüven düzeylerini karşılaştırmış ergenlik dönemini ailesinin yanında geçiren gençlerin ergenlik dönemini ailesinden ayrı geçiren gençlere göre anlamlı derecede daha yüksek özgüven düzeyine sahip oldukları verisine ulaşmıştır.

Özgüvenle ilgili kuramsal boyuta bakıldığında farklı yaklaşımlar söz konusudur:

Freud'un yapısal kişilik kuramı. Freud'un eserlerinin insan doğasını yeni bir gözle görmeye, insan davranışının altında yatan nedenleri yeni bir açıdan bakmaya yardımcı olmaktadır. Bugün modern psikolojinin oluşumunda Freud'un son derece etkili olduğunu onun yaklaşımını benimseyen veya izlemeyen neredeyse bütün bilim insanları kabul ederler (Arslan, 2015). Freud'a göre insan kişiliği id, ego ve süperego olmak üzere üç temel birime sahiptir. İd, kişinin sahip olduğu ilkel kalıtımsal, dürtü ve istekleri içerir. Ego ise, İd'in kontrol altında tutulmasını sağlayan ve denge kurmakla görevli mekanizmadır. Ego gerçek dünya ile id arası bir köprü vazifesi görür (Cüceloğlu, 2006). Süper ego, kişiliğin toplumsal ve ahlaki yönünü temsil eder. İdeal ego, çocuğun özgüven duygusunun yükselmesine ve kendisiyle ilgili olumlu görüş geliştirmesine sebep olur.

Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramı. Erikson, psiko-sosyal gelişim dönemlerini sekiz evre olarak sırasıyla şu şekilde belirtmiştir (Burger, 2006). Temel güvene karşı güvensizlik dönemi. Özerkliğe karşı kuşku ve utanç dönemi. Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu dönemi. Başarıya karşı yetersizlik dönemi. Kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası dönemi. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık dönemi. Üretkenliğe karşı durgunluk dönemi. Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk dönemi.

Erikson'un ortaya koyduğu sekiz evrenin hepsi kişinin özgüven gelişimi açısından önemlidir. Özellikle birinci evre temel güven duygusunun kazanılması açısından öneme sahiptir. Beşinci evre ise, kişinin ergenlik döneminde karşılaştığı rol karmaşasının çözülmesi açısından büyük öneme sahiptir. Çocuğun küçük yaşlardan itibaren bağımsızlığına, girişimciliğine ve çalışkanlığına bir şekilde engel olunursa çocuğun özgüven gelişimi de dolaylı yollardan engellenmiş olur (Bilgin, 2011).

Horney ve bütüncül yaklaşım kuramı. Karen Horney (1950), bireyin kendini gerçekleştirme yeteneğine sahip olarak doğduğu düşüncesini öne sürer. Kişinin çocukluk yıllarında ihtiyacı olan 24 temel gereksinimin karşılanmadığı durumlarda benlik gelişiminde bazı sorunlar görülür.

Horney (1950), benlik gelişiminin sadece çocukluk dönemlerinde ortaya çıkmadığını orta yaş ve yetişkinlikte de benlik gelişiminin devam ettiğini öne sürer. Çaresizlik ve yalnızlık hislerini sebebiyet veren temel kaygı olarak adlandırdığı hislerin bireyi mutsuzluğa sürüklediğine, etkinlik ve veriminin azalmasına neden olduğuna değinir. Özellikle çocukluk döneminde, bireyin çevresindeki insanlara kendisini uzak hissettiği durumlarda, temel kaygı ortaya çıkar, bu temel kaygı güvenlik hissini bir sonucu olup güvenlik hissi ise özgüven kavramı ile ilişkilendirilmiştir (Akt. Kurtuldu, 2007).

Rogers'ın Kişilik Kuramı. Carl Rogers, insan doğasına karşı iyimser bir tutumla yaklaşım sergileyen psikologlardan biridir. Ona göre her birey doğduğu andan itibaren mutluluğu arar ve iyiye doğru gelişme bireyin doğasında vardır. Bireyin yaşamında uygun bir doyum noktasına ulaşmak için doğal bir gayret gösterdiğini savunan Rogers, hedefe ulaşan kişilere potansiyelini tam kullanan kişi adını verir. Benlik bilincinin önemine dikkat çeker ve bir kimsenin benlik bilincinin onun kendisiyle ilgili düşüncelerini, algılamalarını ve kanaatlerini içerdiğini vurgular (Cüceloğlu, 2006). Rogers'a göre, kişinin kendisi hakkında algılarıyla ortaya çıkan gerçek benlik ve kişinin olmak istediği nitelikleri içeren ideal benlik olmak üzere iki tür benlik vardır. Gerçek benlik ve ideal benlik arasındaki uyum olursa özgüven olumlu şekilde, farklılıkların ortaya çıkması durumunda ise olumsuz şekilde etkilenir. Kişinin özgüveni gerçek benlik, ideal benliğe yaklaştıkça orantılı olarak artar. Benlik saygısının temelinde bireyin kendini kabullenme, kendine saygı duyma ve kendi değerini hissetmesi gibi duygular yatmaktadır (Gökalp, 2009).

Bölüm 3

Yöntem

Bu araştırmada, anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracılık rolünü tespit etmek için yapısal eşitlik modelinden yararlanılmıştır. Yapısal eşitlik modeli çok değişkenli istatistiki yöntemlerin bir araya gelmesiyle oluşan ve teorik modellerin sınanmasını sağlayan etkili bir yöntemdir (Ayyıldız ve Cengiz, 2006). Bu bölümde araştırmanın yöntemi, modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Niceliksel ve ilişkisel model kullanılarak yapılan bu çalışmada, değişkenler arasındaki aracılık rolünün belirlenmesi amacıyla yapısal eşitlik modeli kullanılmıştır. Yapısal eşitlik modeli (YEM) doğrudan ölçülen ve doğrudan ölçülemeyen değişkenlerin nedensel ve ilişkisel olarak tanımlanmasına dayalı istatistiksel bir yaklaşım modelidir (Wothke, 2010). Yapısal eşitlik modelleme çalışmalarının amacı, önceden belirlenmiş ilişki örüntülerinin elde edilen verilerle doğrulanıp doğrulanmadığını ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını, 2022 yılında Van iline bağlı farklı türdeki liselerde eğitim gören 13-18 yaş aralığındaki öğrenciler arasından kolay örnekleme yoluyla çalışmaya gönüllü olarak katılan 319 kız ve 284 erkek olmak üzere toplam 603 öğrenci oluşurmaktadır. Kelloway (1999), yapısal eşitlik modelinde (YEM) yapılacak bir araştırmada örneklem sayısının 200'den az olmamasını önermiştir. Örneklem büyüklüğü modeldeki değişkenler ve faktör sayısı ile ilişkili olduğundan, örneklemin toplam soru sayısının en az 10 katı olması önerilmiştir (Tanaka (1987). Bu çalışmada, uygun örnekleme yöntemi ile lise öğrenimine devam eden 13-18 yaş arası toplam 603 öğrenciye ulaşılmış ve bu katılımcı sayısının yukarıda belirtilen koşulları sağladığı görülmektedir. Katılımcıların demografik bilgilerine aşağıda Tablo 1'de yer verilmiştir

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Demografik Değişken	Gruplar	n	%
Sınıf düzeyi	9. sınıf	159	26.4
	10. sınıf	179	29.7
	11. sınıf	169	28.0
	12. sınıf	96	15.9
Okul türü	Anadolu lisesi	201	33.3
	İmam hatip lisesi	209	34.7
	Meslek lisesi	193	32.0
Yaş	14 yaş	69	11.4
	15 yaş	116	19.2
	16 yaş	143	23.7
	17 yaş	170	28.2
	18 yaş	105	17.4
Cinsiyet	Kadın	319	52.9
	Erkek	284	47.1
Ailenin ekonomik düzeyi	Düşük	108	17.9
	Orta	369	61.2
	Yüksek	126	20.9

Tablo 1'de araştırmaya katılan öğrencilerin %26.4'ünün 9. sınıf, %29.7'sinin 10. sınıf, %28'inin 11. sınıf ve %15.9'unun 12. sınıf olduğu görülmektedir. Katılımcıların %33.3'ü Anadolu lisesinde, %34.7'si imam hatip lisesinde ve %32'si meslek lisesinde öğrenim görmektedir. Katılımcıların %11.4'ü 14 yaşında, %19.2'si 15 yaş, %23.7'si 16 yaş, %28.2'si 17 yaş, %17.4'ü ise 18 yaşındadır. Katılımcıların %52.9'u kadın, %47.1'i erkektir. Katılımcıların %17.9'u ailesinin ekonomik durumunu düşük, %61.2'si orta ve %20.9'u ise yüksek olarak tanımlamıştır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi Formu. Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda, katılımcılara ait cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, anne-baba eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik durumu gibi demografik bilgiler yer almaktadır.

Mutluluk korkusu ölçeği. Ölçeğin orginal formu Joshanlojo (2013) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlama çalışması ise Demirci ve arkadaşları tarafından 2016 yılında gerçekleştirilmiş olup 7'li likert tipinde tek faktörlü bir ölçektir (1 kesinlikle katılmıyorum/7 kesinlikle katılıyorum). Toplam beş maddeden oluşmaktadır. Ölçek, olumlu duyguları fazla beslemenin olası olumsuz sonuçlar getirebileceği düşüncesine ne seviyede sahip olduğunu ölçmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe mutluluk korkusu artmaktadır. Demirci ve arkadaşları (2016) tarafından yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında, mutluluk korkusu ile yaşam doyumu ve öznel mutluluk arasındaki negatif korelasyonların ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliği ortaya konulmuştur. Uyarlama çalışmasının sonuçları, Mutluluk Korkusu Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu ve Türkiye'de yürütülecek bilimsel araştırmalarda kullanılabileceğini göstermiştir. Bu çalışma kapsamında ölçeğe ilişkin yapılan yapı geçerliği ve güvenilirlik analizlerine ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

Mutluluk Korkusu Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları

Mutluluk Korkusu Ölçeği'nin 5 madde ve tek boyutlu yapısı ile gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi uyum indeks değerleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2

Mutluluk Korkusu Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Model Uyum Değerleri

Model Uyum İndeksleri	İlk DFA	Son DFA*
	5 madde tek boyut	5 madde tek boyut
X ² /sd	9.145	4.416
SRMR	0.032	0.018
GFI	0.971	0.991
NNFI	0.932	0.971
CFI	0.966	0.991
RMSEA	0.116	0.075
Faktör yükü	0.66 / 0.81	0.57 / 0.81
Kovaryans bağlantısı	-	m1-m2-, m1-m5

*: Kovaryans bağlantıları sonrası

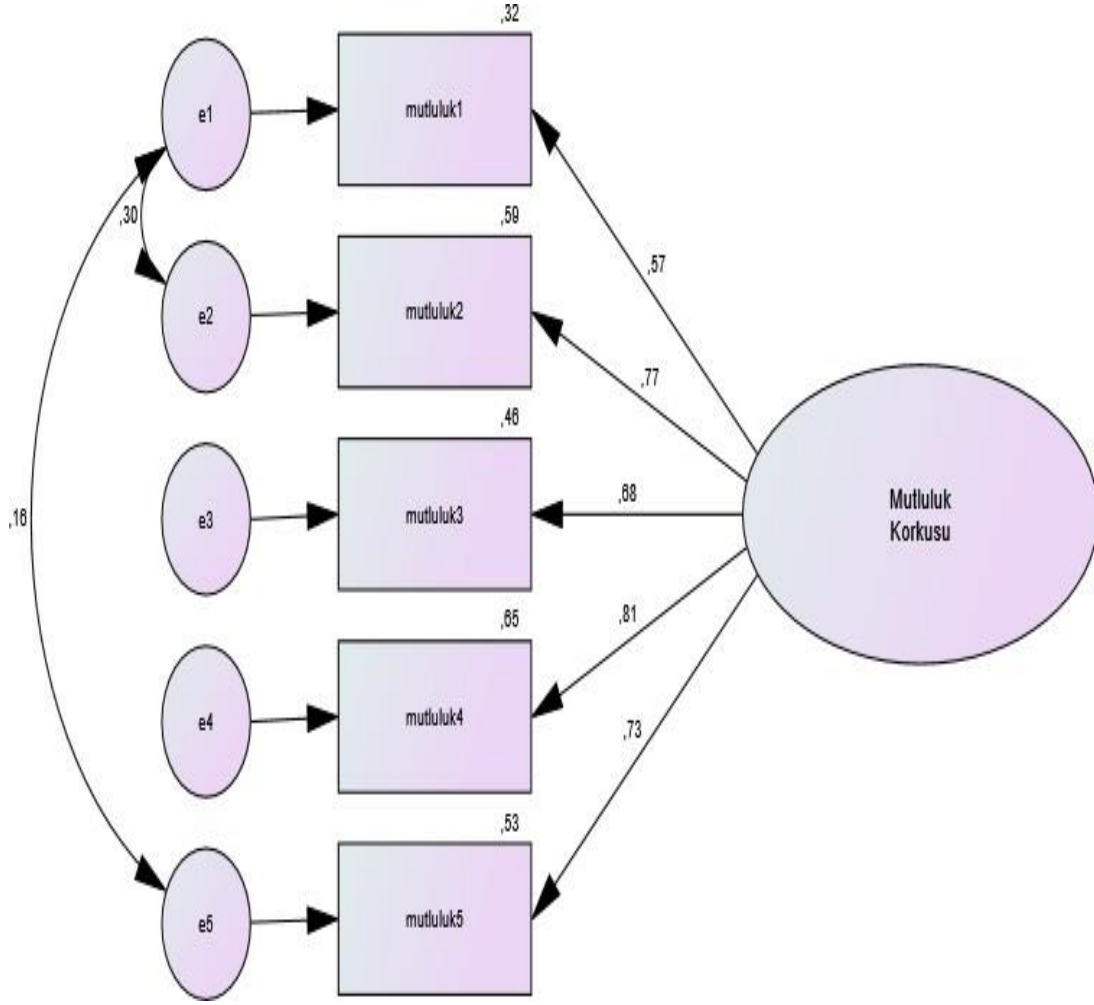
Doğrulayıcı faktör analizi ilk sonuçlarına göre, madde faktör yüklerinin uygun aralıklarda olmasıyla birlikte model uyum indekslerinin uygun aralıklarda olmadığı ancak iki kovaryans bağlantısı kurulması sonucu uyum indekslerinin uygun düzeylere ulaştığı tespit edilmiştir. Mutluluk Korkusu Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen faktör yükleri, faktör yüklerine ait t değerleri ve güvenilirlik analizi kapsamında elde edilen madde toplam korelasyonu ile Cronbach Alpha katsayıları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3

Mutluluk Korkusu Ölçeği DFA ve Güvenirlik Analizi Bulguları

Madde ve Boyut	Std. β	t	r
M1	0.57		0.60
M2	0.77	14.53**	0.73
M3	0.68	11.67**	0.60
M4	0.81	12.57**	0.69
M5	0.73	13.13**	0.66
Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha (α)		0.85	
**p<0.01		r: Madde toplam korelasyonu	

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçekte yer alan 5maddenin ait oldukları 2 boyuttaki faktör yüklerinin 0.40'tan yüksek (Tablo 2, Şekil 1) ve tüm maddelerin t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0.85 ve tüm maddeler için madde-toplam korelasyonu 0.30'dan yüksek (0.60 ile 0.73 arası) tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik analizi bulgularına göre Mutluluk Korkusu Ölçeği'nin 5 madde ve tek boyutlu yapısı ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 2. Mutluluk Korkusu Ölçeği DFA Diyagramı

Çocuk yetiştirme tutumları ölçeği. Sümer (1999) tarafından geliştirilmiştir. Anne ve baba için ayrı ayrı doldurulacak olan 22 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir (1: hiç doğru değil\5 çok doğru). Kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Her alt boyutta 11 soru vardır. Tek rakamlar kabul/ilgi/sevgi boyutu, çift rakamlar sıkı denetim/kontrol boyutuna aittir. Üç adet tersine çevrilmiş madde vardır (11, 13, 21). Yapılan analizler sonucunda ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Bu ölçek Sümer' in (1999) önerisi üzerine anne ve baba formunun arasına diğer ölçekler konularak uygulanmıştır.

Öncelik sonralık etkisinin önüne geçilmesi adına katılımcıların yarısı anne formunu başta baba formunu sonda doldurmuştur. Diğer yarısı ise baba formunu başta anne formunu sonda doldurulmuştur. Toplam puanın alınmadığı ölçekte, kabul/ilgi/sevgi boyutundan elde edilen yüksek puanlar anne ve baba ilgisinin yüksek düzeyde olduğunu, sıkı denetim/kontrol boyutundan elde edilen yüksek puan ise anne ve baba denetiminin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğe ilişkin bu çalışmada yapılan geçerlik ve güvenirlik analizlerine aşağıda yer verilmektedir.

Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları

1. Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin 22 madde ve 2 boyutlu yapısı ile gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi uyum indeks değerleri Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4

Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Model Uyum Değerleri

Model Uyum İndeksleri	İlk DFA 22 madde 2 boyut	Son DFA* 15 madde 2 boyut
X ² /sd	5.671	3.043
SRMR	0.088	0.053
GFI	0.829	0.947
NNFI	0.692	0.900
CFI	0.723	0.919
RMSEA	0.088	0.058
Faktörler arası korelasyon	0.64	0.52
Faktör yükü	0.27 / 0.67	0.46 / 0.67
Kovaryans bağlantısı	-	m1-m3, m5-m7, m7-m9, m9-m15

*: Kovaryans bağlantıları sonrası

Doğrulayıcı faktör analizinin ilk sonuçlarına göre model uyum indekslerinin uygun aralıklarda olmadığı, 7 maddenin (m11, m13, m21, m2, m8, m12, m20) madde faktör yükünün 0.40'tan düşük olduğu tespit edilmiş olup söz konusu maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra gerçekleştirilen 4 kovaryans bağlantısı (m1-m3, m5-m7, m7-m9, m9-m15) sonrasında uyum indeksi değerlerinin iyi ve çok iyi düzeylere ulaştığı tespit edilmiştir.

Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen faktör yükleri, faktör yüklerine ait t değerleri ve güvenilirlik analizi kapsamında elde edilen madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha katsayıları Tablo 5'de gösterilmiştir.

Tablo 5

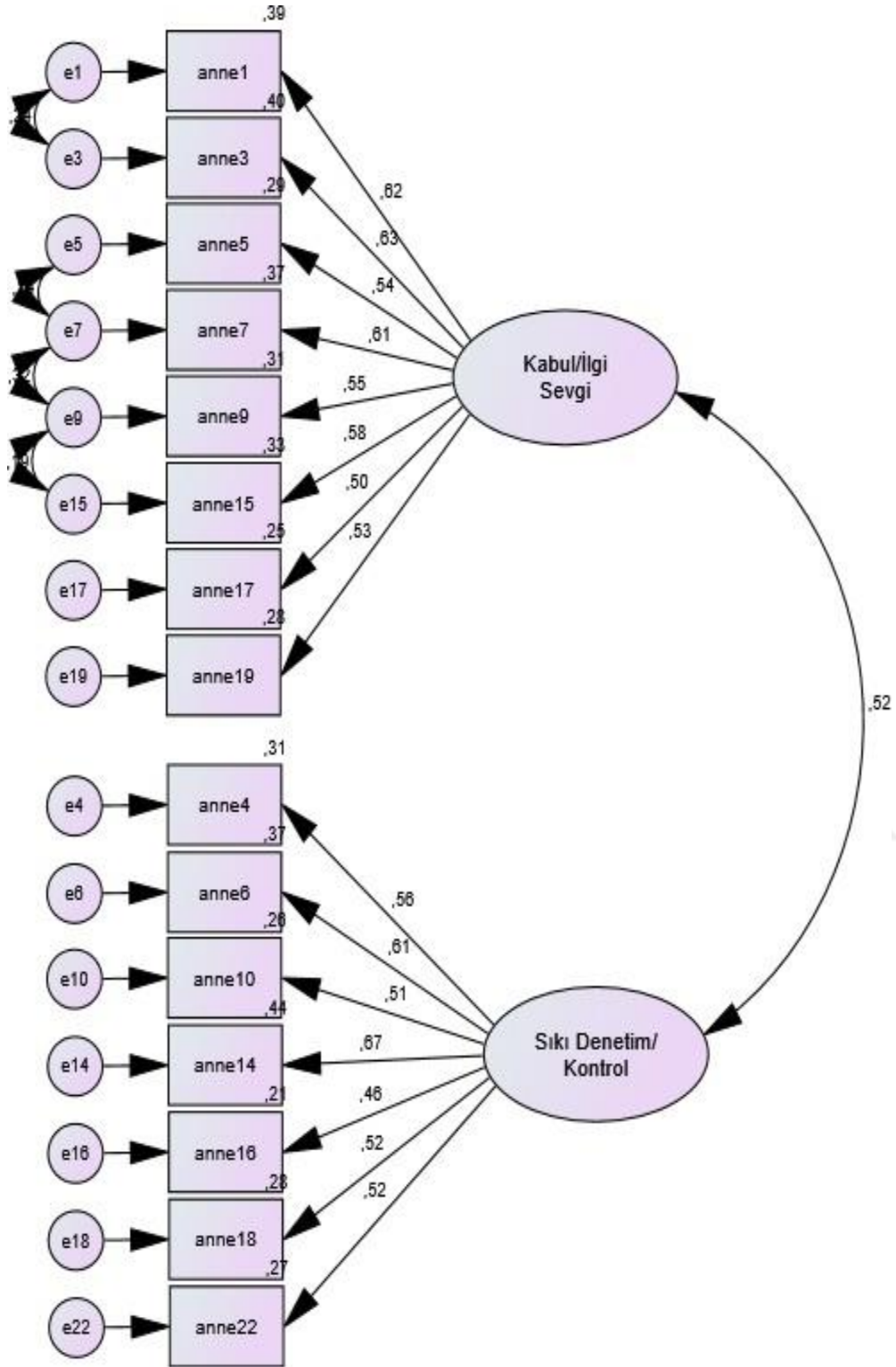
Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA ve Güvenirlik Analizi Bulguları

Madde ve Boyut	Std. β	t	r	α
Kabul/İlgi/Sevgi (F1)				0.81
M1	0.62		0.50	
M3	0.63	13.49**	0.53	
M5	0.54	10.02**	0.45	
M7	0.61	10.91**	0.49	
M9	0.55	10.18**	0.45	
M15	0.58	10.66**	0.45	
M17	0.50	9.56**	0.43	
M19	0.53	10.06**	0.45	
Sıkı Denetim/Kontrol (F2)				0.75
M4	0.56		0.38	
M6	0.61	10.45**	0.40	
M10	0.51	9.23**	0.33	
M14	0.67	10.94**	0.50	
M16	0.46	8.67**	0.43	
M18	0.52	9.47**	0.44	
M20	0.52	9.39**	0.40	
Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha (α)		0.82		

**p<0.01

r: Madde toplam korelasyonu

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte kalan 15 maddenin ait oldukları 2 boyuttaki faktör yüklerinin 0.40'tan yüksek (Tablo 4, Şekil 2) ve tüm maddelerin t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha katsayısı 0.82; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0.81 ve 0.75 düzeyinde ve tüm maddeler için madde-toplam korelasyonu 0.30'dan yüksek (0.33 ile 0.53 arası) tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizi bulgularına göre Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin 15 madde ve iki boyutlu yapısı (Kabul/İlgi/Sevgi, Sıkı Denetim/Kontrol) ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3. Anne Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA Diyagramı

Tablo 6

Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Model Uyum Değerleri

Model Uyum İndeksleri	İlk DFA 22 madde 2 boyut	Son DFA* 15 madde 2 boyut
X ² /sd	5.855	2.969
SRMR	0.102	0.052
GFI	0.814	0.946
NNFI	0.738	0.927
CFI	0.764	0.941
RMSEA	0.090	0.057
Faktörler arası korelasyon	0.48	0.37
Faktör yükü	0.18 / 0.75	0.50 / 0.71
Kovaryans bağlantısı	-	m1-m3, m5-m7, m7-m9, m9-m15

*: Kovaryans bağlantıları sonrası

Doğrulayıcı faktör analizi ilk sonuçlarına göre model uyum indekslerinin uygun aralıklarda olmadığı, 7 maddenin (m11, m13, m21, m2, m8, m12, m20) madde faktör yükünün 0.40'tan düşük olduğu tespit edilmiş olup söz konusu maddeler ölçekten çıkarıldıktan sonra gerçekleştirilen 4 kovaryans bağlantısı (m1-m3, m5-m7, m7-m9, m9-m15) sonrasında uyum indeksi değerlerinin iyi ve çok iyi düzeylere ulaştığı tespit edilmiştir.

Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin doğrulayıcı faktör analizi sonucundan elde edilen faktör yükleri, faktör yüklerine ait t değerleri ve güvenilirlik analizi kapsamında elde edilen madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha katsayıları Tablo 7'de gösterilmiştir.

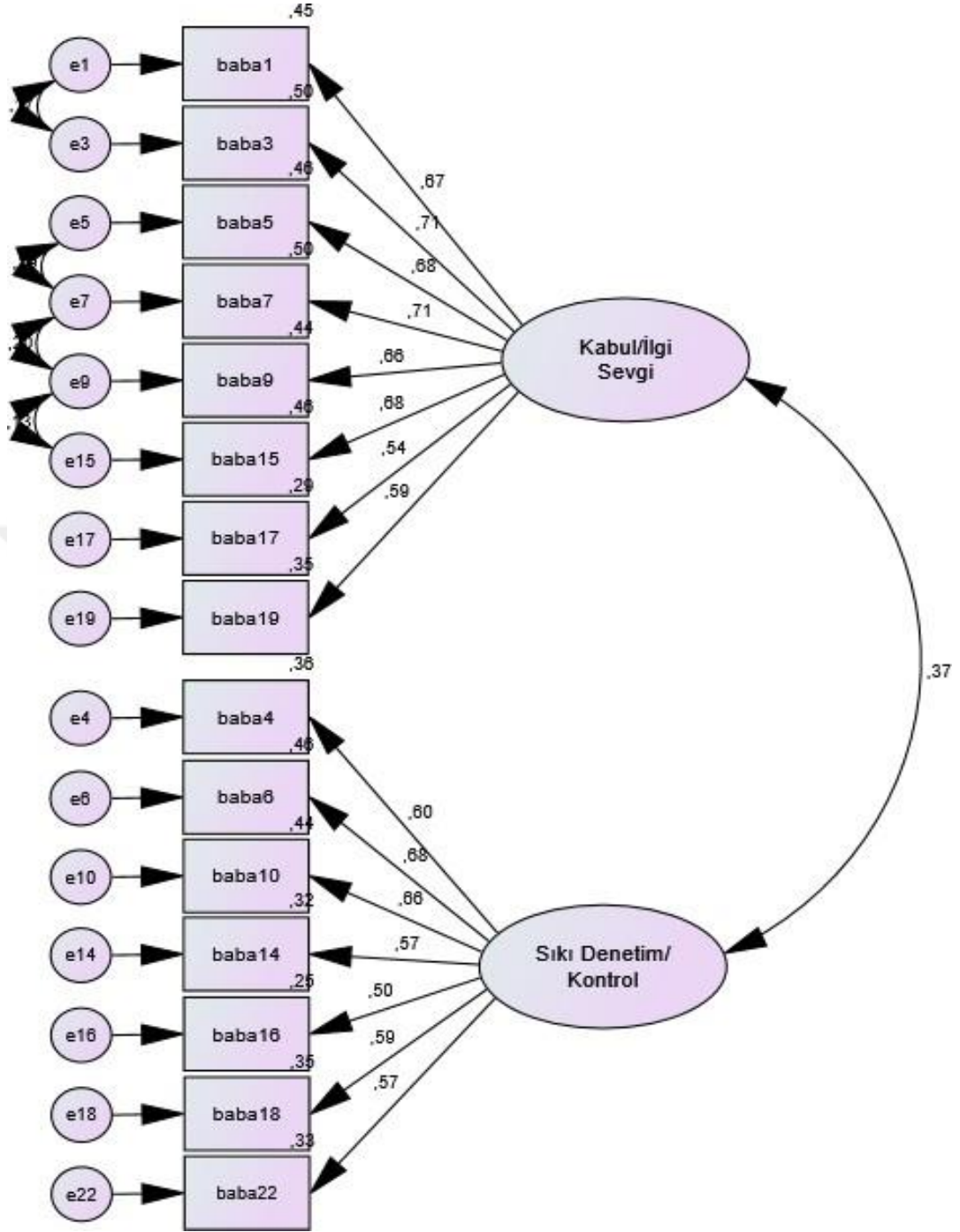
Tablo 7

Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA ve Güvenirlik Analizi Bulguları

Madde ve Boyut	Std. β	t	r	α
Kabul/İlgi/Sevgi (F1)				0,86
M1	M1 0.67			0.49
M3	M3 0.71		16.05**	0.56
M5	M5 0.68		13.69**	0.58
M7	M7 0.71		14.00**	0.56
M9	M9 0.66		13.26**	0.49
M15	0.68 13.70**		0.54	0.68
M17	0.54 11.36**		0.47	0.54
M19	0.59 12.30**		0.45	0.59
Sıkı Denetim/Kontrol (F2)				0,79
M4	0.60		0.42	0.60
M6	0.68 12.24**		0.43	0.68
M10	0.66 12.07**		0.40	0.66
M14	0.57 10.82**		0.44	0.57
M16	0.50 9.78**		0.44	0.50
M18	0.59 11.16**		0.45	0.59
M20	0.57 10.91**		0.40	0.57
Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha (α)			0.85	

*p<0.01 r: Madde toplam korelasyonu

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte kalan 15 maddenin ait oldukları 2 boyuttaki faktör yüklerinin 0.40'tan yüksek (Tablo 6, Şekil 3) ve tüm maddelerin t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha katsayısı 0.82; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0,81 ve 0.75 düzeyinde ve tüm maddeler için madde-toplam korelasyonu 0.30'dan yüksek (0.33 ile 0.53 arası) tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizi bulgularına göre Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği'nin 15 madde ve iki boyutlu yapısı (Kabul/İlgi/Sevgi, Sıkı Denetim/Kontrol) ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 4. Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği DFA Diyagramı

Özgüven ölçeği. Akın (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 32 maddeden oluşmaktadır. 5li likert tipi bir ölçektir (1: hiçbir zaman\ 5 her zaman). Tek maddeler iç özgüvenle, çift maddeler ise dış özgüven ile ilgilidir. Ölçeğin geçerlik çalışmaları olarak yapı ve uyum geçerlikleri, güvenilirlik çalışmaları olarak ise iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlikleri ve madde analizi Aynı zamanda 'Beden Eğitimi Dersine Yönelik Özgüvenin Ortaokul Düzeyinde İncelenmesi' isimli çalışmasıyla Akın (2017) geliştirdiği ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliğini tekrar test etmiştir. Elde edilen veriler, ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur. Ölçekten elde edilen yüksek puan yüksek düzeyde özgüveni ifade etmektedir. Bu çalışmada ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Özgüven Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Bulguları

Özgüven Ölçeği'nin 33 madde ve 2 boyutlu yapısı ile gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi uyum indeks değerleri Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8

Öz Güven Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Model Uyum Değerleri

Model Uyum İndeksleri	İlk DFA	Son DFA*
	33 madde 2 boyut	33 madde 2 boyut
X ² /sd	3.140	2.582
SRMR	0.044	0.039
GFI	0.859	0.894
NNFI	0.864	0.900
CFI	0.873	0.911
RMSEA	0.060	0.051
Faktör yükü	0.51 / 0.69	0.52 / 0.70
Kovaryans bağlantı sayısı	-	27

*: Kovaryans bağlantıları sonrası

¹: Ait olduğu boyuttaki maddelerle ve negatif olmayan kovaryans

Doğrulayıcı faktör analizi ilk sonuçlarına göre madde faktör yükleri 0.40'tan yüksek olmakla birlikte uyum indekslerinin uygun düzeylerde olmadığı, tespit edilmiştir. Modifikasyon önerilerine uygun 27 kovaryans bağlantısı sonrası model uyum indekslerinin iyi uyum düzeyine ulaştığı tespit edilmiştir.

Özgüven Ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen faktör yükleri, faktör yüklerine ait t değerleri ve güvenirlik analizi kapsamında elde edilen madde toplam korelasyonu ve Cronbach Alpha katsayıları Tablo 9'da gösterilmiştir.

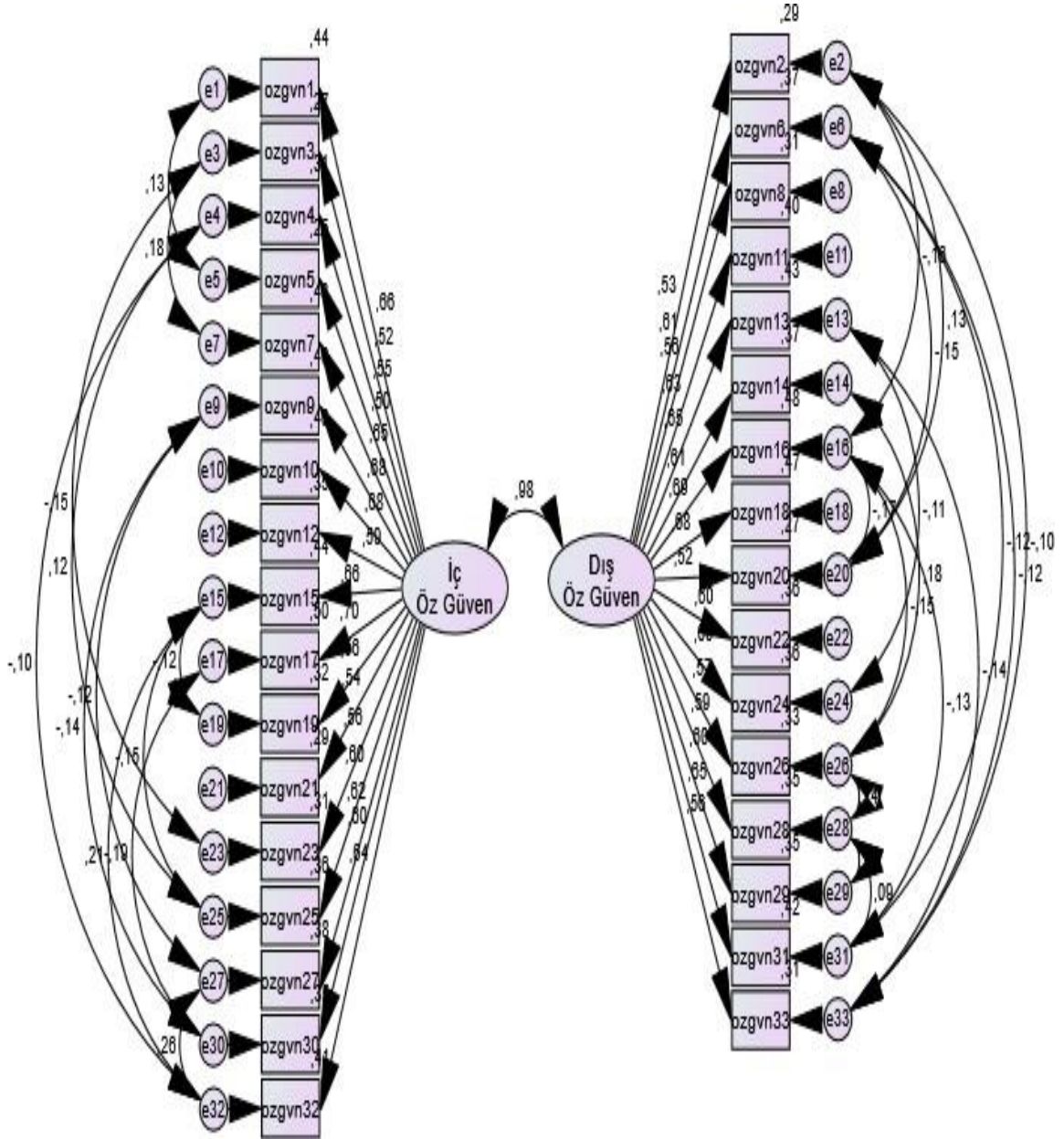
Tablo 9

Özgüven Ölçeği DFA ve Güvenirlik Analizi Bulguları

Madde ve Boyut	Std. β	t	r	Madde ve Boyut	Std. β	t	r
İç Özgüven				Dış Özgüven			
m1	0.66		0.65	m2	0.53		0.52
m3	0.52	11.84**	0.51	m6	0.61	11.55**	0.57
m4	0.55	12.68**	0.54	m8	0.56	10.97**	0.55
m5	0.50	12.38**	0.50	m11	0.63	11.88**	0.61
m7	0.65	14.70**	0.64	m13	0.65	12.12**	0.63
m9	0.68	15.13**	0.64	m14	0.61	11.56**	0.59
m10	0.68	15.15**	0.64	m16	0.60	11.70**	0.64
m12	0.59	13.43**	0.57	m18	0.68	12.43**	0.66
m15	0.66	14.86**	0.64	m20	0.52	11.16**	0.51
m17	0.70	15.69**	0.67	m22	0.60	11.53**	0.59
m19	0.66	12.87**	0.55	m24	0.65	11.49**	0.58
m21	0.54	12.34**	0.51	m26	0.57	11.14**	0.56
m23	0.56	12.79**	0.54	m28	0.59	11.41**	0.59
m25	0.60	13.53**	0.58	m29	0.60	11.44**	0.58
m27	0.62	13.92**	0.60	m31	0.65	11.99**	0.62
m30	0.60	13.50**	0.58	m33	0.56	10.45**	0.53
m32	0.64	14.46**	0.64				
Cronbach Alpha(α)				0.95			

** $p < 0.01$ r: Madde toplam korelasyonu

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçekte yer alan 33 maddenin faktör yüklerinin 0.40'tan yüksek (Tablo 8, Şekil 4) ve tüm maddelerin t değerlerinin anlamlı olduğu görülmektedir. Ölçeğin tümüne ait Cronbach Alpha katsayısı 0.95; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları 0.91 ve 0.90 düzeyinde ve tüm maddeler için madde-toplam korelasyonu 0.30'dan yüksek (0.51 ile 0.67 arası) tespit edilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik analizi bulgularına göre Özgüven ölçeğinin 33 madde 2 boyutlu yapısı (iç özgüven, dış özgüven) ile güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5. Özgüven Ölçeği DFA Diyagramı

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri toplanırken kullanılan ölçekler için ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Belirlenen ölçeklerle veri toplama işleminden önce, bu araştırmanın etik açıdan uygunluğu için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'ndan 13/05/2022 tarihli ve **2022/11-01** karar numarası ile etik kurul izni alınmıştır.

Araştırmada kullanılacak tüm ölçme araçları anket olarak hazırlanıp, çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen Van ili merkez ve ilçelerinde bulunan MEB'e bağlı farklı türlerdeki liselerde öğrenim gören 13-18 yaş arası öğrencilere uygulanmıştır. Ayrıca katılımcılardan bu çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyip istemedikleri için ayrıca bir soru önergesi sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada verilerin analizinde SPSS 21.0 ve AMOS 22.0 istatistik programları kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları kapsamında doğrulayıcı faktör analizi (DFA), madde toplam korelasyonu, Cronbach Alpha yöntemleri kullanılmıştır.

Doğrulayıcı faktör analizi, gizil değişkenler ile ilgili kuramların test edilmesine dayanan ve ileri düzey araştırmalarda kullanılan oldukça gelişmiş bir tekniktir. Daha önceden tanımlanmış ve sınırlandırılmış bir yapının, bir model olarak doğrulanıp doğrulanmadığının test edildiği bir analizdir. Doğrulayıcı faktör analizi yapısal eşitlik modellerinden biri olup yapısal eşitlik modellerinde öncelikle model uyumunun sağlanması gerekir. Model uyumunun değerlendirilmesinde yaygın olarak, "Ki-kare istatistiğinin serbestlik derecesine oranı" (X^2/sd), "bireysel parametre tahminlerinin istatistiksel anlamlılığı" (t değeri), "kalıntılara dayanan uyum indeksleri" (SRMR, GFI), "bağımsız modele dayanan uyum indeksleri" (NNFI, CFI) ve "yaklaşık hataların ortalama karekökü (RMSEA)" olarak sınıflandırılan uyum indeksleri kullanılır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Model uyum indeksleri için beklenen katsayılar Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10

Model uyum indeksleri

Uyum İndeksleri	İyi Uyum	Mükemmel Uyum
X^2/sd	< 5	<3
SRMR	≤ 0.08	<0.05
GFI	≥ 0.90	>0.95
NNFI	≥ 0.90	>0.95
CFI	≥ 0.90	>0.95
RMSEA	≤ 0.10	<0.08

Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010

Güvenirlilik analizi kapsamında kullanılan Cronbach Alpha tekniği test puanları arasındaki tutarlılığı incelemek amacıyla kullanılır. Cronbach Alpha iç tutarlılığı göstermekte olup genellikle 0.70'in üzerinde olması beklenir. Diğer bir güvenirlilik analizi yöntemi olan madde toplam korelasyonu test maddelerinden alınan puanlar ile testin toplam puanı arasındaki ilişkiyi açıklamak amacıyla kullanılır. Genel olarak madde-toplam korelasyonu 0.20 ve daha yüksek olan maddelerin bireyleri yeterli derecede ayırt ettiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2011).

Güvenirlilik ve geçerlik çalışmaları sonucunda elde edilen ölçek yapılarına ait ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerlerinden oluşan puanlar betimsel istatistik tablosunda gösterilmiştir. Ölçek puanlarının normallik sinamasında çarpıklık katsayısı (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) katsayıları kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011). Normal dağılım göstermeyen değişken puanlarının karekök dönüşümleri yapılarak puanlar arasındaki ilişki analizinde Pearson korelasyonundan yararlanılmıştır. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracılık etkisini belirlemek amacıyla aracı değişkenli yol modelinden yararlanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi (p) 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmaya katılan 13-18 yaş arası ergenlerden ölçekler aracılığıyla elde edilen analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Ölçek Verilerinin Betimsel Bulguları

13-18 yaş ergenlerin anne-baba çocuk yetiştirme tutumları, özgüven ve mutluluk korkusu ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

Ölçek ve Alt Boyut Puanlarına Ait Betimsel İstatistikler

Ölçek ve Alt Boyut	N	Min.	Maks.	\bar{x}	SS	Çarpıklık	Basıklık
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	603	1.00	5.00	3.44	0.88	-0.45	-0.65
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	603	1.00	5.00	3.10	0.87	0.15	-0.82
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	603	1.00	5.00	3.48	0.93	-0.58	-0.43
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	603	1.00	5.00	2.91	0.93	0.2	-0.70
İç Özgüven	603	1.18	5.00	3.44	0.86	-0.31	-0.85
Dış Özgüven	603	1.19	5.00	3.43	0.85	-0.35	-0.75
ÖZGÜVEN	603	1.24	5.00	3.44	0.83	-0.33	-0.81
MUTLULUK KORKUSU	603	1.00	7.00	3.74	1.72	-0.59	-0.61

Tablo 11’e görüldüğü üzere anne kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı puanı 3.44 ± 0.88 ; anne sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı puanı 3.10 ± 0.87 olarak tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük (1) ve en yüksek (5) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan ergenlerin annenin kabul/ilgi/sevgi tutumlarına ilişkin algı puanının “doğru” aralığında, sıkı denetim/kontrol tutumlarına ilişkin algı puanlarının “kısmen doğru” aralığında olduğu tespit edilmiştir. Tablo 11’e bakıldığında, baba kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı puanı $3,8 \pm 0.93$; baba sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı puanı 2.91 ± 0.93 olarak tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük (1) ve en

yüksek (5) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan ergenlerin babadan algıladığı kabul/ilgi/sevgi tutumlarına ilişkin algı puanının “doğru” aralığında, sıkı denetim/kontrol tutumlarına ilişkin algı puanlarının “kısmen doğru” aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11’e göre özgüven puanı 3.44 ± 0.83 olarak tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük (1) ve en yüksek (5) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan ergenlerin özgüven puanının “genellikle” aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11’e göre mutluluk korkusu puanı 3.74 ± 1.72 olarak tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük (1) ve en yüksek (7) puanlar dikkate alındığında araştırmaya katılan ergenlerin özgüven puanının “biraz katılmıyorum” aralığında (düşük düzeyde) olduğu tespit edilmiştir.

Değişkenler Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Lise öğrencilerinin çocuk yetiştirme tutumları, özgüven ve mutluluk korkusu ölçeklerinden aldıkları puanlara ilişkin Pearson korelasyon testi sonuçlarına Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12

Değişkenler Arasındaki İlişki

Değişken	N	2	3	4	5	6	7	8
1-Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	60 3	0.39**	0.61**	0.38**	0.60**	0.55**	0.59**	-0.51**
2-Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	60 3	1	0.39**	0.63**	0.45**	0.45**	0.46**	-0.51**
3-Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	60 3		1	0.32**	0.60**	0.58**	0.61**	-0.50**
4-Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	60 3			1	0.38**	0.38**	0.39**	-0.43**
5-İç Özgüven					1	0.89**	0.97**	-0.55**
6-Dış Özgüven						1	0.97**	-0.55**
7-ÖZGÜVEN	60 3						1	-0.56**
8-MUTLULUK KORKUSU	60 3							1

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$

Tablo 12'ye göre, annenin kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.59$; $p<0.05$). Annenin kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.51$; $p<0.05$). Annenin sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile öz güven arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.46$; $p<0.05$). Annenin sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.51$; $p<0.05$).

Tablo 12'ye göre babanın kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.61$; $p<0.05$). Babanın kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.50$; $p<0.05$). Babanın sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0.39$; $p<0.05$). Babanın sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.43$; $p<0.05$).

Tablo 12'ye göre özgüven ile mutluluk korkusu arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=-0.56$; $p<0.05$).

Araştırma Modeline Ait Bulgular

Araştırmanın test edilecek modelinde bağımsız değişkenler “Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu”, “Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu”, “Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu”, “Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu”, bağımlı değişken “Mutluluk Korkusu” ve iki değişken arasındaki ilişkide aracı değişken “Özgüven” olarak belirlenmiştir (Şekil 5). Baron

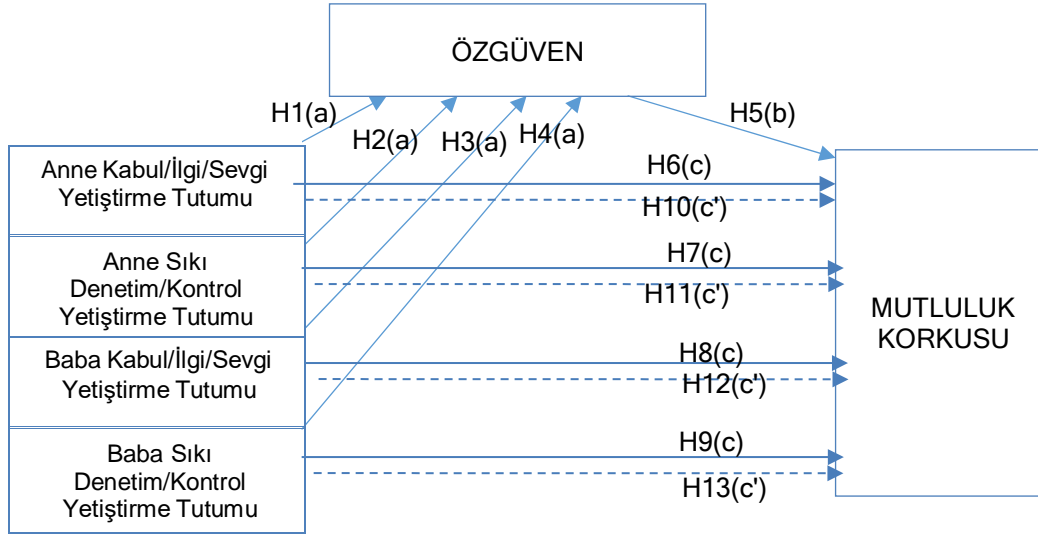
ve Kenny (1986) arabuluculuk kurmanın dört adımını aşağıdaki gibi açıklamıştır. İlk üç adımın bağımsız modeller olarak test edilmesi gerekmektedir:

Adım 1: Bağımsız değişkenin bağımlı değişken ile ilişkisi olmalıdır (Yol c). Bu adım aracılık edilebilecek bir etki olduğunu ortaya koymaktadır.

Adım 2: Bağımsız değişkenin aracı değişken ile ilişkisi olmalıdır (Yol a). Bu adım esas olarak aracı değişkenin bir bağımlı değişken gibi muamele edilmesini içermektedir.

Adım 3: Aracı değişkenin bağımlı değişken ile ilişkisi olmalıdır (Yol b). Aracı değişkenin bir bağımsız değişken gibi kabul edilerek bağımlı değişkeni etkilediği varsayılır. Sadece aracı değişkeni bağımlı değişken ile ilişkilendirmek yeterli değildir çünkü ikisi arasındaki ilişki bağımsız değişkenden kaynaklanabilir. Bu nedenle, bağımsız değişken aracı değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisinin belirlenmesinde kontrol edilmelidir.

Adım 4: Aracı değişkenin, bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini söylemek için (bağımsız-bağımlı değişken arasındaki yol "c" yolu) aracı değişken tarafından kontrol edildiğini tespit etmek gerekir. Diğer bir ifadeyle daha önce anlamlı olan c yolunun, aracı değişkenin modele katılması ile anlamlı olmaktan çıkması veya anlamlı düzeyde farklılık göstermesi gerekmektedir. Modeldeki "c" yolunun anlamlılığının ortadan kalkmaması durumunda meydana gelen değişimin aracı değişkenden kaynaklanan dolaylı etkisini ortaya çıkarmak için elde edilen dolaylı etkinin istatistiksel olarak anlamlılığı Sobel (1982) test istatistiği ile tespit edilebilmektedir.

Şekil 6. Araştırma Modeli

Aracı değişkenli modele ait hipotezler aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

H₁: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₂: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₃: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₄: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₅: Özgüven, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₆: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₇: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₈: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₉: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

H₁₀: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₁: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₂: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

H₁₃: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Tablo 13'te Baron & Kenny (1986) adımlarına uygun olarak gerçekleştirilen model testlerine ilişkin bulgular ve hipotez sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 13

Araştırma Modeline İlişkin Sonuçlar

	Bağımsız Değişken	Yol	Bağımlı Değişken	H	β	t	p	R ²
Bağımsız Modeller	Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Öz Güven	H1 (a)	0.59	10.14	0.000	0.537
	Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→		H2 (a)	0.22	4.46	0.000	
	$X^2/sd=2.955$ SRMR=0.050			GFI=0.940	NNFI=0.923	CFI=0.937	RMSEA=0.057	
	Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Öz Güven	H3 (a)	0.61	12.77	0.000	0.515
	Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→		H4 (a)	0.22	5.56	0.000	
	$X^2/sd=2.303$ SRMR=0.047			GFI=0.954	NNFI=0.957	CFI=0.965	RMSEA=0.047	
	Öz Güven	→	Mutluluk Korkusu	H5 (b)	-0.65	-11.45	0.000	0.418
	$X^2/sd=1.333$ SRMR=0.015			GFI=0.994	NNFI=0.997	CFI=0.999	RMSEA=0.024	
	Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H6 (c)	-0.47	-7.26	0.000	0.537
	Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→		H7 (c)	-0.37	-6.14	0.000	
$X^2/sd=2.447$ SRMR=0.047			GFI=0.940	NNFI=0.937	CFI=0.948	RMSEA=0.049		
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H8 (c)	-0.52	-5.59	0,000	0.443	
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→		H9 (c)	-0.27	-8.78	0.000		
$X^2/sd=2.447$ SRMR=0.047			GFI=0.940	NNFI=0.937	CFI=0.948	RMSEA=0.049		
Δ	Bağımsız	Yol	Bağımlı	H	Aracı	DE	SBT	R ² _{EB}

Değişken		Değişken	Değişken	Değişken			
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H6 (c')	Öz Güven	-0.148	-2.61*	0.060
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H7 (c')	Öz Güven	-0.057	-2.231*	0.026
X ² /sd=2.572 SRMR=0.046 GFI=0.930 NNFI=0.929 CFI=0.940 RMSEA=0.051							
Bağımsız Değişken	Yol	Bağımlı Değişken	H	Aracı Değişken	DE	SBT	R ² _{EB}
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H6 (c')	Öz Güven	-0.214	-	0.061
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumu	→	Mutluluk Korkusu	H7 (c')	Öz Güven	-0,078	-2.480*	0.031
X ² /sd=2.235 SRMR=0.045 GFI=0.939 NNFI=0.950 CFI=0.958 RMSEA=0.045							

*: p<0.05**: p<0.01 DE: Dolaylı etki büyüklüğü SBT:Sobel test istatistiği R²_{EB} : Dolaylı etkiden kaynaklanan varyans

H₁ Kabul: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre anneden algılanan kabul/ilgi/sevginin özgüven üzerinde pozitif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=0.59$; $t=10.14$; $p<0.05$). Özgüvendeki değişimin yaklaşık %54'ünün ($R^2=0.537$) anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

H₂ Kabul: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre anneden algılanan sıkı denetim/kontrol yetiştirme tutumunun özgüven üzerinde pozitif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=0.22$; $t=4.46$; $p<0.05$).

H₃ Kabul: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumunun özgüven üzerinde pozitif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=0.61$;

$t=12.77$; $p<0.05$). Özgüvendeki değişimin yaklaşık %51'inin ($R^2=0,515$) babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

H₄ Kabul: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, özgüveni anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre babadan algılanan sıkı denetim/kontrol yetiştirme tutumunun özgüven üzerinde pozitif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=0,22$; $t=5.56$; $p<0.05$).

H₅ Kabul: Özgüven, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre özgüvenin mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=-0.65$; $t=-11.45$; $p<0.05$). Mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %42'si ($R^2=0,418$) özgüvenden kaynaklandığı tespit edilmiştir.

H₆ Kabul: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=-0.47$; $t=-7.26$; $p<0.05$). Mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %54'ünün ($R^2=0,537$) anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

H₇ Kabul: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre anneden algılanan sıkı denetim/kontrol yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=-0.37$; $t=-6.4$; $p<0.05$).

H₈ Kabul: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre babadan algılanan kabul/ilgi/sevginin mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=-0.52$; $t=-5.59$; $p<0.05$). Mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %44'ünün ($R^2=0.443$) babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumlarından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

H₉ Kabul: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol, mutluluk korkusunu anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Tablo 13'e göre babadan algılanan sıkı denetim/kontrol yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi vardır ($\beta=-0.27$; $t=-8.78$; $p<0.05$).

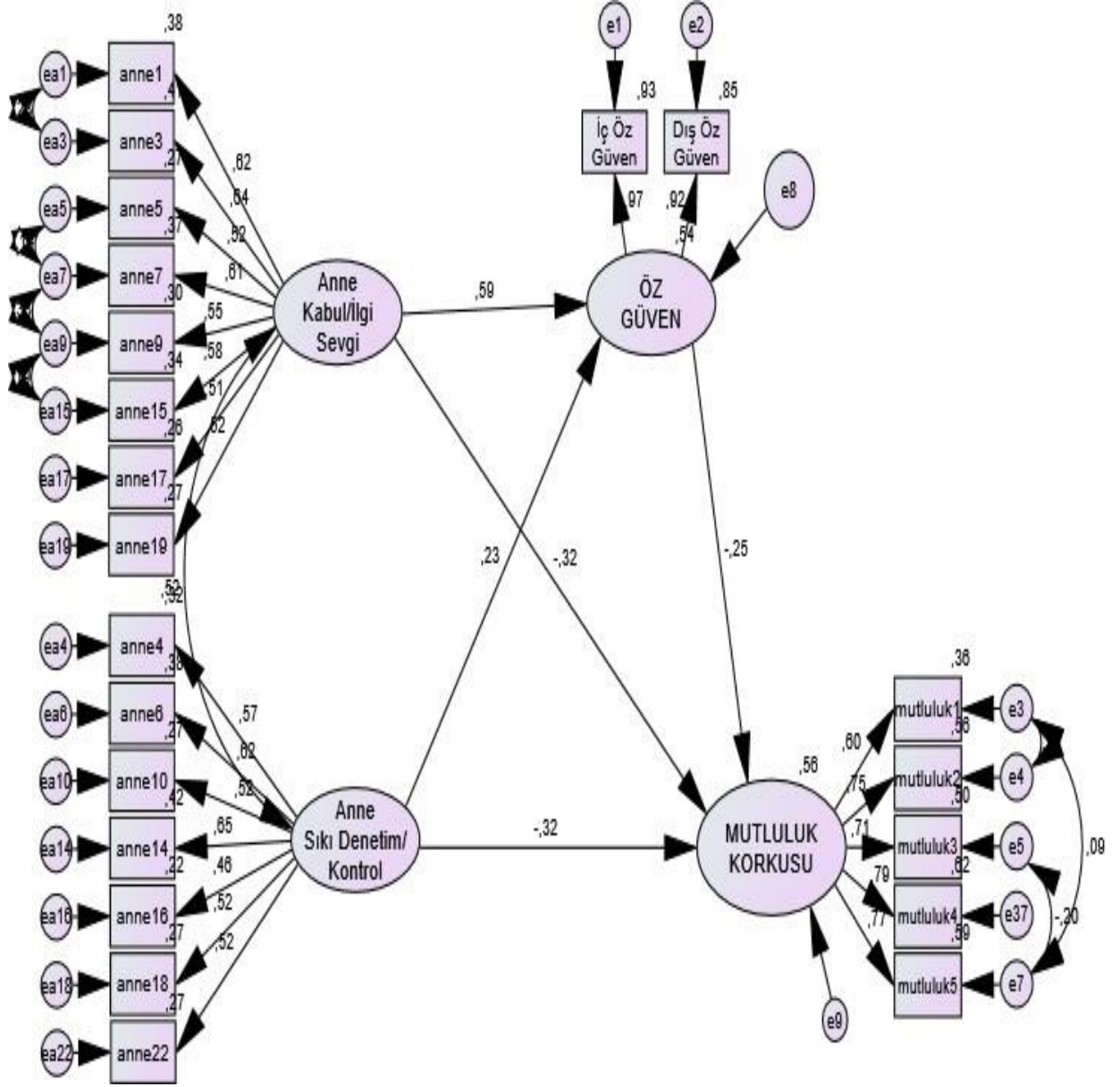
H₁₀ Kabul: Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Özgüven aracı değişkeninin anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiyi gösteren modele dahil edilmesiyle mutluluk korkusunda meydana gelen varyans değişiminin yaklaşık %6 düzeyinde olduğu ($R^2_{EB}=0.060$), özgüven değişkeninin dolaylı etkisinin -0.15 düzeyinde olduğu ($DE=-0.148$) ve öz güvenin aracılık etkisiyle meydana gelen bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($SBT=-2.46$; $p<0.05$) tespit edilmiştir. Özgüvenin aracılık etkisi ile anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde değişim gösterir.

H₁₁ Kabul: Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Özgüven aracı değişkeninin anneden algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiyi gösteren modele dahil edilmesiyle mutluluk korkusunda meydana gelen varyans değişiminin yaklaşık %3 düzeyinde olduğu ($R^2_{EB}=0.026$), özgüven değişkeninin dolaylı etkisinin -0.06 düzeyinde olduğu ($DE=-0.057$) ve özgüvenin aracılık etkisiyle meydana gelen bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($SBT=-2.23$; $p<0.05$) tespit edilmiştir. Özgüvenin aracılık etkisi ile anneden algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk

yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde değişim gösterir.

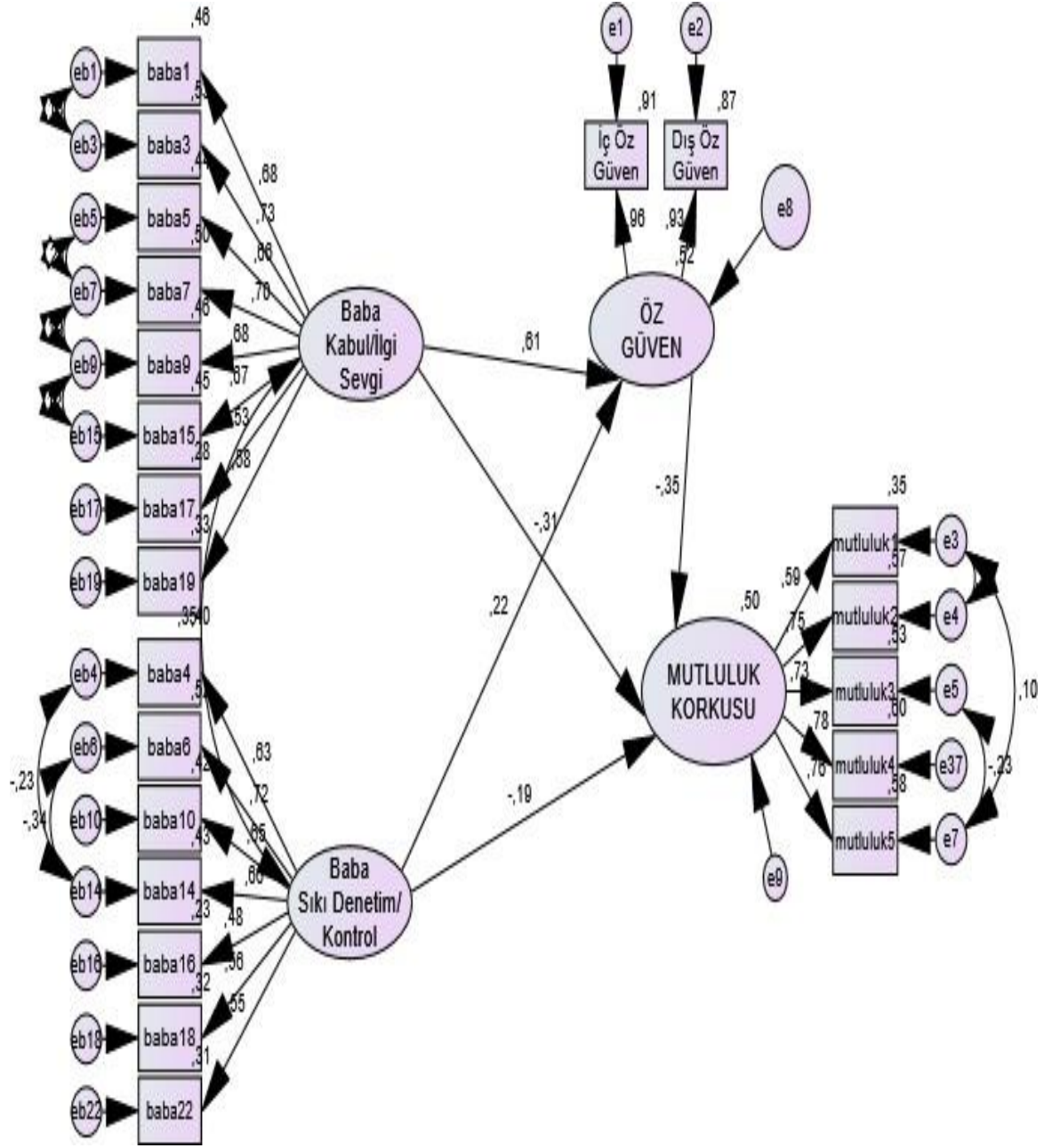
Şekil 7. Anneden Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları ile MutlulukKorkusu Arasındaki İlişide Özgüvenin Aracılık Rolü

H₁₂ Kabul: Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Özgüven aracı değişkeninin babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiyi gösteren modele dahil edilmesiyle mutluluk korkusunda meydana gelen varyans değişiminin yaklaşık %6 düzeyinde olduğu ($R^2_{EB}=0.061$), özgüven değişkeninin dolaylı etkisinin -0.21 düzeyinde olduğu ($DE=-0.214$) ve öz güvenin aracılık etkisiyle meydana gelen bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($SBT=-3.1$; $p<0.05$) tespit edilmiştir. Özgüvenin aracılık etkisi ile babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde değişim gösterir.

H₁₃ Kabul: Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir.

Özgüven aracı değişkeninin babadan algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiyi gösteren modele dahil edilmesiyle mutluluk korkusunda meydana gelen varyans değişiminin yaklaşık %3 düzeyinde olduğu ($R^2_{EB}=0.031$), özgüven değişkeninin dolaylı etkisinin -0.08 düzeyinde olduğu ($DE=-0.078$) ve özgüvenin aracılık etkisiyle meydana gelen bu değişimin istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($SBT=-2.48$; $p<0.05$) tespit edilmiştir. Özgüvenin aracılık etkisi ile babadan algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde değişim gösterir.

Şekil 8. Babadan Algılanan Çocuk Yetiştirme Tutumları ile MutlulukKorkusu Arasındaki İlişide Özgüvenin Aracılık Rolü

Ölçek Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Tablo 14'de ölçek puanlarının sınıf düzeyine göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 14

Ölçek Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırması

Ölçek ve Alt Boyut	Sınıf Düzeyi	N	X	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-9. sınıf	159	3.52	0.83	1.85	0.138	
	B-10. sınıf	179	3.43	0.87			
	C-11. sınıf	169	3.46	0.82			
	D-12. sınıf	96	3.26	1.04			
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-9. sınıf	159	3.21	0.81	1.71	0.164	
	B-10. sınıf	179	2.99	0.83			
	C-11. sınıf	169	3.12	0.87			
	D-12. sınıf	96	3.10	1.06			
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-9. sınıf	159	3.61	0.90	4.94	0.002	A,B,C>D
	B-10. sınıf	179	3.46	0.84			
	C-11. sınıf	169	3.56	0.95			
	D-12. sınıf	96	3.18	1.05			
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-9. sınıf	159	3.03	0.93	2.37	0.070	
	B-10. sınıf	179	2.76	0.87			
	C-11. sınıf	169	2.94	0.92			
	D-12. sınıf	96	2.93	1.03			
İç Özgüven	A-9. sınıf	159	3.51	0.77	3.98	0.008	A,B,C>D
	B-10. sınıf	179	3.40	0.80			
	C-11. sınıf	169	3.55	0.89			
	D-12. sınıf	96	3.20	0.99			
Dış Özgüven	A-9. sınıf	159	3.50	0.76	5.71	0.001	A,B,C>D
	B-10. sınıf	179	3.41	0.82			
	C-11. sınıf	169	3.56	0.87			
	D-12. sınıf	96	3.13	0.96			
ÖZGÜVEN	A-9. sınıf	159	3.51	0.74	5.07	0.002	A,B,C>D
	B-10. sınıf	179	3.40	0.78			
	C-11. sınıf	169	3.56	0.86			
	D-12. sınıf	96	3.17	0.96			
MUTLULUK KORKUSU	A-9. sınıf	159	3.53	1.74	2.79	0.040	B>A,C
	B-10. sınıf	179	4.00	1.68			
	C-11. sınıf	169	3.64	1.70			
	D-12. sınıf	96	3.80	1.78			

Tablo 14 incelendiğinde, anne kabul/ilgi/sevgi, anne sıkı denetim/kontrol, baba sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutum puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Baba kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutum puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=4.94$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9, 10 ve 11. sınıftaki katılımcıların babadan kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı puanı, 12. sınıftaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 14’de görüldüğü gibi, iç özgüven ($F=3.98$; $p<0.05$), dış özgüven ($F=5.71$; $p<0.05$) alt boyut puanları ve özgüven ($F=5.07$; $p<0.05$) ölçek toplam puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan LSD post hoc testine göre 9, 10 ve 11. sınıftaki katılımcıların iç, dış ve özgüven puanları, 12. sınıftaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Yine Tablo 14’e bakıldığında, mutluluk korkusu puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2.79$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 10. sınıftaki katılımcıların mutluluk korkusu puanı, 9 ve 12. sınıflardaki katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 15’de ölçek puanlarının okul türüne göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 15

Ölçek Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırması

Ölçek ve Boyut	Okul Türü	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-Anadolu Lisesi	201	3.41	0.83	0.46	0.631	
	B-İHL	209	3.48	0.82			
	C-Meslek Lisesi	193	3.41	0.98			
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-Anadolu Lisesi	201	3.11	0.83	0.25	0.782	
	B-İHL	209	3.07	0.84			
	C-Meslek Lisesi	193	3.13	0.97			
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-Anadolu Lisesi	201	3.51	0.92	0.61	0.543	
	B-İHL	209	3.42	0.87			
	C-Meslek Lisesi	193	3.51	1.00			
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-Anadolu Lisesi	201	2.95	0.93	0.65	0.521	
	B-İHL	209	2.85	0.89			
	C-Meslek Lisesi	193	2.93	0.96			
İç Öz Güven	A-Anadolu Lisesi	201	3.43	0.77	3.83	0.022	C>B
	B-İHL	209	3.33	0.85			
	C-Meslek Lisesi	193	3.57	0.93			
Dış Öz Güven	A-Anadolu Lisesi	201	3.44	0.80	3.92	0.020	C>B
	B-İHL	209	3.31	0.84			
	C-Meslek Lisesi	193	3.55	0.91			
ÖZ GÜVEN	A-Anadolu Lisesi	201	3.44	0,76	4.07	0.017	C>B
	B-İHL	209	3.32	0.82			
	C-Meslek Lisesi	193	3.56	0.90			
MUTLULUK KORKUSU	A-Anadolu Lisesi	201	3.74	1.90	0.62	0.536	
	B-İHL	209	3.74	1.54			
	C-Meslek lisesi	193	3.76	1.73			

Tablo 15 incelendiğinde, anne ve babadan algılanan çocuk yetiştirme tutum puanlarının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tabloda görüldüğü üzere, iç özgüven ($F=3.83$; $p<0.05$), dış özgüven ($F=3.92$; $p<0.05$) alt boyut puanları ile özgüven ($F=4.07$; $p<0.05$) ölçek toplam puanının okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların iç, dış ve toplam özgüven puanları, imam hatip lisesinde öğrenim gören katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Mutluluk korkusu ölçek puanının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo 16'da ölçek puanlarının katılımcıların yaşına göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 16

Ölçek Puanlarının Yaşa Göre Karşılaştırması

Ölçek ve Boyut	Yaş	N	X	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-14 yaş	69	3.88	0.68	5.85	0.000	A>B,C,D,E
	B-15 yaş	116	3.30	0.89			
	C-16 yaş	143	3.46	0.80			
	D-17 yaş	170	3.41	0.89			
	E-18 yaş	105	3.31	0.99			
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-14 yaş	69	3.22	0.76	1.44	0.221	
	B-15 yaş	116	3.12	0.82			
	C-16 yaş	143	2.97	0.82			
	D-17 yaş	170	3.09	0.92			
	E-18 yaş	105	3.19	0.99			
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-14 yaş	69	3.74	0.85	2.40	0.049	A>B,D,E
	B-15 yaş	116	3.38	0.91			
	C-16 yaş	143	3.57	0.89			
	D-17 yaş	170	3.44	0.95			
	E-18 yaş	105	3.38	1.01			
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-14 yaş	69	3.06	0.87	2.70	0.030	A,B,D,E>C
	B-15 yaş	116	2.95	0.91			
	C-16 yaş	143	2.70	0.94			
	D-17 yaş	170	2.95	0.88			
	E-18 yaş	105	2.98	1.02			
İç Özgüven	A-14 yaş	69	3.70	0.61	2.32	0.056	
	B-15 yaş	116	3.32	0.78			
	C-16 yaş	143	3.47	0.76			
	D-17 yaş	170	3.40	0.97			
	E-18 yaş	105	3.45	0.97			

Dış Özgüven	A-14 yaş	69	3.65	0.69	1.95	0.101
	B-15 yaş	116	3.30	0.79		
	C-16 yaş	143	3.47	0.76		
	D-17 yaş	170	3.40	0.97		
	E-18 yaş	105	3.41	0.92		
ÖZGÜVEN	A-14 yaş	69	3.68	0.61	2.23	0.064
	B-15 yaş	116	3.31	0.76		
	C-16 yaş	143	3.47	0.74		
	D-17 yaş	170	3.40	0.95		
	E-18 yaş	105	3.43	0.93		
MUTLULUK KORKUSU	A-14 yaş	69	3.23	1.48	1.74	0.086
	B-15 yaş	116	3.85	1.77		
	C-16 yaş	143	3.93	1.69		
	D-17 yaş	170	3.73	1.79		
	E-18 yaş	105	3.72	1.74		

Tablo 16'da görüleceği üzere, anneden sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı puanlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Anneden kabul/ilgi/sevgi boyutu ($F=5.85$; $p<0.05$), babadan kabul/ilgi/sevgi boyutu ($F=2.40$; $p<0.05$), babadan sıkı denetim/kontrol boyutuna ($F=2.70$; $p<0.05$) ilişkin algı puanının yaşa göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre;14 yaşındaki katılımcıların anneden kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı puanı, 15, 16, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yine,14 yaşındaki katılımcıların babadan kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı puanı, 15, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca, 14, 15, 16 ve 18 yaşındaki katılımcıların babadan sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı puanı, 17 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Özgüven ölçek ve alt boyut puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Mutluluk korkusu ölçek puanının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo 17'de ölçek puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 17

Ölçek Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırması

Ölçek ve Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	Kız	319	3.47	0.88	1.12	0.265
	Erkek	284	3.39	0.88		
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	Kız	319	3.09	0.82	-0.18	0.854
	Erkek	284	3.11	0.94		
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	Kız	319	3.48	0.93	0.02	0.987
	Erkek	284	3.48	0.93		
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	Kız	319	2.85	0.91	-1.59	0.112
	Erkek	284	2.97	0.95		
İç Özgüven	Kız	319	3.43	0.80	-0.42	0.673
	Erkek	284	3.46	0.92		
Dış Özgüven	Kız	319	3.41	0.79	-0.52	0.604
	Erkek	284	3.45	0.92		
ÖZGÜVEN	Kız	319	3.42	0.77	-0.48	0.629
	Erkek	284	3.45	0.90		
MUTLULUK KORKUSU	Kız	319	3.84	1.76	1.21	0.225
	Erkek	284	3.64	1.69		

Tablo 17’de görüldüğü üzere, anne-babadan algılanan çocuk yetiştirme tutum puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Yine özgüven ölçek ve alt boyut puanları ile mutluluk korkusu ölçek puanının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo 18’de ölçek puanlarının ailenin ekonomik düzeyine göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 18

Ölçek Puanlarının Ailenin Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırması

Ölçek ve Boyut	Ailenin Ekonomik Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Anne Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-Düşük	108	3.45	0.87	0.13	0.875	
	B-Orta	369	3.44	0.85			
	C-Yüksek	126	3.40	0.96			
Anne Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-Düşük	108	3.22	0.81	2.23	0.108	
	B-Orta	369	3.11	0.87			
	C-Yüksek	126	2.98	0.95			
Baba Kabul/İlgi/Sevgi Yetiştirme Tutumları	A-Düşük	108	3.58	0.90	0.91	0.402	
	B-Orta	369	3.45	0.92			
	C-Yüksek	126	3.50	0.98			
Baba Sıkı Denetim/Kontrol Yetiştirme Tutumları	A-Düşük	108	3.06	0.85	3.67	0.026	A>C
	B-Orta	369	2.92	0.94			
	C-Yüksek	126	2.74	0.95			
İç Özgüven	A-Düşük	108	3.48	0.89	0.16	0.853	
	B-Orta	369	3.43	0.83			
	C-Yüksek	126	3.44	0.90			
Dış Özgüven	A-Düşük	108	3.47	0.88	0.16	0.850	
	B-Orta	369	3.42	0.83			
	C-Yüksek	126	3.42	0.90			
ÖZGÜVEN	A-Düşük	108	3.48	0.86	0.17	0.846	
	B-Orta	369	3.43	0.81			
	C-Yüksek	126	3.43	0.88			
MUTLULUK KORKUSU	A-Düşük	108	3.55	1.54	1.45	0.236	
	B-Orta	369	3.73	1.77			
	C-Yüksek	126	3.96	1.72			

Tablo 18 incelendiğinde, anneden algılanan çocuk yetiştirme tutum puanlarının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin puanların ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı puanının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=3.67$; $p<0.05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre aile ekonomik durumu düşük düzeyde olan katılımcıların babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin puanı, aile ekonomik durumu yüksek düzeyde olan katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 18’de izlendiği üzere, özgüven ölçek ve alt boyut puanları ile mutluluk korkusu ölçek puanının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, lise öğrencilerinde anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin aracılık rolüne ilişkin bir model test edilmiştir. Ayrıca, lise öğrencilerinin anne-baba çocuk yetiştirme tutumları, mutluluk korkusu ve özgüven ölçeğinden aldıkları puanların sınıf, okul türü, yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzey gibi demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Bu bölümde araştırmanın bulguları tartışıldıktan sonra önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma Modeline İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada lise öğrencilerinin anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin kısmi aracılık rolü olduğu görülmüştür.

Araştırmanın sonuçlarına göre, anne çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk korkusu üzerinde negatif yönde ve anlamlı etkisi olduğu görülmüştür. Katılımcılarda anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %54'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Buna göre, ergenlerin anne çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin puanları arttıkça mutluluk korkularının azaldığı söylenebilir. Benzer bir sonuç da babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumlarından elde edilmiştir. Elde edilen sonuca göre, baba çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk korkusunu negatif olarak anlamlı yordadığı ve mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %44'ünü açıkladığı görülmüştür. Buradan yola çıkılarak ebeveyn çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk korkusu üzerinde önemli oranda etkili olduğu belirtilebilir.

Alanyazın incelendiğinde, mutluluk korkusu ile anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının incelendiği bir çalışmada (Özen, 2019), aşırı koruyucu ve mükemmeliyetçi anne-baba tutumuna sahip bireylerin mutluluk korkusu puanlarının yüksek olduğu görülmüştür. Yine, Baltacı ve Akbulut (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da, ergenlerin mutluluk düzeylerinin

algılanan anne-baba tutumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, anne-baba çocuk yetiştirme tutumunu demokratik olarak bildiren ergenlerin mutluluk düzeylerinin otoriter, koruyucu ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip ergenlerin ortalamalarına göre daha yüksek bulunmuştur. Bu çalışmaların sonuçlarının bu çalışmadan elde edilen sonuçlarla büyük oranda örtüştüğü görülmektedir. Lisans öğrencileri ile yapılan araştırmada (Küsgülü, 2014) ise, bu çalışmadan elde edilen sonuçtan farklı olarak algılanan anne-baba tutumlarıyla mutluluk arasında bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bu sonuç, yaş ilerledikçe anne-babanın yaklaşımının bireyleri daha az etkilediği ile görüşü ile açıklanmıştır. Mutluluk ve mutluluk korkusu kavramları arasında negatif yönde ilişki söz konusudur. Nitekim yapılan bir çalışmada (Sarı ve Çakır, 2016), mutluluk korkusunun öznel iyi oluşu (mutluluk) anlamlı ve negatif olarak yordadığı bulunmuştur. Bu sonuçla uyumlu olarak Yıldırım ve Belen'de (2018) mutluluk korkusunun öznel iyi oluşu (mutluluk) anlamlı yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Buradan hareketle mutluluk düzeyi yüksek olan bireylerde mutluluk korkusunun düşük olması beklenen bir durumdur.

Araştırmanın diğer bir bulgusu da anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile özgüven arasındaki ilişkidir. Anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumlarının özgüven üzerindeki etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu ve özgüvendeki değişimin yaklaşık %54'ünü açıkladığı görülmüştür. Aynı şekilde babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumlarının özgüven üzerindeki etkisinin pozitif yönde ve anlamlı olduğu ve özgüvendeki değişimin yaklaşık %51'ini açıkladığı saptanmıştır. Bu sonuçlar, anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun özgüven açısından oldukça önemli değişkenler olduğunu ortaya koymaktadır.

Özgüven ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye bakıldığında, özgüvenin mutluluk korkusunu negatif yönde ve anlamlı olarak yordadığı, mutluluk korkusundaki değişimin yaklaşık %42'sini açıkladığı görülmüştür. Bu sonuç özgüven değişkeninin mutluluk korkusu üzerindeki etkisinin oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Aracılık analizleri sonucunda, anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun özgüveni, özgüvenin ise mutluluk korkusunu etkilediği görülmüştür. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun da mutluluk korkusu

üzerinde etkisi olduğu görülmüştür. Özgüvenin aracılık etkisi ile anneden ve babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumlarının mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı düzeyde değişim göstermektedir. Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkide özgüvenin kısmi aracılık rolü olduğu bulunmuştur

Araştırmada annenin kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Aynı zamanda araştırmada babanın kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında da anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Bu araştırmadan elde edilen verilere göre mutluluk korkusu yüksek olan ergenlerin özgüvenlerinin düşük ve anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının ise negatif olduğu belirtilebilir. Soner (2000) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre düşük ve yüksek özgüvenli öğrencilerin aile genel uyumları da birbirinden anlamlı düzeyde farklı çıkmıştır. Özellikle, uyumsuz ailelerdeki çocukların özgüven ve akademik başarılarının düşük olması, gençlerin ilerdeki yaşamlarında başarılı, mutlu ve toplumla bütünleşen bireyler olmasının önünde büyük bir engel olmaktadır. Benzer şekilde Yılmaz'ın (2022) çalışmasına bakıldığında da aşırı koruyucu ve ihmalkâr anne-baba çocuk yetiştirme tutumunun mutluluk korkusu üzerinde pozitif etkisinin anlamlı olduğu görülmüştür. Ortaokul öğrencileri ile yapılan bir çalışmada (Kaya ve Sezgin, 2017), mutluluk düzeyi ile eğitim stresi boyutlarından sırasıyla çalışma baskısı ve aile beklentisine karşı umutsuzluk arasında negatif yönde ve orta düzeyde ilişki olduğu bulunmuştur. Baskı ve yüksek beklenti davranışları daha çok otoriter anne-baba tutumu olarak değerlendirilmektedir. Sağat'ın (2016) yaptığı araştırmasonucuna göre hipotezlerden biri ile uyumlu bir şekilde anne-baba tutumundemokratik algılayan bireylerin kendi içinde verdikleri kararlarda sergiledikleri özgüvenli tutum ile dış çevrelerine karşı sergiledikleri özgüvenli tutum arasında anlamlı fark bulunmuştur. Demokratik anne-baba çocuk yetiştirme tutumu ile yetiştirilen bireyler özgüvenli yetişmektedir. Gencer'in (2019) yaptığı araştırmada aile içi iletişim ve özgüven arasında anlamlı bir ilişki görülmüş, özgüven ölçeği ve alt ölçeklerinde en yüksek özgüven düzeyine sahip grup aile içi iletişimlerini "çok

iyi” olarak nitelendiren grup çıkmıştır. Bulunan diğer bir sonuç ise, koruyucu anne-baba çocuk yetiştirme tutumu arttıkça bireyin sahip olduğu kaygısında artmasıdır. Yine, Aydın ve Aydın (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, anne-baba çocuk yetiştirme tutumunu demokratik olarak algılayan öğrencilerin iç, dış ve toplam özgüven düzeylerinin anne-baba çocuk yetiştirme tutumunu koruyucu, otoriter ve ilgisiz olarak algılayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Benzer olarak, mutluluk korkusu ile anne-baba çocuk yetiştirme tutumu arasındaki ilişkisinin gerçekleştirdiği bir çalışmada da (Özen, 2019), aşırı koruyucu ve mükemmeliyetçi anne-baba çocuk yetiştirme tutumuna sahip bireylerin mutluluk korkularının yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırma Bulgularının Demografik Değişkenlere Göre Tartışılması

Chui ve Wong (2016), çocuklar ve ergenlerle yaptıkları araştırmalarda yaş, sınıf, cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum vb. sosyo-demografik değişkenlere odaklanan araştırmalarda tutarlı sonuçların görülmediğini ifade etmişlerdir.

Cinsiyet değişkenine göre bulguların tartışılması. Bu araştırmada ergenlerin anne-baba çocuk yetiştirme tutumları, özgüvendüzeyleri ve mutluluk korkusu puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Sağat (2016) tarafından yapılan çalışmada da bu çalışmadan elde edilen bulgulara benzer olarak demokratik, otoriter ve koruyucu anne-baba tutumlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Yapılan başka bir çalışmada (Balaban Öztürk, 2023), ergenlerin cinsiyet farkı olmaksızın anne-babalarının benzer tutum ve davranışlar gösterdiği izlenimine sahip oldukları ve bundan yola çıkılarak çalışma yapılan ergen grubun ailelerinin, cinsiyet ayrımı yapmadan çocuklarına eşit tutum ve davranışlarla yaklaştıkları düşünülmüştür. Mutluluk korkusu açısından bu araştırma sonuçlarıyla uyumlu olarak alanyazında yapılan çok sayıdaki araştırmada da (Çınar ve Günal, 2021; Deniz, Yıldırım Kurtuluş ve Uzun, 2022; Eker, 2021; Özen, 2019; Özkan, 2020; Tunç, 2020), mutluluk korkusunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mutluluk korkusunun cinsiyete göre farklılaştığı çalışmalara bakıldığında (Elmas, 2021; Gilbert vd., 2012), mutluluk korkusunun erkeklerde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tekke ve Özer

(2019) ise mutluluk korkusunun kadınlarda daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bazı çalışmalarda mutluluk düzeyinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Baltacı ve Akbulut (2021) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, erkeklerin lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıktığı görülmüştür. Dost (2007) ise yaptığı araştırmada yaşam doyumunu düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre kadınların lehine farklılaştığını bulmuştur. Bu sonuçtan yola çıkılarak yaşam doyumunun mutluluk düzeyi ile ilişkili olduğu düşünüldüğünde kadınlarda mutluluk korkusunun daha düşük olması beklenebilir. Ancak mevcut çalışmada herhangi bir farklılığın çıkmaması değişen çağın koşulları ile ilişkili olabilir. Görüldüğü üzere mutluluk korkusu ile cinsiyet arasındaki ilişkiye dair farklı bulguların olduğu görülmektedir. Tekke ve zer (2019) mutluluk korkusunun kadınlarda daha yüksek çıkmasını kültürel etkilerle açıkladıkları görülmüştür. Buradan hareketle, cinsiyet değişkeninin mutluluk korkusu üzerinde tutarlı bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

şar ve arkadaşlarının (2019), yaptığı araştırmada psikolojik travma, dissosiyasyon ve mutluluk korkusu arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuş, ancak bu değişkenler arasında cinsiyete göre bir farklılık bulunmamıştır. Sadece kadınlar, erkeklere oranla obsesif düşünceler açısından daha hassas oldukları için bu durumun kadın ve erkekleri farklı etkilediği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada, cinsiyete göre ergenlerin zgven düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür. Özgüvenin gelişiminde çevredeki diğer bireylerin kişiye yönelik tutum ve davranışlarının önemli olduğu göz önünde bulundurulduğunda Türk toplumu gibi geleneksel toplumlarda erkek ve kız ergenlere sağlanan imkan farklılığı, erkek ergenlerin zgven düzeylerinin kız ergenlerden yüksek olmasını etkileyen faktörlerden birisi olabilir. Ergenlik döneminde gençler ailelerinden yavaş yavaş ayrılarak kendi çevrelerinde benliklerini oluşturma ve bireyselleşme çabasına girerler. Özellikle zgveni olmayan ve becerileriyle ön plana çıkamayan ergenler daha çok beden imgelerine odaklanırlar (Kılıç, 2019). Ergenlik döneminde erkeklerde beden memnuniyeti artarken kadınlarda düşmektedir. Bu nedenden dolayı erkeklerde zgven seviyesinin kadınlardan daha yüksek olması beklenebilir. Ancak bu araştırmanın sonucu bu düşünceleri desteklememektedir. Bunun sebebi olarak

değişen çağ koşulları ve toplumun bu konudaki bakış açısının değişmesi görülebilir.

Yapılan çalışmalar (Bilgin, 2021; Çiğdemoğlu, 2006; Toktaş, 2017) incelendiğinde erkeklerde özgüven açısından ortalamalar kadınların ortalamalarından daha yüksek çıksa da istatistiksel olarak anlamlılık teşkil etmemektedir. Benzer olarak Erkek'in (2016) araştırmasında kadınların özgüven ortalamaları erkeklerin ortalamalarına göre yüksek çıkmış olsa da bu fark istatistiksel olarak anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır. Mevcut araştırmada da özgüvenin iç ve dış alt boyutları ile toplam puanı açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde fark olmadığı bulunmuştur. Bu sonucun alanyazınla uyumlu olduğu görülmektedir.

Ekonomik durum değişkenine göre bulguların değerlendirilmesi.

Yapılan araştırmalarda alt ve üst sosyo-ekonomik durumdaki anne-babaların çocuklarına karşı değerler açısından farklı bir tutum içinde oldukları görülmektedir. Sosyo-ekonomik yönden üst seviyelerde bulunan anne-babalar, alt kategoridekilere kıyasla, otoriteye daha az değer vermekte; eşitliği, bağımsızlığı, merakı, yaratıcılığı, başarıyı ve problem çözme becerisine sahip olmayı daha fazla önemsemektedirler. Çocukların doğuştan iyi olduklarına ve her birinin farklı kişilikleri olabileceklerine inanmaktadırlar. Çocuklarıyla sık sık sohbet etmekte, çocuğu daha az yatırım aracı olarak görmekte, cinsiyetiyle ilgili düşüncelerinde de daha az farklılık görülmektedir (Dönmezer,1999). Bu farklılıklardan kaynaklı ekonomik durum değişkeninin önemli olduğu ve ekonomik seviyeler arasında bir fark olabileceği düşünülmektedir. Araştırma neticesinde ekonomik durumu düşük veya yüksek öğrencilerin anne-baba çocuk yetiştirme tutumlarının farklı çıkması öngörülmüştür.

Ancak yapılan araştırma neticesinde anneden algılanan çocuk yetiştirme tutumlarının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumları açısından bakıldığında, kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumunun ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği, sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumu alt

Boyutunda ise ailesinin ekonomik durumunu düşük olarak algılayan katılımcıların puanının yüksek algılayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

ABD’de yapılan araştırmalarda, alt sosyo-ekonomik seviyelerdeki ailelerde, anne-babanın çocukları ile ilişkisinin sıkı otoriteye dayalı olduğu görülmüştür. Buna karşılık orta sınıf ailelerde anne-babalar çocuklarına karşı daha açık, esnek ve eşitlik ilkesi ile uyumlu şekilde yaklaşmaktadır. Alt sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerde çocuk, anne-babanın otoritesinden ve kızgınlığını ifade etmesinden yoğun bir korku duymaktadır. Ailenin sosyo-ekonomik seviyesi yükseldikçe ergenin aileye duyduğu güven artmakta, alt sosyo-ekonomik seviyedeki anne-babalar ise, yanlış bir davranış karşısında çocuğunu daha şiddetli cezalandırmakta ve çok nadiren çocuğuna övgü ile yaklaşmaktadır. (Akt. Kulaksızoğlu, 2000).

Alt ve üst sosyo-ekonomik seviyedeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelendiği çalışmada (Demiriz ve Öğretir, 2007), alt sosyo-ekonomik düzeydeki annelerin daha koruyucu, annelik rolünü daha fazla reddeden, aile içinde daha geçimsiz ve daha katı kurallar uyguladıkları görülmektedir. Sosyo-ekonomik yönden üst seviyelerde olan anne-babalar, alt seviyelerdekilere göre otoriteye daha az önem vermekte, eşitliği, bağımsızlığı, girişimciliği daha önemli görmektedirler. Bunun yanı sıra çocuklarıyla sözel iletişim kurmaktadır. Olanakların kısıtlı olduğu çevrede ise çocuğa karşı daha negatif bir yaklaşım söz konudur (Şanlı, 2007).

Araştırma sonuçlarına göre mutluluk korkusu değişkeninin ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Alanyazında mutluluk korkusunun sosyo-ekonomik durum değişkeni açısından ele alındığı araştırmalara bakıldığında bu konuda farklı sonuçlar vardır.

Özen (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada mutluluk korkusunun gelir seviyesine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ancak Joshanloo (2013) düşük gelir grubunda bulunan kişilerde mutluluk korkusu seviyesinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Veenhoven ve Dumludağ’a (2015) göre yüksek gelirin kişilere sağladığı imkânların fazlalığı, mutluluk seviyesinin yükselme sebeplerinden biri olabilir. Odabaşı’nın (2016) gerçekleştirdiği araştırmada da

gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin, gelir düzeyi düşük olan öğrencilere göre daha yüksek düzeyde kendilerini mutlu algıladıkları görülmüştür.

Dost (2007) tarafından yapılan çalışmada gelir durumunu yüksek algılayan ergenlerin yaşam doyumlarının orta ve düşük grubun ortalamasından yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşam doyumunun yüksek olması mutluluk korkusunun düşük olduğu sonucunu meydana çıkarmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmanın verileri Dost'un (2007) verileriyle uyumludur. Yapılan başka bir çalışmada da (Deniz ve diğ., 2022) öğrencilerin mutluluk korkusu puanlarının sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılaştığı görülmüştür.

Özgüven açısından incelendiğinde; özgüven ölçek ve alt boyut puanları ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Alanyazında bu konuda farklı sonuçlar bulan araştırmalarda mevcuttur.

Üst ekonomik seviyede beklenti fazlalığı, alt ekonomik seviyelerde ise temel ihtiyaçların karşılanamaması özgüven eksikliğine neden olabilecek bazı nedenlerdir. Bu sebepten orta ekonomik seviyedeki ailelerde özgüven seviyesinin daha yüksek çıkması beklenmektedir. Çoban'ın (2021) gerçekleştirdiği çalışmada da sosyo-ekonomik düzeye göre özgüven seviyesi farklılaşmış, sosyo-ekonomik durumu orta seviyede olan örneklemin özgüven puanları daha yüksek çıkmıştır. Gencer'in (2019) imam hatip lisesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada özgüven ve aile ekonomik durumu arasında bir ilişki bulunmamıştır. Benzer şekilde Esati'nin (2017) gerçekleştirdiği araştırmada en yüksek özgüven puan ortalaması sosyo-ekonomik seviyesini düşük olarak algılayan ergenlerde çıkmasına rağmen fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir.

Anne-baba eğitim durumu değişkenine göre bulguların tartışılması.

Anne-baba eğitim seviyesinin de çocuğa yaklaşımı etkileyeceği göz önüne alınarak anne-baba eğitim seviyesinin çocuğun mutluluk korkusu, özgüveni ve anne-babanın çocuğa karşı sergileyecekleri tutum üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

Nebi ve Sümer'in (1999) yaptığı çalışmaya göre anne-baba eğitim durumu çocukların algıladıkları anne-baba çocuk yetiştirme tutumu üzerinde anlamlı

derecede etkilidir. Yılmaz (2022)'in araştırmasında aşırı koruyucu ve ihmalkâr anne-baba tutumu puanlarının mutluluk korkusu puanları üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisi olduğu sonucu görölmüştür. Soner'in (2000) araştırmasına göre annelerin öğrenim dereceleri arttıkça, öğrencilerin "mutluluk" dan kaynaklanan özgüvenleri de artmaktadır. Kimter (2012)' de çalışmasında babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin benlik saygısında bir artış bulmuş, benlik saygısı ile anne eğitim düzeyi arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı görölmüştür. Bu araştırmada beklenenin aksine Deniz ve arkadaşlarının (2022) yaptığı araştırmada örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin Mutluluk Korkusu Ölçeği'nden aldıkları puanların öğrencilerin anne ve babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Yapılan çalışmanın örneklem grubuna bakıldığında lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip anne-baba sayısı sınırlıdır. Anne eğitim seviyeleri ilkokul seviyesinde yoğunlaşmaktadır. Bu sebepten yapılan araştırmada eğitim seviyesi açısından gerçekçi bir değerlendirme yapılamamıştır.

Yaş değerkenine göre bulguların tartışılması. Araştırmanın sonuçlarına göre, 14 yaşındaki katılımcıların anneden ve babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumu puanlarının, 15, 16, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların puanlarına oranla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sıkı denetim ve kontrol boyutuna bakıldığında ise 14, 15, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların babadan algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumu puanlarının, 16 yaşındaki katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görölmüştür. Sonuç olarak 14 yaşındaki ergenlerin diğer yaş gruplarına oranla hem anneden hem de babadan daha yüksek düzeyde kabul/ilgi/sevgi algıladıkları, 16 yaşındaki ergenlerin ise diğer yaş gruplarına oranla daha az düzeyde sıkı denetim/kontrol algıladıkları görölmüştür.

Alanyazına bakıldığında Sağat (2016) tarafından yapılan çalışmada da bu araştırmadan elde edildiği gibi katılımcıların anne-baba tutumlarının yaş değerkenine göre anlamlı farklılıklar ortaya koyduğu tespit edilmiştir. Bu durumun

nedeni anne-babaların farklı yaş gruplarındaki çocuklara bakış açılarının ve davranışlarının farklı olması olabilir veya yaş grubu büyük olan çocukların anne-babalarının da aynı şekilde daha büyük yaş grubunda olması bu durumu etkileyebilir. Beş farklı yaş grubuna ayrılan katılımcıların yaş grupları karşılaştırıldığında genç yaş grubunun kendilerinin üstündeki yaş gruplarına göre demokratik anne-baba çocuk yetiştirme tutumu puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle son yıllarda ağırlık kazanan anne-baba eğitim seminerleri ve kitap okuma oranlarının git gide sistematik bir biçimde artması sebebiyle ailelerin çocuklarına karşı tutumlarında bir takım iyileşmelerin ve gelişimlerin olabileceği belirtilebilir.

Araştırmada mutluluk korkusu ölçek puanının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Aynı zamanda, özgüven ölçek ve alt boyut puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Benzer olarak, Aydın ve Aydın'ın (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin yaşları ile iç, dış ve toplam özgüven düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Sınıf düzeyi değişkenine göre bulguların değerlendirilmesi. Araştırma sonucuna göre anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol ile babadan algılanan sıkı denetim/kontrol çocuk yetiştirme tutumlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği; ancak babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi çocuk yetiştirme tutumlarının ise sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre 9, 10 ve 11. sınıftaki katılımcıların babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi yetiştirme tutum puanı, 12. sınıftaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksek çıkmıştır. Baba kabul/ilgi/sevgi yetiştirme tutumunun 12. sınıflarda yüksek çıkmasının sebebi öğrencilere üst öğrenim sınavlarına hazırlık konusunda baskı yapılması olabilir.

Bu araştırmada, mutluluk korkusunun da sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Buna göre, 10. sınıftaki öğrencilerin mutluluk korkusu puanları, 9 ve 12. sınıflardaki öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bunun sebebi olarak dokuzuncu sınıfların okula uyum aşamasında olmaları ve 12. Sınıfların sınava hazırlık sürecinde olmaları

düşünülebilir. Sınıf düzeyleri farklı olan öğrencilerin mutluluk düzeylerinin karşılaştırıldığı bir çalışmada (Odabaşı, 2016), öğrencilerin mutluluk düzeylerinin sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık yaratmadığı görülmüştür. Demirbilek'in (2021) araştırmasına göre ise 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumu puanları, 10 ve 11. sınıftaki öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuş, bu fark 9. sınıflarda meslek seçimi ve üst öğrenim kurumlarının sınavlarına yönelik kaygılarının üst sınıflara göre daha düşük seviyelerde olması ile açıklanmıştır. Farklı örneklem gruplarıyla yapılan çalışmalarda sınıf değişkeninin öznel iyi oluşun (mutluluğun) anlamlı bir yordayıcı olduğu ve üst sınıfların mutluluk düzeylerinin alt sınıflara oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gökbulut, 2022; Şahin ve ark, 2012).

Özgüven açısından bakıldığında, 12. sınıfların özgüven ölçeği toplam puan, iç ve dış özgüven alt boyut puanlarının diğer sınıf seviyelerinden anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. 12. sınıfların okulun en büyük sınıfı olmalarından ve üniversite sınavı, gelecek kaygısı gibi problemleri daha fazla yaşıyor olmalarından kaynaklı özgüven seviyelerinin daha düşük olması beklenmektedir. Yapılan çalışmalarda da (Gencer (2019; Şarıçam, 2012) özgüvenin sınıf değişkenine göre anlamlı farklılaşma göstermediği bulunmuştur.

Okul türü değişkenine göre araştırma bulgularının tartışılması. Bu çalışmada özgüven ölçek puanlarının okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği, meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların iç ve dış alt boyut ile özgüven toplam puanlarının imam hatip lisesinde öğrenim gören katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışma sonuçlarına yakın olarak Bilgin (2011) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre, en düşük özgüven seviyesi Anadolu liselerinde, en yüksek özgüven seviyesi ise Güzel sanatlar ve Spor liselerinde bulunmuştur.

Araştırma sonucunda anne ve babadan algılanan çocuk yetiştirme tutumları ile mutluluk korkusunun okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. İlişkili olarak değerlendirilebilecek yaşam doyumu kavramı açısından okul türünün anlamlı farklılık yarattığı görülmüştür (Demirbilek, 2021). Buna göre, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin yaşam doyumu puanları, Anadolu Lisesi

ve İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin puanlarına göre anlamlı düzeydedaha yüksek bulunmuştur.

Sonuçlar

1. Araştırmada annenin kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.
2. Araştırmada babanın kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.
3. Araştırmada annenin sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.
4. Araştırmada babanın sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı ile özgüven arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.
5. Annenin kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu negatif yönde arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür.
6. Babanın kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu negatif yönde arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür.
7. Annenin sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür.
8. Babanın sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki görülmüştür.
9. Özgüven ve mutluluk korkusu arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki görülmüştür.
10. Anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir. Özgüvenin aracılık etkisi ile anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı seviyede yükselmiştir.
11. Anneden algılanan sıkı denetim/kontrol boyutu ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir. Özgüvenin aracılık etkisi ile

anneden algılanan sıkı denetim/kontrol boyutunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı seviyede yükselmiştir

12. Babadan kabul/ilgi/sevgi algı puanı ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir. Özgüvenin aracılık etkisi ile babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı seviyede yükselmiştir.
13. Babadan sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı ile mutluluk korkusu arasındaki ilişkiye özgüven aracılık etmektedir. Özgüvenin aracılık etkisi ile babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutunun mutluluk korkusu üzerindeki etkisi anlamlı seviyede yükselmiştir.
14. 14 yaşındaki katılımcıların anneden algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı puanı, 15, 16, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
15. 14 yaşındaki katılımcıların babadan algılanan kabul/ilgi/sevgi boyutuna ilişkin algı puanı, 15, 17 ve 18 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
16. 14, 15, 16 ve 18 yaşındaki katılımcıların babadan algılanan sıkı denetim/kontrol boyutuna ilişkin algı puanı, 17 yaşındaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
17. Özgüven ölçek ve alt boyut puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
18. Mutluluk korkusu ölçek puanının katılımcıların yaşına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
19. Anne ve babadan algılanan yetiştirme tutum puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
20. Özgüven ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

21. Mutluluk korkusu ölçek puanının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
22. İç ve dış özgüven ölçek puanının okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Meslek lisesinde öğrenim gören katılımcıların iç, dış ve özgüven puanları, imam hatip lisesinde öğrenim gören katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
23. Mutluluk korkusu ölçek puanının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
24. Anne ve babadan algılanan yetiştirme tutum puanlarının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
25. Anneden kabul/ilgi/sevgi ve sıkı denetim/kontrol, boyutlarına ilişkin algı ve babadan sıkı denetim/kontrol boyutlarına ilişkin algı puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
26. Baba kabul/ilgi/sevgi boyutlarına ilişkin algı puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. 9, 10 ve 11. sınıftaki katılımcıların baba kabul/ilgi/sevgi boyutlarına ilişkin algı puanı, 12. sınıftaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
27. İç ve dış özgüven ölçek puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre 9, 10 ve 11. sınıftaki katılımcıların iç, dış ve öz güven puanları, 12. sınıftaki katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
28. Mutluluk korkusu puanının sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. 10. sınıftaki katılımcıların mutluluk korkusu puanı, 9 ve 12. sınıflardaki katılımcıların puanlarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
29. Anneden algılanan çocuk yetiştirme tutum puanlarının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
30. Baba kabul/ilgi/sevgi boyutlarına ilişkin puanların ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Baba sıkı denetim/kontrol boyutlarına ilişkin puanın ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

31. Aile ekonomik durumu düşük düzeyde olan katılımcıların baba sıkı denetim/kontrol boyutlarına ilişkin puanı, aile ekonomik durumu yüksek düzeyde olan katılımcıların puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.
32. Özgüven ölçek ve alt boyut puanlarının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.
33. Mutluluk korkusu ölçek puanının ailenin ekonomik düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür.

Öneriler

Bu araştırma sadece Van ilinde yapılmıştır. Bölgeler arasında kültürel ve yapısal özellikler açısından farklılıklar olabileceği göz önünde bulundurularak benzer araştırmalar daha farklı bölgelerde uygulanabilir.

Araştırma 13- 18 yaş grubu lise eğitime devam eden ergenlerde yapılmıştır farklı kademeler ve yaş grupları da incelenebilir.

Bu araştırma ilişki modelle gerçekleştirilmiştir. Benzer çalışmalar deneysel metotla da denenebilir.

Anne-babaların özgüven noktasında model oldukları göz önünde bulundurularak anne-babalara özgüven artırıcı eğitimler verilebilir.

Anne-baba tutumları çocukların gelişimine etki ettiği göz önünde bulundurularak velilere yönelik anne-baba çocuk yetiştirme tutumları hakkında bilgilendirme çalışmaları yapılabilir.

Mutluluk korkusu kavramı alan yazına yeni giren bir terim olduğu için kaynakları ve çözüm önerileri konusunda daha fazla araştırma yapılabilir.

Bu çalışmadan elde edilen veriler üç okul türüyle sınırlı olduğu için farklı okul türlerinde çalışma yapılabilir.

Annelerin çocukların mutluluk korkuları ve özgüvenleri üzerinde daha fazla etkiye sahip oldukları araştırma verilerinde görülmüştür. Bu sebeple anne eğitim düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir. Annelere özgüven ve mutluluk korkusu hakkında eğitimler verilebilir.

Yapılan araştırmada örneklem grubunun özgüven ortalaması yüksek, mutluluk

korkusu ise dūřüktür. Çalışılan grubun akademik seviyesinin dūřük olan liselerden oluştuğu verisinden yola çıkarak özgüven ve mutluluk korkusu üzerinde akademik başarının etkili olmadığı göz önünde bulundurulmalı sadece akademik anlamda değil her alanda çocukların gelişimine destek olunmalıdır.

Kaynakça

- Agbo, A. A.,&Ngwu, C. N. (2017). Aversion to happiness and the experience of happiness: The moderating roles of personality. *Personality and Individual Differences, 111*, 227-231.
- Akagündüz, N. (2006). İnsan yaşamında özgüven kavramı. *İstanbul: Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, (1)*.
- Akbıyık, Y. (2022). Özgüven Sahibi Çocuklar Yetiştirmek. *Farklı Disiplinlerin Bakış Açısıyla Dijital Dünyada Çocuk*, 81.
- Akın, A. (2007). Öz-Güven Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(2)*, 167-176.
- Akpınar, R. B. (2011). Duygusal yüz ifadelerini anlama becerisini geliştirmeye yönelikörnek bir öğretim programı. *Journal of Human Sciences, 8(1)*.
- Aktuğ, Taylan (2006), *Ergenlerde ekran baskısı ve benlik saygısının incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alim, Kaya,& Sezgin, M. (2017). Ortaokul öğrencilerinin mutluluklarının eğitim stresi ve okul yaşam kalitesi tarafından yordanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(41)*, 245-264.
- Arslan, Emel, Angın, D. E. Yazıcı, z., kaçan, M. O., Kanak, M., Kılıçgün, M. Y., & Yapıcı, M. (2015). Erken çocukluk döneminde gelişim. *Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık*.
- Aydın, S., & Göksu, V. (2017). The effects of project based learning process on the academic self-efficacy and motivation of middle school students. *Bartın University Journal of Faculty of Education, 6(2)*, 676-688.
- Ayyıldız, H. ve Cengiz, E. (2006). Pazarlama modellerinin testinde kullanılabilir yapısal eşitlik modeli üzerine kavramsal bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 6(1)*, 63-84.
- Balaban Öztürk, Gizem (2023). Ergenlik döneminde psikolojik sağlamlık ve algılanan Anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin ekolojik sistem kuramı çerçevesinde incelenmesi.
- Baltacı, Ö.,& Akbulut, Ö. F. Ergenlerin mutluluk ve okulda öznel iyi oluş düzeylerinin incelenmesi. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 5(1), 24-50.

- Banciura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavior change. *Psychological review*, 84(2), 191-215.
- Baron, R. M. & Kenny, D. A. (1986). The moderator–mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic, and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(6), 1173-1182.
- Baş, Z., Baş, A., Kalafat, A., & Dilmaç, B. (2021). Ergenlerde duygusal zekâ, mutluluk korkusu ve mizah tarzları arasındaki yordayıcı ilişkinin incelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(33), 154-173.
- Başaran, İ. E. (2006). Eğitim psikolojisi. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Başoğlu, S. (2007). *Sınav kaygısı ile özgüven arasındaki ilişkinin erinlik döneminde incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji İnsan Bilimleri ve Felsefe Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic psychology monographs*.
- Baumrind, D. (1971). Harmonious parents and their preschool children. *Developmental psychology*, 4(1), 99-102.
- Baumrind, D. (1972). An exploratory study of socialization effects on Black children: some Black- White comparison. *Child Development*, 43, 261-267.
- Bilgin, O. (2011). *Ergende Özgüven Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Braun, S. (2000). The science of happiness: Unlocking the mysteries of mood. *New York: Wiley*.
- Brickman, P. (1971). Hedonic relativism and planning the good society. *Adaptation level theory*, 287-301.
- Bowlby, J. (1988). A Secure Base. Parent-Child Attachment and Healthy Human Development. New York (Basic Books) 1988.
- Budak S.(2000) *Psikoloji Sözlüğü* Bilim ve Sanat Yayınları

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. Erguvan Sarıoğlu, İ. D.). İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Bülbül, Ş., & Giray, S. (2011). Analysis of the relationship structure between socio- demographic features and happiness sensation. *Ege Academic Review*, 11(5), 113- 123.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Ceylan, A. (2017). *Ergenlerde mükemmeliyetçi benlik sunumunun özgüven ile ilişkisi* Yayınlanmış yüksek lisans tezi İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chui, W. H., & Wong, M. Y. (2016). Gender differences in happiness and life satisfaction among adolescents in Hong Kong: Relationships and selfconcept. *Social Indicators Research*, 125(3), 1035-1051.
- Coopersmith, S. (1967). The antecedents of self-esteem., *Edition, 2, illustrated, reprint. Publisher, Consulting Psychologists Press*,
- Cornell, D. G., & Grossberg, I. W. (1987). Family environment and personality adjustment in gifted program children. *Gifted Child Quarterly*, 31(2), 59-64.
- Çelik, Y., & Onay, I. (2014). 6. Sınıf öğrencilerinin bilimsel tutumları ve özgüvenleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Asian Journal of Instruction*, 2(2), 38.
- Çevik, Ö. (2020). Kültürel bir öğreti: mutluluk korkusu. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 855-869.
- Çınar, N. S., & Günal, Y. (2021). Covid-19 Döneminde Lise Son Sınıf Öğrencilerinin mutluluk korkularının farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Sosyal Bilimlerde Covid-19 Salgını*, 17.
- Çiğdemoğlu, S. (2006). *Lise I. sınıf öğrencilerinin akran baskısı, özsaygı ve dışa dönüklük kişilik özelliklerinin okul türlerine göre incelenmesi* Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, M., & Ünal, A. (2021). İlahiyat fakültesi öğrencilerinde özgüven ve. *Journal of Kesit Academy*, 7(29), 130-152.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik*. Ankara: Pegem Akademi.

- Demirbilek, H. (2021). *Lise öğrencilerinde bilişsel esneklik, öznel iyi oluş, affetme ve öz-şefkat arasındaki ilişkilerin yapısal eşitlik modellemesi ile incelenmesi* Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demo, D. H., Small, S. A., & Savin-Williams, R. C. (1987). Family relations and the self-esteem of adolescents and their parents. *Journal of Marriage and the Family*, 705-715.
- Deniz, M. E. Yıldırım, H. & Gülgün, U. Z. U. N. Ergenlerde Mutluluk Korkusu ile Gelecek Beklentisi ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 2397-2416.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Doğdu, D. (2021). *6., 7. Ve 8. Sınıf çocuklarının özgüven düzeyleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin İncelenmesi* (yayınlanmış doktora tezi , Bursa Uludağ Üniversitesi).
- Dost, M. T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 132-143.
- Dönmezer, İ., & İletişim, A. (1999). *Etkileşim*, Sistem Yayıncılık.
- Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Dursun, E. (2018). *Çocukluk çağında aile içerisinde şiddete maruz kalmış bireylerde özgüven ve öfke kontrol durumlarının incelenmesi* (Master'sthesis,) İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eid, M. ve Diener, E. (2001). Norms for experiencing emotions in different cultures: Inter-and international differences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(5), 869–885.

- Ekinci, H. (2013). Müzik öğretmeni adaylarının solo sahne performansına ilişkin özgüven algılarının bazı değişkenler bakımından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü dergisi*, 2(2), 52-64.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. Bilgi Yayınevi.
- Elmas, İ. Yaşam doyumu, ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve psikolojik kırılmanın öğretmenlerin mutluluk korkusu ile ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(Ek 1), 1-1.
- Erber, R.,&Erber, M. W. (2000). The self-regulation of moods: Second thoughts on the importance of happiness in everyday life. *Psychological inquiry*, 11(3), 142-148.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen öznel iyi oluş ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 975-989.
- Eryılmaz, A. (2016). *Herkes için mutluluğun başucu: Teoriden Uygulamaya–Pozitif Psikoloji* (2. Bası). Ankara: Pegem Akademi. doi, 10, 9786053648123.
- Esati, A. (2017). *Ergenlerin özgüven oluşturmalarında dindarlığın rolü (sancak örneği)* (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).
- Feltz, D. L. (1988). Self- Confidence and sports performance. *Exercise and sport sciences reviews*, 16,423-457.
- Fromm, E. (1997). *Sevme Sanatı* (Çeviren: S. Budak). Ankara, Öteki Yayınevi.
- Gencer, N. (2019). İmam hatip lisesi öğrencilerinin özgüven düzeyleri hakkında nicelbir analiz. *Bilim name*, 2019(40), 407-440.
- Gilbert, P.,Mc Ewan, K., Catarino, F., & Baião, R. (2014). Fears of negative emotionsin relation to fears of happiness, compassion, alexithymia and psychopathology in a depressed population: *A preliminary study*.
- Govier, T. (1993). Self-trust, autonomy, and self-esteem. *Hypatia*, 8(1), 99-120.
- Gökalp, Z. Y.,& Sevim, S. T. D. (2009). *Lise öğrencilerinde anne ve baba ile ilişkilerin benlik saygısını yordama gücü ve bazı demografik değişkenlerle ilişkilerinin incelenmesi* (Doctoral dissertation), Ankara üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü Eğitimde psikolojik hizmetler anabilim dalı (rehberlik ve psikolojik danışmanlık programı).

- Gökbulut, B. (2022). Üniversite öğrencilerinin mobil telefon yoksunluğu (nomofobi) korkusu ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 30(2), 331-340.
- Gözübüyük, N. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarında davranış sorunlarının anne-baba tutumu ve öz-kontrol ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Güleç, C. (2016). *Pozitif ruh sağlığı*. (3. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Günalp, A. (2007). Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Gürsu, O., & Özokudan, F. S. Ö. (2019). Ergenlerde dindarlık, narsizm ve özgüven. *Turkish Academic Research Review*, 4(4), 439-454.
- Halil, E. K. Ş. İ., Kadriye, İ. K. İ. Z., & Başman, M. Üniversite öğrencilerinin mutluluk korkusu ve duygularını ifade etme becerileri arasındaki ilişkide öz duyarlılığın aracı rolü. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(2), 820-829.
- Hançerlioğlu, O. (2000). *Felsefe Sözlüğü*, 12. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hefferon, K. ve Boniwell, I. (2014). *Pozitif psikoloji: Kuram, araştırma ve uygulamalar*. T. Doğan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Horney, K. (1950). *Nevroz ve insan gelişimi: Kendini gerçekleştirme mücadelesi* (Cilt10). WW Norton & Company
- İnsan, C. D. Davranışı; *Psikolojinin temel kavramları*. Remzi kitapevi 23. Basım.
- Joronen, K., & Åstedt-Kurki, P. (2005). Familial contribution to adolescent subjective well-being. *International Journal of Nursing Practice*, 11(3), 125-133.
- Joshanloo, M. (2012). Fear of happiness across cultures. Unpublished manuscript.
- Joshanloo, M. (2013). The influence of fear of happiness beliefs on responses to the satisfaction with life scale. *Personality and Individual Differences*, 54(5), 647-651.
- Joshanloo, M. (2014). Doğulu mutluluk kavramsallaştırmaları: Batılı görüşlerle temelfarklılıklar. *Mutluluk çalışmaları dergisi*, 15 (2), 475-493.
- Kaçmaz, D., & Çağlar, B. koro müziği eğitimi ve özgüven kavramı üzerine kuramsal bir inceleme. *Eurasian Journal of Music and Dance*, (20), 163-176.
- Kahraman, B. (2022). Ergenlerde madde kullanma eğilimi ile aile işlevselliği arasındaki ilişki.

- Karademir, Ç. (2002). Türkiye'de Televizyonda Yansıtılan Genç İmgesinin Reklamlarda ve Ana Haberlerde İncelenmesi.
- Kasatura, İ. (1998). *Özgüven ve kişilik*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kasatura, İ. (2014). *Eş seçiminden evliliğe*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kaya, A., Bozaslan, H., & Gülten, G. E. N. Ç. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne- baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 208-225.
- Kaya, Y., & Öz, F. (2020). Ergenlerin benlik algısı üzerinde algılanan ebeveyn tutumlarının ve bağlanma stillerinin rolü: Bir yapısal eşitlik modellemesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 106-114.
- Kekeç, A. N. (2019). *Ergenlik dönemindeki bireylerde saldırganlık davranışları ve algılanan anne baba tutumları* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kelloway, E. K., & Santor, D. A. (1999). Using Lisrel for structural equation modelling: A researcher's guide. *Canadian Psychology*, 40(4), 381.
- Kılıç, P. (2019). *Ergenlerde beden imgesi ile psikolojik sağlık ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki* (Doctoral dissertation).
- Kimter, N. (2012). *Benlik saygısı ve din: Üniversiteli gençlerde öz saygı ve din üzerine ampirik bir araştırma*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Kimter, N., & Nurten, T. A. Ş. Üniversiteli öğrencilerin batıl inanç düzeyleri ile mutluluk düzeyleri ve dini yönelimleri arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Kesit Akademi Dergisi*, (21), 178-220.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması* (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey)).
- Kugle, C. L., Clements, R. O., & Powell, P. M. (1983). Level and stability of self-esteem relation to academic behavior of second graders. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(1), 201.
- Kulaksızoğlu, A., & Psikolojisi, E. (1998). İstanbul. Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2000). *Ergenlik psikolojisi* (3. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kurtuldu, P. S. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin özgüven düzeyleri ile liderlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Kostak, M. A., Semerci, R., & Kocaaslan, E. N. (2017). Hemşirelerin çocuk sevmeye düzeyleri ve çocuk yetiştirme tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4), 146-155.
- Lindenfield, G. (2004). *Kendine güvenen çocuk yetiştirme*. Gülder Tümer (Trc.). İstanbul: Hyb
- Mahoney, M. J., ve Chapman, B. P. (2004). Mental and emotional skills training in sport. In C. D. Spielberger (Ed.), *Encyclopedia of Applied Psychology*. New York: Academic Press.
- Matthieu, R. (2007). *Happiness: A guide to developing life's most important skill*.
- Mauss, I. B., Savino, N. S., Anderson, C. L., Weisbuch, M., Tamir, M., & Luderslager, M. L. (2012). The pursuit of happiness can be lonely. *Emotion*, 12(5), 908.
- Mendi, E. (2015). *Koşullu anne-baba tutumunun mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı ile ilişkisinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).
- Merey, B. (2010). *Yetişkinlerde özgüven duygusu ile anksiyete düzeyi arasındaki ilişkinin karşılaştırılması ve kültürlerarası bir yaklaşım* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Minami, H. (1971). *Psychology of the Japanese people*. Tokyo: University of Tokyo press.
- Miyamoto, Y., & Ma, X. (2011). Dampening or savoring positive emotions: a dialectical cultural script guides emotion regulation. *Emotion*, 11(6), 1346.
- Moneta, G. B. (2004). The flow experience across cultures. In *Journal of Happiness Studies: An Interdisciplinary Forum on Subjective Well-Being*. Springer.
- Myers, D., & Diener, E. (1995). Who is happy. *American Psychological Society*, 1, 1-19.

- Nagehan, K. A. Y. A., & Tastan, N. (2020). Özgüven üzerine bir derleme. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 297-312.
- Naragon, K., Watson, D., & Lopez, S. J. (2009). *Encyclopedia of positive psychology*.
- Nelson, G. (1984). The relationship between dimensions of classroom and family environments and the self-concept, satisfaction, and achievement of grade 7 and 8 students. *Journal of Community Psychology*, 12(3), 276-287.
- Odabaşı, Ş. (2016). *Üniversite öğrencilerinin online oyun bağımlılığı düzeylerinin öznel mutluluk düzeylerine ilişkisi* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Omay, M. (2004). *Aristoteles ahlakında 'mutluluk' kavramı*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Oskay, G. (1990). Değer yargılarından kaynaklanan ana-baba, ergen çatışmasının sosyo ekonomik ve benzeri değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(5).
- Öğretir Özçelik, A. Y. Ş. E., & Oğuz, F. (2018). Ergenlerde algılanan anne baba tutumu ile madde bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58).
- Örgün, Selda Kuru. (2000). "Anne baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki". Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.
- Özbey, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 187.
- Özen, F. (2019). *Üniversite öğrencilerinde obsesif inançların mutluluk korkusunu yordayıcılığının incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özgen, K. M. (2005). *Farabi'nin mutluluk anlayışı*. Doktora Tezi Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kayseri.
- Özgüven, İ. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*, Ankara: PDREM Yayınları
- Özkan, İ. (2014). *Ergenlerde anne baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Özsoy, A., Eruslu, S., & Göymen, S. 9. VE 10. Sınıflarda özgüven ve sınav kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji Bölümü*, 12.

- Öztürk, B. (2020). Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin yaşam doyumları ile örgütsel mutlulukları arasındaki ilişki.
- Özyürek, A., & Şahin, F. T. (2017). *Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları*. Pegem Atıf İndeksi, 41-57.
- Parçal, K. F. (2018). *Ergenlerin sosyal anksiyete düzeyleri ile özgüven algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
879. Park, N. (2004). The role of subjective well-being in positive youth development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 25–39.
- Patır Erkek, N. (2016). *Yatılı ve gündüzlü eğitim alan ortaöğretim öğrencilerinin şiddeteğilimleri ile özgüvenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Peterson, C. (2000). The future of optimism. *American psychologist*, 55(1), 44.
- Rask, K., Åstedt-Kurki, P., Paavilainen, E., & Laippala, P. (2003). Adolescent subjective well-being and family dynamics. *Scandinavian journal of caring sciences*, 17(2), 129-138.
- Robbins, M., Francis, L. J., & Edwards, B. (2010). Happiness as stable extraversion: Internal consistency reliability and on structural validity of the Oxford Happiness Questionnaire among undergraduate students. *Current Psychology*, 29(2), 89-94.
- Sahraç, Ü. (2007). *Stres kontrolü, genel öz-yeterlik, durumluk kaygı ve yaşam doyumuyla ilişkili bir akış modeli*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sağat, H. (2016). *Bireylerin anne baba tutumlarının özgüven ve sosyal fobiye olan ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Programı).
- Sarıçam, H., & Güven, M., (2012). Self confidence and Religious Attitude. *The Journal of Academic Social Science Studies*, vol.5, no.7, 573-586.
- Sarı, T., & Çakır, G. (2016). The Relationships of Fear of Happiness with Subjective and Psychological Well-Being. *Journal of Research in Education and Teaching*, 5(25), 222-229.

- Sarkın, S. (2012). *Çocuğa yönelik aile içi şiddetin ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerine etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sayar, K. (2003). Söz ola gençlik kültür. *Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 4, 8-13.
- Sekmen, İ. E. (2016). *Turistlerin özgüven düzeyleri ve destinasyonda algıladıkları riskler arasındaki ilişki: Kuşadası örneği* (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Seligman, M. E. (2002). Positive psychology, positive prevention, and positive therapy. *Handbook of positive psychology*, 2(2002), 3-12.
- Seligman, M.E.P., Rashid, T. and Parks, A.C. (2006). Positive psycho therapy. *American Psychology*, 61,774-788.
- Sezer,Ö.(2010) Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Sobel, M. E. (1982). Asymptotic confidence intervals for indirect effects in structural equation models. *Sociological methodology*, 13, 290-312.
- Soner, O. (1995). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12),249-260.
- Soner, O. (2000). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12),249-260.
- Subaşı, D.,& Özçelik, A. Ö. (2019). Ergenlerin algıladıkları anne baba tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 25-47.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- Sümer, N.,& Güngör, D. (1999). Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi. *Türk psikoloji dergisi*, 14(44), 35-58.
- Sümer, N.,&Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63).

- Şahin, M., Aydın, B., Sarı, S. V., Sezen, K., & Havva, P. (2012). Öznel iyi oluşu açıklamada umut ve yaşamda anlamın. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 827-836.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (32), 31-48.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şimşek, E. (2011). *Örgütsel iletişim ve kişilik özelliklerinin yaşam doyumuna etkileri* (Doctoral dissertation, Anadolu University (Turkey)).
- Şirin, S. (2019). *Yetişin çocuklar; bebeklikten ergenliğe çocuk yetiştirme kılavuzu* (Raising Children: Birth to adolescence guide book).
- Tanaka, J. S. (1987). "How big is bigenough?": Sample size and goodness of fit in structural equation models with latent variables. *Child Development*, 134-146.
- Tekke, M., & Özer, B. (2019). Fear of happiness: religious and psychological implications in Turkey. *Mental Health, Religion & Culture*, 22(7), 686-693.
- Terlemez, M. (2019). Spor aktivitesinin özgüven, serotonin ve dopamin etkisi. *International Journal of Social Science*, 2(2), 1-6.
- Toktaş, S. (2017). Okul spor müsabakalarına katılan lise öğrencilerinin kaygı, özgüven ve güdülenmeleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi.
- Tuğba, S. A. R. I., & Çakır, S. G. (2016). Mutluluk korkusu ile öznel ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 222-229.
- Tuğran, A. Z. (2020). Lise öğrencilerindeki akran zorbalığının yordayıcıları olarak anne baba tutumu ve temel psikolojik ihtiyaçlar.
- Tunç, A. Ç. (2020). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin yaşam doyumunu ile mutluluk korkusu düzeylerindeki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 57-68.
- Tunç, A., & Tezer, E. (2006). Çocuk yetiştirme stilleri ve benlik saygısı arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 37-44.

- Turan Başıoğlu, S. (2007). *Sınav kaygısı ile özgüven arasındaki ilişkinin erinlik döneminde incelenmesi* (Master's thesis) Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuzcuoğlu, N.,& Kar, A. (2003). *Bir aile olmak. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Tuzgöl Dost, M. (2004). *Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler E
- Yavuzer, H.(2002), *Çocuk Psikolojisi*, 22. Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yetim, Ü. (2001). *Toplumdan bireye mutluluk resimleri*. Bağlam Yayıncılık.
- Yildirim, M.,& Belen, H. (2018). Fear of happiness predicts subjective and psychological well-being above the Behavioral Inhibition System (BIS) and Behavioral Activation System (BAS) model of personality. *Journal of Positive Psychology and Wellbeing*, 2(1), 92-111.
- YİĞİT, R. (2013). *Öğretmen adaylarının öznel iyi oluşu ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. İlköğretim Online, 12(2), 1-11.
- Yörükoglu, A. (1989). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım, 3.
- Zöhrap, D. U. (2004). *Lise öğrencilerinde algılanan ana baba tutumları ve aile yapısının ergen kişilik özelliklerine etkisi* Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi Turkey.
- Türkdoğan, T. (2010). *Üniversite öğrencilerinde temel ihtiyaçların karşılanma düzeyinin öznel iyi oluş düzeyini yordamadaki rolü* (Master's thesis).
- Türktan, Ş. (2004). *İstanbul ili 6. sınıf öğrencilerinin aileye bağlanma düzeyleri ile algılanan özgüvenleri ve okul başarıları arasındaki ilişkiler* (Master's thesis, EğitimBilimleri Enstitüsü).
- Türk, T., Malkoç, A., & Kocabıyık, O. O. (2017). Mutluluk Korkusu Ölçeği Türkçe Formu'nun Psikometrik Özellikleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(1), 1-12.
- Uchida, Y.,& Oishi, S. (2016). The happiness of individuals and the collective. *Japanese Psychological Research*, 58(1), 125-141.
- Uslu, U. (2018). *Ergenlik dönemini aile yanında geçiren ve ailesinden ayrı geçiren gençlerin özgüven düzeylerinin karşılaştırılması* (yayınlanmış yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Uykan, E.,& Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz

- düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620- 1644.
- Veenhoven, R.,&Dumludağ, D. (2015). İktisat ve mutluluk. *İktisat ve Toplum Dergisi*, 58(2), 46-51.
- Weinberg, R. S.,&Gould, D. (2003). Burn out and over training. *Foundations of Sportand Exercise Psychology*, 3rd ed. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Wothke, W. (2010). *Introduction to structural equation modeling coursesnotes*. Carolina del Norte: SAS Institutelnc.
- Yağın, F.,& Kaya, Z. (2022). Cognitive flexibility and psychological hardiness: examining the mediating role of positive humor styles and happiness in teachers. *Current Psychology*, 1-12.
- Yavuzer, H. (1988). *Çocuk psikolojisi*. Remzi.

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

LİSANSÜSTÜ TEZ ORJİNALLİK RAPORU

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimler Enstitüsü

11/05/2023

Tez Başlığı / Konusu: **Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişkide Özgüvenin Aracılık Rolünün İncelenmesi**

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 80 sayfalık kısmına ilişkin, 11/05/2023 tarihinde tez danışmanım tarafından **iThenticate** intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 15 (Onbeş)' dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal İçmediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

12/05/2023
Mehveş Duru DENİZ
Adı, Soyadı, İmza

Adı Soyadı : Mehveş Duru DENİZ
Öğrenci No :
Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Programı : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık
Statüsü : Y. Lisans Doktora

DANIŞMAN
Doç. Dr. Zöhre KAYA
12/05/2023

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R
...../...../20....
Cesim ALADAĞ
Enstitü Sekreteri

8. Ekler

Ek-1 Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ölçeği anne formu

Annem	Hiç doğru değil (1)	Doğru değil (2)	kısmen doğru (3)	doğru (4)	çok doğru (5)
1. Benimle sık sık rahatlatıcı bir şekilde konuşurdu					
2. Her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek isterdi					
3. Nasıl davranacağım ya da ne yapacağım konusunda bana hep yararlı fikirler vermiştir					
4. Onun istediği hayatı yaşamam konusunda hepısrarlı olmuştur					
5. Sorunlarım olduğunda onları daha açık bir şekilde görmemde hep yardımcı olmuştur					
6. Arkadaşlarımla ilişkilerime çok karıştırdı					
7. Sorunlarımı çözmemde destek olurdu					
8. Onunkinden farklı bir görüşe sahip olmama genellikle tahammül edememiştir					
9. Sevgi ve yakınlığına her zaman güvenmişimdir					
10. Kurallarına aykırı davrandığımda beni kolaylıkla affetmezdi					
11. Hiçbir zaman fazla yakın bir ilişkimiz olmadı (T)					
12. Ne zaman, ne yapmam gerektiği konusunda talimat verirdi					
13. Bir problemim olduğunda ona anlatmaktansa, kendime saklamayı tercih ederdim (T)					
14. Geç saatlere kadar oturmama izin vermezdi					
15. Onunla birbirimize çok bağlıydık					
16. Arkadaşlarımla geç saate kadar dışarıdakalmama izin vermezdi					
17. Onun düşüncelerine ters gelen bir şey yaptığımda suçlamazdı					
18. Boş zamanlarımı nasıl değerlendireceğime karıştırdı					
19. Bir sorunum olduğunda bunu hemen anlardı 20. Hangi saatte hangi arkadaşımı buluşacağımı bilmek isterdi					
20. Hangi saatte hangi arkadaşımı buluşacağımı bilmek isterdi					
21. Hiçbir zaman benim ne hissettiğimle veya ne düşündüğümle gerçekten ilgilenmedi					
22. Arkadaşlarımla dışarı çıkmama nadiren izin verirdi					

Ek-2: Özgüven ölçeği:

ÖZGÜVEN ÖLÇEĞİ		Hiçbir Zaman	Nadiren	Sık Sık	Genellikle	Her Zaman
1	Kendimi başarılı bir insan olarak görürüm.					
2	Başkalarının yanında heyecanımı kontrol edebilirim.					
3	Seçimlerimde başkalarına bağımlı değilimdir					
4	Yaşamdaki zorluklarla baş edebilirim.					
5	Benim için aşılamayacak sorun yoktur.					
6	Başkalarının görüşlerine saygı gösteririm					
7	Problemlerimin üstesinden gelebileceğime inanırım					
8	Sosyal etkinliklere katılmaktan çekinmem.					
9	Verdiğim kararların arkasında dururum.					
10	Kendi kendime yetebileceğime inanırım.					
11	Aktif birisi olduğumu düşünürüm.					
12	Öz-eleştiri yapabilirim.					
13	Anlamadığım konularda başkalarına soru sorabilirim.					
14	Yeni girdiğim ortamlara uyum sağlarım.					
15	Kendimle barışık bir insanım.					
16	Gerektiğinde sonuna kadar hakkımı savunurum.					
17	İstediğim şeyleri elde etmek için mücadele edebilirim					
18	Kendimi rahat bir şekilde ifade edebilirim.					
19	Kendimi ve başkalarını olduğu gibi kabul ederim.					
20	Çevremde yeteri kadar güvenebileceğim insan vardır					
21	Sorumluluk almaktan çekinmem.					
22	Diğer insanların eleştirilerini anlayışla karşılayabilirim.					
23	Sıkıntılı anlarımda bile olumlu düşünmeye çalışırım.					
24	On plana çıkmaktan korkmam					
25	Başarısız olduğumda hemen pes etmem.					
26	Başka insanlarla kolaylıkla iletişim kurabilirim.					
27	Değerli birisi olduğuma inanırım.					
28	Kolay arkadaş edinebilirim.					
29	Düşüncelerimi ifade ederken başkalarından çekinmem					
30	Kolay karar verebilirim.					
31	Sosyal bir insan olduğuma inanırım.					
32	Kendimi severim.					
33	Başka insanların övgülerini hak ettiğime inanırım.					

Ek-3: Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ölçeği anne formu

Babam	Hiç doğru değil(1)	Doğru değil (2)	kısmen doğru (3)	Doğru (4)	çok doğru (5)
1. Benimle sık sık rahatlatıcı bir şekilde konuşurdu					
2. Her davranışımı sıkı sıkıya kontrol etmek isterdi					
3. Nasıl davranacağım ya da ne yapacağım konusunda bana hepyararlı fikirler vermiştir.					
4. Onun istediği hayatı yaşamam konusunda hep ısrarlı olmuştur					
5. Sorunlarım olduğunda onları daha açık bir şekilde görmemde hep yardımcı olmuştur.					
6. Arkadaşlarımla ilişkilerime çok karıştırdı					
7. Sorunlarımı çözmemde destek olurdu					
8. Onunkinden farklı bir görüşe sahip olmama genellikle tahammül etmemiştir.					
9. Sevgi ve yakınlığına her zaman güvenmişimdir					
10. Kurallarına aykırı davrandığımda beni kolaylıkla affetmezdi					
11. Hiçbir zaman fazla yakın bir ilişkimiz olmadı					
12. Ne zaman, ne yapmam gerektiği konusunda talimat verirdi					
13. Bir problemim olduğunda ona anlatmaktansa, kendimesaklamayı tercih ederim					
14. Geç saatlere kadar oturmama izin vermezdi					
15. Onunla birbirimize çok bağlıydık					
16. Arkadaşlarımla geç saate kadar dışarıda kalmama izin vermezdi					
17. Onun düşüncelerine ters gelen bir şey yaptığımda suçlamazdı					
18. Boş zamanlarımı nasıl değerlendireceğime karıştırdı					
19. Bir sorunum olduğunda bunu hemen anlardı					
20. Hangi saatte hangi arkadaşımı buluşacağımı bilmek isterdi					
21. Hiçbir zaman benim ne hissettiğimle veya ne düşündüğümle gerçekten ilgilenmedi					
22. Arkadaşlarımla dışarı çıkmama nadiren izin verirdi					

Ek-4: mutluluk korkusu ölçeği

Lütfen aşağıdaki her bir ifadenin, sizi ne derece yansıttığını, gösterilen dereceleme üzerinde 1 ile 7 arasında işaretleyerek belirtiniz.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle katılmıyorum	Oldukça Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Oldukça Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum

1. Çok neşeli olmayı tercih etmem, çünkü genellikle neşenin arkasından üzüntü gelir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Ne kadar neşeli ve mutlu olursam, hayatımda o kadar kötü şeylerin gerçekleşeceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
3. Felaketler genellikle iyi şanstın sonra meydana gelir.	1	2	3	4	5	6	7
4. Fazla eğlenmek ve keyifli olmak, kötü şeylerin olmasına neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
5. Aşırı sevinç bazı kötü sonuçlar doğurur.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-5: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrencilerimiz

Sizleri Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alanında yüksek lisans yapmakta olan Mehveş Duru DENİZ'in Dr. Öğr. Üyesi Zöhre KAYA danışmanlığında " Ergenlerde Anne-baba Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişki ve Özgüvenin Aracı Rolünü" inceleyen tez çalışmasına katkı sunmaya davet ediyoruz. Vereceğiniz cevaplar yalnızca bilimsel amaçla kullanılacak olup, olumsuz bir etki yaratacak öge içermemektedir. Formu doldurmanız yaklaşık beş dakikanızı alacaktır. Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, çalışma ile ilgili daha fazla bilgi almak istiyorsanız [redacted] adresi ile iletişime geçebilirsiniz. Ayrıca önerileriniz varsa formun en alt kısmına yazabilirsiniz.

Yukarıda yer alan bilgileri okudum. İstenilen çalışmanın amacını ve kapsamını anladım. Çalışmaya gönüllü olarak katılıyorum. Formdaki soruları içtenlikle yanıtlamam gerektiğini biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçla kullanılmasını kabul ediyorum. []

1. **Cinsiyetiniz:** 1. Kadın () 2. Erkek ()
2. **Yaşınız:** (.....) yazınız.
3. **Okul türünü:** Anadolu () İmam hatip () Meslek ()
4. **Eğitim almakta olduğunuz sınıf düzeyi:** 9() 10() 11() 12()
5. **Anne eğitim durumu:** oku yazar değil () ilkokul () ortaokul () lise() lisans ve üzeri
6. **Baba eğitim durumu:** okuryazar değil () ilkokul () ortaokul () lise() lisans ve üzeri
7. **Sosyo ekonomik durum:** iyi () orta () kötü ()

Ek-6: Etik kurul kararları

Evrak Tarih ve Sayısı: 06.06.2022-9065

	<p style="text-align: center;">T.C. VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ YAYIN ETİK KURUL BAŞKANLIĞI</p> <p style="text-align: center;">ETİK KURUL KARARLARI</p>
<p>TOPLANTI TARİHİ: 13.05.2022 OTURUM SAYISI: 2022/11 TOPLANTIDA ALINAN KARAR SAYISI: 23</p>	<p>Sayfa: 01/23</p>

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimleri Yayın Etik Kurulu'nun 13/05/2022 tarihinde saat 14.00' da zoom üzerinden Prof. Dr. Orhan DENİZ başkanlığında online yapmış olduğu toplantıda aşağıdaki karar/kararları almıştır:

KARAR NO 2022/11-01. Danışmanlığını, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğretim üyesi Dr. Öğr. Üyesi Zöhre KAYA'nın yaptığı, yüksek lisans öğrencisi Mehveş Duru DENİZ'e ait "Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Mutluluk Korkusu Arasındaki İlişki ve Özgüvenin Aracılık Rolünün İncelenmesi" adlı tez çalışmasında kullanılacak olan anket ve ölçekler incelenmiş olup, söz konusu araçların ilgili kişilere uygulanmasında Sosyal ve Beşeri Etik Kuralları ve İlkeleri çerçevesinde herhangi bir sakınca olmadığına toplantıya katılan üyelerin oy birliğiyle karar verilmiştir.

	<p style="text-align: center;">BAŞKAN</p> <p>Prof. Dr. Orhan DENİZ Edebiyat Fakültesi</p>	
<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR İlahiyat Fakültesi</p>	<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Zihni MEREY Eğitim Fakültesi</p>	<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Zafer KANBEROĞLU İktisadi ve İd. Bil. Fakültesi</p>
<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Gülsen BAŞ Edebiyat Fakültesi</p>	<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Mehmet KARATAŞ Eğitim Fakültesi</p>	<p style="text-align: center;">ÜYE</p> <p>Prof. Dr. Muhammet Cevat YILDIRIM Eğitim Fakültesi</p>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=4575&eD=BS9NSZ5PJ6&eS=9065> adresinden yapılabilir.

EK-B: Etik Beyanı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

10/04/2023

Mehveş Duru DENİZ